

Luonnos 8.6.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräistä paloturvallisuuslaitteista sekä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräistä paloturvallisuuslaitteista sekä muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia. Samalla kumottaisiin voimassa oleva pelastustoimen laitteista annettu laki.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin rakennuksiin asennettavien paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen vaatimuksista sekä näiden laitteistojen asennus- ja huoltotöistä ja tarkastuksista. Laissa säädettäisiin myös käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta. Laki sisältäisi säännökset toiminnanharjoittajien velvoitteista sekä viranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista. Laissa säädettäisiin lisäksi eräitä tuotteita koskevista vaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Tuotevaatimukset koskisivat muun muassa käsisammuttimia ja palova-roittimia.

Uusi laki vastaisi sisällöllisesti pääosin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Lain rakennetta kuitenkin selkeytettäisiin ja sääntelyä nostettaisiin asetuksista lain tasolle.

Lisäksi ehdotettu laki eräistä paloturvallisuuslaitteista ehdotetaan lisättäväksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain soveltamisalaan.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Yleistä	5
2.2 Tuotteita koskeva lainsäädäntö	5
2.3 Tuotteiden valvonta.....	7
2.4 Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot.....	8
2.5 Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset	9
2.6 Laitteistojen tarkastukset.....	10
2.7 Käsisammuttimien tarkastus ja huolto	12
2.8 Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset	12
2.9 Valvontaviranomainen	13
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	16
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset yritysten toimintaan	16
4.2.2 Vaikutukset kotitalouksiin	18
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	19
4.2.4 Ympäristövaikutukset	20
4.2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	22
4.2.6 Ammattien sääntelyä koskeva suhteellisuusarviointi.....	23
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	25
6 Lausuntopalaute.....	27
7 Säännöskohtaiset perustelut	27
7.1 Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista	27
7.2 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta.....	63
8 Lakia alemman asteinen sääntely	63
9 Voimaantulo	65
10 Toimeenpano ja seuranta	65
11 Suhde muihin esityksiin.....	65
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	65
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	65
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	65
12.1 Elinkeinovapaus	65
12.2 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.....	67
12.3 Viranomaisen rekisterit ja julkinen tietopalvelu	69
12.4 Oikeusturva	71
12.5 Kotirauhan suoja	71
12.6 Asetuksenantovaltuudet	71

Luonnos 8.6.2022

12.7 Ahvenanmaan toimivalta	72
LAKIEHDOTUS	73
eräistä paloturvallisuuslaitteista	73
eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	91
LIITTEET	93
RINNAKKAISTEKSTI.....	93

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pelastustoimen laitteista annettu laki (10/2007), jäljempänä laitelaki, ja lakiin liittyvä asetustasoisen sääntely on uudistettava vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja muun lainsäädännön kehitystä. Nykyinen laki on annettu vuonna 2007, mutta lain ja asetusten sisältö on pääosin 1990-luvulta. On myös selvennettävä lain suhdetta rakennusten palo- ja käyttöturvallisuutta sekä tuoteturvallisuutta koskeviin muihin säädöksiin. Näitä säädöksiä ovat erityisesti pelastuslaki (379/2011), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sekä kansalliset ja EU-säädökset, jotka koskevat tuotteiden markkinavalvontaa ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista. Lisäksi on tarkistettava henkilörekistereitä koskevan sääntelyn riittävyys, tehtävä muutoksenhakua koskeviin säännöksiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019) liittyvät muutokset sekä säädettävä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) mukaisesti ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavasta tahosta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmistelu virkatyönä sisäministeriössä. Valmistelun tukena on ollut työryhmä, jonka jäsenet olivat sisäministeriöstä ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta. Valmistelussa on tehty yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

Valmistelun aikana on järjestetty kolme keskustelutilaisuutta: 10.4.2019, 16.5.2019 ja 8.10.2019. Tilaisuuksiin osallistui alan toimijoita yrityksistä ja järjestöistä. Keskustelutilaisuudessa esiteltiin alustavia johtopäätelmiä sääntelyn muutostarpeista. Erityisesti esillä olivat kysymykset, jotka liittyivät paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutukseen ja käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöihin.

Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöiden osalta keskustelutilaisuuksissa esitetyissä kommentteissa pidettiin tärkeänä nykyisenlaisen käsisammutinliikkeitä koskevan sääntelyn säilyttämistä. Uutena vaatimuksena kannatettiin laajasti työkokemusvaatimuksen asettamista käsisammutinliikkeen vastuuhenkilölle. Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltovälien sääntely jakoi mielipiteitä, näkemyksiä esitettiin sekä määrävälien lyhentämisen että pidentämisen puolesta. Seuraavan tarkastuksen ajankohdan merkitseminen tarkastustarraan nähtiin olennaisena tietona, eikä tarkastus- ja huoltotarran yhdistämistä kannatettu. Käsisammutinliikkeen tarkastamien ja huoltamien sammuttimien luettelointivelvoitteen poistaminen koettiin ongelmalliseksi. Käsisammuttimien tuotevaatimusten osalta kommentteissa nousi esiin, etteivät käsisammuttimien merkinnät ja etiketin tiedot täytä aina tuotestandardin vaatimuksia. Punaisten käsisammuttimien lisäksi muiden väristen sammuttimien markkinoille tulon sallimista ei lähtökohtaisesti koettu ongelmaksi edellyttäen, että sammuttimet muuten täyttävät standardien vaatimukset.

Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen osalta kommentteissa korostettiin tarvetta saada mahdollisimman nopeasti voimaan uudet säädökset kumoutuneiden määräysten tilalle. Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset keskusteluttivat. Koulutusvaatimuksen poistamiseen suhtauduttiin varauksellisesti. Kommentteissa tuotiin esille, ettei nykyisenlainen koulutusvaatimus takaa ammatillista osaamista, toisaalta nähtiin myös, että vastuuhenkilöllä tulisi säilyttää vaatimus AMK-tason teknisen alan tutkinnosta. Esitettiin myös, että vastuuhenkilön kokeen tulisi olla nykyistä vaativampi ja että työkokemusvaatimus voisi olla pidempi. Vastuuhenkilön pätevyystodistuksen määräraikaisuuden poistumisesta esitettiin huolena, miten varmistetaan vastuuhenkilön osaamisen säilyminen. Kommentteissa nostettiin esille

Luonnos 8.6.2022

myös, että laitteiston asennustodistukseen tulisi kirjata kaikki poikkeamiset suunnitellusta ratkaisusta, ja että laitteiston haltijan vastuuta laitteiston kunnossapidosta tulisi tarkentaa.

Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuslaitosten osalta keskustelutalouksissa painotettiin tarkastuslaitosten välisen yhteistyön tarvetta ja tarkastuskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamista, jotta tarkastuspäätökset eivät vaihtelisi tarkastuslaitosten välillä. Lisäksi kommentoitiin esille epäselvyys tarkastuslaitosten henkilöstön pätevyysvaatimuksista.

Esitysluonnos on ollut lausunnolla x.x.–x.x.2022. Ruotsinkielisen lausuntopyynnön lausuntoaika oli x.x.–x.x.2022. Lausuntokierros toteutettiin Lausuntopalvelussa.

Esitysluonnos lähetettiin Euroopan komissiolle direktiivissä (EU) 2015/1535 edellytetyyn teknisten määräysten ilmoitusmenettelyyn. Ilmoituksen kolmen kuukauden odotusaika päättyi x.x.2022. Asetusluonnoksista tehtiin erilliset ilmoitukset.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://intermin.fi/hankkeet/tunnuksella/SM036:00/2017>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Laitelaissa säädetään pelastustoimen laitteiden vaatimustenmukaisuudesta, palonilmaisu- ja sammutuslaitteistojen asennus-, huolto- ja tarkastustöistä sekä käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä. Pelastustoimen laitteilla tarkoitetaan laissa rakennuksiin asennettavia palonilmaisu-, sammutus- ja savunpoistolaitteita, alkusammutusvälineitä, rakennusten poistumisopasteita, tiettyjä tehdasvalmisteisia tulisijoja sekä väestönsuojien rakentamisessa ja varustamisessa käytettäviä laitteita ja tuotteita. Käsite pelastustoimen laitteet otettiin laitelaisissa käyttöön lähinnä säädösteknisistä syistä. Käsite on kuitenkin koettu epäselväksi ja myös harhaanjohtavaksi, koska sillä ei tarkoiteta pelastustoimen tarvitsemia laitteita toisin kuin esimerkiksi pelastuslain 108 §:ssä.

Laitelaki tuli voimaan 1.12.2007, mutta lain sisältö on suurelta osin aiemman, pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetun lain (562/1999) mukainen. Lain tarkoituksena oli säätää kootusti sisäministeriön toimialaan kuuluvien paloturvallisuuslaitteiden ja muiden tuotteiden vaatimuksista sekä järjestää viranomaisvalvonta. Laitelaissa ei säädetä vaatimuksia laitteiden käytölle tai käytönaikaiselle valvonnalle, vaan niistä on säädetty muun muassa pelastuslaissa sekä maankäyttö- ja rakennuslain nojalla annetuissa säädöksissä.

2.2 Tuotteita koskeva lainsäädäntö

Laitelain keskeinen säännös on 5 §, jossa on säädetty pelastustoimen laitteiden eli laitelain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden yleiset vaatimukset. Tuotteiden tulee olla käyttötarkoituksensa sopivia ja toimintavarmoja sekä ominaisuuksiltaan sellaisia, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja ilman vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle. Tuotteet on varustettava tarpeellisilla vaatimustenmukaisuuden osoittavilla merkinnöillä ja tuotteen mukana on toimitettava asianmukaisessa asentamisessa, käytössä ja kunnossapidossa tarvittavat tiedot ja ohjeet.

Luonnos 8.6.2022

Tuotteiden vaatimuksista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetukset on annettu palovaroittimien teknisistä ominaisuuksista (239/2009) ja väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011). Lisäksi voimaan on jätetty aiemman laitelain nojalla annetut sisäasiainministeriön asetukset käsisammuttimista (790/2001) ja rakennusten poistumisreittien merkittämisestä ja valaisemisesta (805/2005).

Asetukset sisältävät vain vähän yksityiskohtaisia vaatimuksia, koska tuotteiden vaatimukset tulevat pääosin eurooppalaisista standardeista. Palovaroittimista annetussa asetuksessa on säädetty rakennuksiin tarkoitettujen palovaroittimien teknisistä vaatimuksista, merkinnöistä ja käyttöohjeista viitaten palovaroitinstandardiin SFS-EN 14604. Yksityiskohtaisina vaatimuksina asetuksessa on säädetty palovaroittimen hälytysäänänen voimakkuudesta sekä sähköverkkoon kytkettävien palovaroittimien toiminnan varmistamisesta sähkökatkojen varalta. Käsisammuttimista annetussa asetuksessa on säädetty sammuttimen käyttö- ja sammutusominaisuuksista ja merkinnöistä viitaten eurooppalaisiin EN 3-sarjan käsisammutinstandardeihin. Lisäksi asetuksessa on säädetty vähimmäisvaatimus ulkokäyttöön tarkoitettujen sammuttimien pakkasenselölle. Rakennusten poistumisreittien merkittämisestä ja valaisemisesta annettun asetuksen sisällöstä pääosa on pelastuslain nojalla annettua sääntelyä. Laitelain nojalla asetuksessa on säädetty poistumisopasteiden ja -valaisimien yleisistä vaatimuksista sekä tuotteiden käyttöohjeista. Väestönsuojan laitteista ja varusteista annetussa asetuksessa on säädetty tuotteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käyttötavalle asetettavista vaatimuksista. Asetuksessa säädetään myös tuotteista annettavista tiedoista, käyttö-, huolto- ja asennusohjeista sekä tuotteisiin tehtävistä merkinnöistä. Väestönsuojien varusteet ja laitteet poikkeavat muista laitelain tuoterhyistä siinä, että niiden sääntely on yksityiskohtaisempaa ja liittyy kiinteästi väestönsuojien rakentamista koskevaan pelastuslain sääntelyyn.

Tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta säädetään laitelain 6 §:ssä. Vastuu tuotteen vaatimustenmukaisuudesta on sillä, joka saattaa tuotteen markkinoille tai luovuttaa käyttöön. Vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta vastaa ensi sijassa tuotteen valmistaja. Laitelaki ei sisällä kansallista tuotehyväksyntämenettelyä, vaan tuotteiden ominaisuuksien ja luotettavuuden todentaminen perustuu valmistajan, maahantuojan tai muun markkinoille saattajan antamiin tietoihin. Myös tuotteen soveltuvuus eri käyttötarkoituksiin ja käyttökohteisiin määrittyy valmistajan laatiman dokumentaation perusteella. Lain 6 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää tarkemmin menettelystä sen toteamiseksi täyttääkö tuote säädetyt vaatimukset. Asetuksella voidaan säätää myös arviointilaitoksen käyttämisestä vaatimustenmukaisuuden osoittamisessa. Tällaista tarkempaa sääntelyä ei ole annettu.

Osaan laitelain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista sovelletaan EU-tuotesääntelyä, ja siksi 6 §:n 3 momentissa on informatiivinen viittaus tuotteen mahdolliseen CE-merkintään. Tällainen sääädös on erityisesti rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011, jäljempänä rakennustuoteasetus, johon on informatiivinen viittaus lain 3 §:ssä. Rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluvat laitelain osalta rakennuksissa käytettäväksi tarkoitetut palovaroittimet, häikävaroitimet, paloilmotitimen ja automaattisen sammutuslaitteiston osat, savunpoistolaitteet sekä tehdasvalmisteiset tulisijat. Useille näistä on vahvistettu yhdenmukaistettuja tuotestandardeja.

Rakennustuoteasetuksessa säädetään rakennustuotteiden perusominaisuuksista ja niihin liittyvästä suoritustasoilmoituksesta, suoritustason pysyvyyden arvioinnista sekä tuotteiden CE-merkinnästä. Rakennustuotteiden perusominaisuuksien ja suoritustasojen arvioimisessa käytetään eurooppalaisia yhdenmukaistettuja teknisiä eritelmiä, kansallisesti voidaan säätää pääasiassa vain rakennustuotteen käyttöön liittyvistä ominaisuuksien suoritustasoista ja niistä kerrottavista tiedoista. Esimerkiksi palovaroittimista on vahvistettu yhdenmukaistettu tuotestandardi SFS-

Luonnos 8.6.2022

EN 14604, jonka soveltaminen tuli pakolliseksi rakennustuoteasetuksen myötä eikä standardin noudattamisesta ole enää tarvetta säätää erikseen kansallisesti. Osa yhdenmukaistetuista tuotestandardeista, kuten esimerkiksi eräät tulisijojen standardit, sisältävät tuotteiden ominaisuuksille vaihtoehtoisia luokkia, ja näiden luokkien käytöstä voi olla tarpeellista säätää kansallisesti.

Rakennustuoteasetuksessa jäsenvaltiolle asetetut toimintavelvoitteet kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain 17 §:n mukaan ympäristöministeriölle. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii rakennustuoteasetuksen markkina- ja valvontaviranomaisena, mistä on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:ssä. Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain 181 a §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii rakennustuoteasetuksen tarkoituksenaan rakennustuoteyhteyspisteinä.

Käsisammuttimia koskee laitelain lisäksi painelaitelaki (1144/2016), jossa säädetään sammuttimien painesäiliön turvallisuusvaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Painelaitelain säännökset ovat painelaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/68/EU, jäljempänä painelaitedirektiivi, täytäntöönpanoa. Käsisammuttimien CE-merkintä perustuu sääntelyyn painelaitteena, painelaitedirektiivissä tai painelaitelaisissa ei kuitenkaan säädetä käsisammuttimien sammutusominaisuuksista. Käsisammuttimia koskevista eurooppalaisista tuotestandardeista käyttö- ja sammutusominaisuudet määrittävä standardi SFS-EN 3-7 on vapaaehtoinen yhdenmukaistettu standardi, mistä syystä tarkempi kansallinen sääntely laitelain nojalla on katsottu tarpeelliseksi.

2.3 Tuotteiden valvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on useana vuonna selvittänyt valmistajille ja maahantuojille tehdyllä kyselyllä markkinoille saatettujen tuotteiden määriä. Selvityksen mukaan vuonna 2021 palovaroittimia saatettiin markkinoille 670 800 kappaletta. Palovaroittimista 71 % oli paristo-käyttöisiä ja 29 % verkkovirtaan kytkettäviä. Valtaosa, 90 % oli optisia palovaroittimia. Käsisammuttimia saatettiin markkinoille 319 200 kappaletta. Niistä 78 % oli jauhesammuttimia, 19 % nestesammuttimia ja 3 % hiilidioksidisammuttimia. Taulukossa 1 on esitetty markkinoille saatettujen palovaroittimien, häikävaroitimien, käsisammuttimien ja sammutuspeitteiden määriä vuosina 2010, 2011, 2015, 2017, 2019 ja 2021.

Taulukko 1. Markkinoille saatettujen palovaroittimien, häikävaroitimien, käsisammuttimien ja sammutuspeitteiden määriä vuosina 2010, 2011, 2015, 2017, 2019 ja 2021.

	2010	2011	2015	2017	2019	2021
Palovaroittimet	643 000	309 500	410 100	781 700	750 400	670 800
Häikävaroitimet	72 000	30 000	32 100	55 800	45 900	50 200
Käsisammuttimet	209 000	183 900	226 800	315 200	341 200	319 200
Sammutuspeitteet	149 000	103 500	132 500	113 200	110 400	79 600

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemä tuotteiden markkina- ja valvonta on pistokokeen luonteista ja perustuu riskinarviointiin. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei testaa markkinoilla olevia tuotteita etukäteen. Markkina- ja valvontaa tehdään sekä valvontahankkeina että kenttävalvon-

Luonnos 8.6.2022

tana tekemällä tarkastuksia liikkeissä myytäviin tuotteisiin. Valvontaa tehdään myös reaktiivisesti kuluttajilta ja talouden toimijoilta tai esimerkiksi pelastusviranomaisilta saatavien tietojen perusteella. Markkinavalvonta on kohdentunut enemmän kuluttajille myytäviin tuotteisiin kuin yrityksiltä yrityksille myytäviin tuotteisiin, mikä laitelain tuoteryhmistä tarkoittaa palo- ja häikävaroittimia, käsisammuttimia ja muita alkusammutustuotteita sekä tulisijoja. Markkinavalvonnan vaikutuksesta puutteellisten tuotteiden määrä on vähentynyt.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on testauttanut myynnissä olevia palovaroittimia säännöllisesti. Vuosina 2010–2017 testattiin yhteensä 47 eri palovaroitinmallia, joista kuuteen kohdistettiin valvontatoimenpiteitä. Vuonna 2021 kaikki testatut kuusi palovaroitinmallia täyttivät tuotestandardissa asetetut savuherkkyys- ja äänenvoimakkuusvaatimukset. Testien lisäksi valvontahankkeissa on tarkastettu tuotteiden asiakirjoja, ja niissä on todettu paljon puutteita. Tuotteita on valvottu myös reaktiivisesti ilmoitusten perusteella. Uusien palovaroittimien markkinavalvonnan lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on selvittänyt käytössä olleiden palovaroittimien ikääntymisen vaikutuksia savuherkkyyteen vuosina 2018 ja 2020. Selvitysten mukaan vanha palovaroitin ei toimi luotettavasti ja varoittimen käyttöikä on keskimäärin 7–10 vuotta.

Häikävaroittimia Turvallisuus- ja kemikaalivirasto testautti ensimmäisen kerran vuonna 2012. Kaikissa testatuissa seitsemässä häikävaroitinmallissa oli jotain huomautettavaa. Vuonna 2015 suurin osa testatuista häikävaroittimista osoittautui testeissä puutteellisiksi ja poistettiin markkinoilta. Vuoden 2016 testaustulokset olivat merkittävästi paremmat kuin aikaisempina vuosina ja vuonna 2017 vain yksi testattu malli ei täyttänyt vaatimuksia.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on testauttanut myynnissä olevia käsisammuttimia viimeksi vuonna 2018. Testatuista käsisammuttimista kaksi ei tyhjentynyt riittävästi eli käsisammuttimien sammutusteho oli tuotteessa ilmoitettuja teholuokkia merkittävästi huonompi. Joulukuussa 2020 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Tulli toteuttivat maahantuotavien käsisammuttimien valmistusmerkintöjen tehovalvonnan, jossa ei tullut esille puutteita. Viime vuosina valvonta on painottunut litiumioniakkupalon sammuttamiseen markkinoituihin käsisammuttimiin.

Vuonna 2021 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto testautti viisi erimallista sammutuspeitettä. Yksikään sammutuspeitteistä ei läpäissyt vuonna 2019 uusitun sammutuspeitestandardin SFS-EN 1869 ruokaöljypalotestiä. Lisäksi kaikissa sammutuspeitteissä oli puutteita merkinnöissä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on testannut tehdasvalmisteisia tulisijoja useana vuonna osana rakennustuotteiden markkinavalvontaa. Testauksissa on tarkasteltu tuotteen suoritusasointituksessa olevien tietojen paikkansapitävyyttä sekä pyritty hankkimaan aineistoa tulisijan todellisen käyttötavan vaikutuksista turvallisuuteen. Kaikki tulisijat eivät ole läpäisseet testejä ja tuotteille on tehty valvontatoimenpiteitä.

2.4 Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot

Laitelain 7 §:ssä säädetään paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen suunnittelu-, asennus-, huolto- ja tarkastustöistä. Vaatimukset koskevat rakennuksiin kiinteästi asennettavia palonilmaisulaitteistoja, joiden asentaminen perustuu säädöksiin tai viranomaisen päätökseen tai jotka liitetään hätäkeskukseen, sekä automaattisia sammutuslaitteistoja. Laitteistot on suunniteltava ja asennettava niin, että ne toimivat asianmukaisesti ja luotettavasti, eivätkä aiheuta vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle. Suunnittelussa ja asennuksessa on otettava huomioon laitteiston ja asennuskohteen tarkoitus sekä yhteensopivuus muiden järjestelmien kanssa. Laitteistot on myös huollettava ja tarkastettava siten, että laitteistot täyttävät säädetyt vaatimukset käyttöikänsä ajan.

Luonnos 8.6.2022

Laitelain 8 §:ssä säädetään paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöitä tekevien asennusliikkeiden velvoitteesta tehdä toimintailmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Lain 9 §:ssä säädetään asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksista ja 10 §:ssä asennusliikkeen toiminnasta.

Automaattisen sammutuslaitteiston toteutuksesta sekä asennusliikkeiden ja tarkastuslaitosten vaatimuksista on säädetty tarkemmin aiemman laitelain (562/1999) nojalla annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa automaattisista sammutuslaitteistoista (744/2000), jäljempänä sammutuslaitteistoasetus. Samassa asetuksessa säädettiin pelastustoimilain (561/1999) nojalla rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksista koskien laitteistojen toimintakunnossa pitämistä ja kunnossapitoa. Asetuksen 11 ja 12 § tarkastusten ajankohdista sekä 19–22 § kunnossapidon tarkemmista vaatimuksista kumoutuivat 1.1.2007 pelastuslain (468/2003) voimaantulosäännöksen perusteella. Uusien säännösten puuttuessa, asetuksen kumoutuneita säännöksiä on yhä käytetty ohjeellisina.

Myös paloilmoittimista on ollut vastaava aiemman laitelain ja pelastustoimilain nojalla annettu säädös. Sisäasiainministeriön määräys paloilmoittimien hankinnasta, asennuksesta, käyttöön- otosta, huollosta ja tarkastuksesta (SM-1999-40/Tu-33, julkaisu A:60), jäljempänä paloilmoin- tinmääräys, kumoutui 1.1.2007 määräyksen voimassaoloajan päätyttyä. Kumoutunutta mää- räystä on osin yhä käytetty ohjeellisena.

Nykyisin vastaavat asetuksenantovaltuudet ovat osin laitelaissa, osin pelastuslaissa. Laitelain nojalla tarkempi sääntely voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella ja pelastuslain nojalla sisä- ministeriön asetuksella. Asetuksenantovaltuudet ovat laajat, eivätkä riittävän tarkkarajaiset. Asetuksissa on osin säädetty asioita, joista olisi säädettävä lain tasolla.

Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asentamista ja kunnossapitoa koske- vat vaatimukset ovat kansallisia, mutta laitteistojen toteutuksessa käytetään yleensä eurooppa- laisia standardeja tai niihin pohjautuvia suunnittelusääntöjä. Laitteistojen toteutuksesta ei jat- kossakaan ole perusteltua säätää yksityiskohtaisesti.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteis- tojen asennus- ja huoltotöiden tekemistä. Valvonta pohjautuu liikkeiden toimintailmoituksiin ja vastuuhenkilön pätevyysvaatimusten arviointiin. Valvonnan keinoina ovat valvontakäynnit sekä asiakirjojen ja rekisterien perusteella tehtävä valvonta. Suunniteltuja valvontakäyntejä py- ritään tekemään kattavasti koko maassa. Valvontakäyntejä toteutetaan myös osallistumalla tar- kastuslaitoksen tekemälle varmennustarkastukselle. Viime vuosina asennusliikkeiden valvontaa on tehty lähinnä reaktiivisesti eli perustuen tietoon tulleisiin tapauksiin kuten puutteet asennus- liikkeen oman työn tarkastuksissa tai asennustöiden varmennustarkastuksen jättäminen teke- mättä. Valvontatapauksia on vuosien aikana ollut määrällisesti vähän. Valvontaa on osaltaan vaikeuttanut tarkemman sääntelyn kumoutuminen.

2.5 Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisterissä oli vuoden 2021 lopussa noin 190 paloilmoin- tia asentavaa ja huoltavaa asennusliikettä ja 258 pätevyytensä osoittanutta vastuuhenkilöä. Au- tomaattisten sammutuslaitteistojen asennusliikkeitä oli noin 90 ja pätevyytensä osoittaneita vas- tuuhenkilöitä 168.

Pätevä vastuuhenkilö on olennainen edellytys asennusliikkeiden toiminnan asianmukaisuuden varmistamisessa. Asennusliikkeen vastuuhenkilöltä lain 9 §:ssä edellytetty pätevyys muodostuu koulutuksen ja työkokemuksen kautta saavutetusta tehtävien edellyttämästä erityisosaamisesta

Luonnos 8.6.2022

sekä hyväksytysti suoritetusta vastuuhenkilön kokeesta. Pätevyysvaatimukset täyttävälle Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa pätevyystodistuksen, joka on voimassa määräajan.

Pätevyysvaatimuksia on tarkennettu asetustasolla. Paloilmoittimia asentavan ja automaattisia sammutuslaitteistoja asentavan asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset ovat olleet erilaiset. Sammutuslaitteistoasetuksessa koulutusvaatimuksena on vähintään teknillisessä oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa suoritettu tehtävään soveltuva tutkinto, paloilmoinnääräyksessä vaatimuksena oli vähintään sähkö- tai telealan teknikon tutkinto. Paloilmoinnääräyksessä ei asetettu vaatimuksia työkokemukselle, sammutuslaitteistoasetuksessa edellytetään kahden vuoden työkokemusta. Sammutuslaitteistoasetuksessa pätevyystodistuksen voimassaoloajaksi on säädetty viisi vuotta, paloilmoinnääräyksessä voimassaoloaika oli kolme vuotta.

Paloilmoinnääräys on kumoutunut, mikä on vaikeuttanut pätevyysvaatimusten täyttymisen arviointia erityisesti koulutustason riittävyyden osalta. Paloilmoittimen vastuuhenkilön pätevyystodistushakemuksiin annetuista kielteisistä päätöksistä on tehty yksittäisiä valituksia, joista kahdesta on korkeimman hallinto-oikeuden päätös (KHO 3224/16.11.2012 ja KHO 2130/2.7.2014). Kummassakin KHO palautti asian Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle uudelleen käsiteltäväksi ja tarkemmin perusteltavaksi.

Lain 9 §:n mukaan vastuuhenkilön kokeen järjestää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai sen hyväksymä riittävän asiantuntevan taho. Kokeen järjestämisestä tai kokeen sisällöstä ei ole säädetty tarkemmin, asetustasolla on ainoastaan todettu kokeella tarkoitettavan säädösten ja ohjeiden tuntemuksen osoittamista.

Vastuuhenkilöiden kokeet on usean vuoden ajan järjestänyt Kiwa Inspecta Oy, joka on myös antanut kokeista todistukset. Kokeiden järjestämisen ehdot on määritetty sopimuksessa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on vahvistanut kokeen sisällön ja arvosteluperusteet. Vakiintuneen käytännön mukaan sammutuslaitteistojen pätevyyskoe on koostunut yhteisestä säädösosasta sekä laitteistotyyppin mukaisesta teknisestä osasta. Paloilmoittimien pätevyyskoe on koostunut säädösosasta ja suunnittelutehtävistä. Viime vuosina sammutuslaitteistojen pätevyyskokeisiin on vuosittain osallistunut alle 20 henkilöä, joista noin puolet on suorittanut kokeen hyväksytysti. Paloilmoittimien pätevyyskokeeseen on osallistunut vuosittain noin 40 henkilöä, joista kaksi kolmasosaa on suorittanut kokeen hyväksytysti.

Vastuuhenkilön tehtävistä ja pätevyysvaatimuksista olisi säädettävä nykyistä tarkemmin. Koulutusvaatimuksen säilyttäminen ei ole enää perusteltua. Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöiden tekemiseen ei ole suoraa koulutusta, eikä nykyisenlainen tutkintonimikkeisiin tai -tasoihin viittaaminen tuo lisäarvoa vastuuhenkilön tehtävissä tarvittavan osaamisen arviointiin. Lisäksi vastuuhenkilön kokeen järjestämisestä olisi säädettävä nykyistä tarkemmin, jotta osapuolten oikeudet ja velvollisuudet olisi määritelty riittävän selkeästi.

2.6 Laitteistojen tarkastukset

Laitelain 11 ja 12 §:ssä säädetään paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia tekevien tarkastuslaitosten hyväksymisestä ja 13 ja 14 §:ssä tarkastuslaitosten tehtävistä. Tarkastuslaitokset hyväksyy Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Hyväksymisen edellytykset ovat vastaavat kuin muiden toimialojen tarkastuslaitoksia koskeissa säädöksissä. Keskeiset vaatimukset koskevat laitoksen riippumattomuutta ja tarkastushenkilöstön ammattitaitoa. Hyväksytyjä tarkastuslaitoksia on tällä hetkellä kolme, jotka kaikki tekevät sekä paloilmoittimien että automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia.

Luonnos 8.6.2022

Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastusvelvoitteesta säädetään pelastuslain 12 §:ssä. Tarkastusten tavoitteena on varmistaa, että laitteistot ovat käyttötarkoitukseensa sopivia ja toimintavarmoja. Tarkempi sääntely tarkastusten määräväleistä ja sisällöstä on kumoutunut, mutta käytäntönä on edelleen ollut, että laitteistot tarkastetaan ennen käyttöönottoa ja sen jälkeen määrävälein. Paloilmoittimet tarkastetaan pääsääntöisesti kolmen vuoden ja sammutuslaitteistot kahden vuoden välein.

Vuonna 2020 tarkastuslaitokset tekivät yhteensä 13 070 tarkastusta, joista 63 % oli paloilmoittimien tarkastuksia. Tarkastuksista 23 % oli uusien tai muutettujen laitteistojen ennen käyttöönottoa tehtäviä varmennustarkastuksia ja 77 % määräaikaistarkastuksia. Tehtyjen tarkastusten määrä on kasvanut tasaisesti rakennuksiin asennettujen laitteistojen määrän kasvaessa. Taulukoissa 2 ja 3 on esitetty paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen varmennus- ja määräaikaistarkastusten määrät vuosina 2016–2020.

Taulukko 2. Paloilmoittimien tarkastusten määrät vuosina 2016–2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Varmennustarkastus	2 091	2 110	2 100	2 130	2 010
Määräaikaistarkastus	5 616	5 500	5 400	5 820	6 340
Yhteensä	7 707	7 610	7 500	7 950	8 350

Taulukko 3. Automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastusten määrät vuosina 2016–2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Varmennustarkastus	883	947	900	880	950
Määräaikaistarkastus	3 094	3 254	3 600	3 620	3 770
Yhteensä	3 977	4 201	4 500	4 500	4 720

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo tarkastuslaitosten toimintaa, alueen pelastusviranomaisen valvoo laitteistojen kunnossapitoa ja tarkastusvelvoitteen noudattamista. Tarkastuslaitosten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle toimittamien tietojen perusteella vain 20 % laitteistoista on tarkastuksissa täyttänyt vaatimukset. Yleistä on, että vain vakavat puutteet korjataan, pienemmät puutteet jäävät korjaamatta ja tulevat uudelleen esille seuraavassa määräaikaistarkastuksessa. Voimassa olevan tarkemman lainsäädännön puuttumisen arvioidaan olevan keskeinen syy huonoon tilanteeseen. Selkeiden vaatimusten puuttuessa pelastusviranomaisten tekemä valvonta ja puutteisiin tarttuminen on vaihtelevaa, samoin kuin rakennusvalvonnan menettelyt uusien rakennuskohteiden käyttöönottoaiheissa. Myös tarkastuslaitosten toimintatavoissa ja tarkastusvaatimuksissa on eroja, mikä näkyy etenkin uusien laitteistojen käyttöönottoaiheissa tehtävissä tarkastuksissa.

2.7 Käsiammuttimien tarkastus ja huolto

Laitelain 7 §:ssä säädetään käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä. Käsiammuttimet on huollettava ja tarkastettava sammuttimen turvallisuuden ja toimintavarmuuden varmistavalla tavalla.

Laitelain 8 §:ssä säädetään tarkastus- ja huoltotöitä tekevien käsiammutinliikkeiden velvoitteesta tehdä toimintailmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Lain 9 §:ssä säädetään käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksista ja 10 §:ssä käsiammutinliikkeen toiminnasta.

Tarkemmat vaatimukset ovat käsiammuttimien tarkastuksesta ja huollosta annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (917/2005), jäljempänä käsiammuttimien tarkastusasetus. Asetus on annettu aiemman laitelain (562/1999) sekä aiemman pelastuslain (468/2003) nojalla. Pelastuslain asetuksenantovaltuuden nojalla on säädetty käsiammuttimien tarkastuksen ja huollon sisällöstä ja määräväleistä, laitelain nojalla on säädetty tarkastus- ja huoltotöitä ja käsiammutinliikettä koskevat vaatimukset. Asetus on jätetty voimaan nykyisten laitelain ja pelastuslain siirtymäsäännösten nojalla.

Nykyisin vastaavat asetuksenantovaltuudet ovat osin laitelaissa, osin pelastuslaissa. Laitelain nojalla tarkempi sääntely voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella ja pelastuslain nojalla sisäministeriön asetuksella. Asetuksenantovaltuudet ovat laajat, eivätkä riittävän tarkkarajaiset, eikä ministeriön asetus ole kaikilta osin riittävä säädöstaso.

Käsiammuttimien tarkastusasetuksessa on säädetty käsiammutinliikkeen toimintailmoituksesta yksityiskohtaisemmin kuin laissa, toimintailmoituksessa on edellytetty muun muassa verojäämätodistusta. Tällaiselle sääntelylle ei ole perusteita, koska Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävänä ei ole valvoa yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä.

Käsiammuttimien tarkastusasetuksessa käsiammutinliikkeelle on säädetty velvoite pitää luetteloa tarkastamistaan ja huoltamistaan käsiammuttimista ja säilyttää tiedot viiden vuoden ajan. Luetteloon on merkittävä käsiammuttimen omistajan tai haltijan nimi ja osoite, sammuttimen malli ja valmistus- tai sarjanumero, tehdyt toimenpiteet ja niiden päivämäärä sekä työt tehneen henkilön nimi. Luettelointitarvetta on aikoinaan perusteltu käsiammutinliikkeiden toiminnan valvonnalla, siihen tarkoitukseen luetteloja ei kuitenkaan ole enää käytetty, eikä velvoitteelle luetteloon pitämiseen ole perustetta. Myös painelaitesääntelyssä pienet paineastiat on jätetty luettelointivelvoitteen ulkopuolelle.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöiden tekemistä. Valvonta pohjautuu käsiammutinliikkeiden toimintailmoituksiin ja vastuuhenkilön pätevyysvaatimusten arviointiin. Valvonnan keinoina ovat valvontakäynnit sekä asiakirjojen ja rekisterien perusteella tehtävä valvonta. Suunniteltuja valvontakäyntejä pyritään tekemään kattavasti koko maassa. Käsiammutinliikkeiden valvonnassa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto kiinnittää huomiota erityisesti vastuuhenkilön ammatillisen osaamisen säilymiseen ja käsiammutinliikkeen käytössä oleviin tiloihin ja laitteisiin. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on ollut käsittelyssä yksittäisiä liikkeiden toimintaa koskevia valvontatapauksia, viime vuosina ei ole tullut esille laajempaa epäilyä säädösten vastaisesta toiminnasta.

2.8 Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisterissä oli vuoden 2021 lopussa noin 240 käsiammutinliikettä. Pätevyytensä osoittaneita vastuuhenkilöitä oli 411.

Luonnos 8.6.2022

Pätevä vastuuhenkilö on olennainen edellytys käsisammutinliikkeiden toiminnan asianmukaisuuden varmistamisessa. Lain 9 §:n mukaan käsisammutinliikkeen vastuuhenkilöllä tulee olla koulutuksen ja työkokemuksen kautta saavutettu tehtävien edellyttämä erityisosaaminen sekä hyväksytysti suoritettu vastuuhenkilön koe. Käsisammuttimien tarkastusasetuksen mukaan vastuuhenkilön pätevyystodistusta varten vaaditaan kuitenkin ainoastaan hyväksytysti suoritettu pätevyyskoe, työkokemusta ei ole edellytetty, eikä myöskään koulutusvaatimusta asetettu.

Lain 9 §:n mukaan vastuuhenkilön tulee osoittaa pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai sen hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Käsisammuttimien tarkastusasetuksessa on tarkennettu, että kokeella osoitetaan, että henkilö tuntee käsisammuttimien tarkastusta ja huoltoa koskevat säädökset sekä osaa tarkastaa ja huoltaa käsisammuttimia. Asetuksessa on myös tarkennettu, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vahvistaa kokeen vaatimukset.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tehnyt sopimuksen käsisammuttimien pätevyyskokeiden järjestämisestä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa. Vakiintuneen käytännön mukaan koe on kaksiosainen: erillinen teoriakoe käsisammuttimia koskevan sääntelyn ja standardien tuntemisesta sekä käytännön näyttökoe, jossa osoitetaan osaamista tarkastaa, huoltaa ja täyttää erilaisia sammuttimia. Viime vuosina kokeeseen on vuosittain ilmoittanut keskimäärin 20 henkilöä, joista noin 80 % on suorittanut kokeen hyväksytysti.

Käsisammuttimien tarkastusasetuksen mukaan vastuuhenkilön pätevyystodistus on voimassa enintään viisi vuotta ja pätevyystodistus voidaan uusaa pyynnöstä ilman uuden kokeen suorittamista, jos hakija on toiminut edellisen viisivuotiskauden käsisammutinliikkeen vastuuhenkilönä. Myös käsisammutinliikkeen ilmoitus toiminnanharjoittamisesta on voimassa viisi vuotta.

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksia olisi tarkistettava. Vastuuhenkilön tehtävät huomioiden työkokemusvaatimuksen lisääminen olisi perusteltua. Lisäksi vastuuhenkilön kokeen järjestämisestä olisi säädettävä nykyistä tarkemmin.

2.9 Valvontaviranomainen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on säädetty laitelain valvontaviranomaiseksi. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo tuotteiden vaatimustenmukaisuutta sekä palonilmaisu- ja sammutuslaitteistojen asennusliikkeiden, käsisammutinliikkeiden ja tarkastuslaitosten toimintaa. Valvontaviranomaisesta säädetään laitelain 17 §:ssä, viranomaisen rekistereistä 16 §:ssä, toimivaltuuksista ja tiedonsaantioikeuksista 19 §:ssä, hallinnollisista pakkokeinoista 18 §:ssä ja muutoksenhausta 21 §:ssä.

Asennus- ja käsisammutinliikkeiden sekä tarkastuslaitosten valvontaa koskevat säännökset ovat kattavat, eikä säännöksissä ole ollut merkittäviä soveltamiongelmia. Säännöksissä on kuitenkin tarkistettavaa ja erityisesti rekisterisääntelyä olisi täydennettävä.

Markkinavalvontasääntelyä on pyritty yhdenmukaistamaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetulla lailla (1137/2016), jäljempänä markkinavalvontalaki. Markkinavalvontalaki on horisontaalinen tiettyjä tuotesektoreita koskeva valvonnan yleislaki ja sillä on toimeenpantu osaltaan EU-sääntelyä. Markkinavalvontalaissa säädetään markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksista ja valvontakeinoista sekä hallintopakkokeinoista erilaisissa markkinoilla olevien tuotteiden vaatimustenvastaisuustilanteissa. Tuotteita koskevista vaatimuksista ja talouden toimijoiden velvollisuuksista säädetään sektorilaeissa. Markkinavalvontalain soveltamisalaa on laajennettu sen voimaantulon jälkeen koskemaan eri tuoteryhmiä sekä eri hallinnonalojen lain-säädäntöä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa markkinavalvontalaista ja hoitaa lainvalmisteluun

Luonnos 8.6.2022

liittyvää koordinaatiota. Kukin vastuuministeriö vastaa toimialaansa kuuluvasta tuotesektorisääntelystä.

Laitelain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista osaan sovelletaan markkinavalvonnassa EU-tuotesääntelyä. Rakennuksiin asennettavat paloturvallisuuslaitteet ja tulisijat kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan, käsisammuttimet painelaitteina painelaitedirektiivin soveltamisalaan. Nämä EU-säädökset kuuluvat puolestaan markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä markkinavalvonta-asetus, soveltamisalaan. Markkinavalvonta-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta sen täytäntöönpano edellyttää myös kansallista sääntelyä. Markkinavalvonta-asetus tuli voimaan 15.7.2019 ja sen soveltaminen alkoi pääosin 16.7.2021. Painelaitedirektiivin osalta tarvittava kansallinen sääntely on toteutettu markkinavalvontalain puitteissa. Rakennustuoteasetuksen osalta markkinavalvonta-asetuksen toimeenpanon edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön on tehty maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella (927/2021). Maankäyttö- ja rakennuslain markkinavalvontaa koskevissa säännöksissä viitataan markkinavalvontalakiin ja joiltain osin myös rakennustuoteasetukseen.

Toimijoihin kohdistuvan valvonnan selkeyden ja viranomaistoiminnan tehokkuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että myös laitelaissa markkinavalvontasääntely tukeutuisi markkinavalvontalakiin.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja ajantasaistaa paloturvallisuuslaitteita koskevaa sääntelyä ottaen huomioon rakentamisessa ja rakennustuotteiden lainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Sääntelyn tavoitteena on osaltaan edistää ja ylläpitää rakennusten paloturvallisuutta. Sääntelyä sujuvoitettaisiin yhtenäistämällä toiminnanharjoittajia ja tarkastuslaitoksia koskevaa sääntelyä muiden toimialojen vastaavan sääntelyn kanssa. Tavoitteena on myös tehostaa markkinavalvontaa yhdenmukaistamalla valvontaa ja viranomaisen toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräistä paloturvallisuuslaitteista. Ehdotettu laki kattaisi voimassa olevan laitelain soveltamisalan.

Lakiehdotus sisältää kolme erillistä asiakokonaisuutta, joista olisi omat luvut ja näin lain rakenne saataisiin selkeäksi. Luvussa 2 säädettäisiin paloilmioittimien ja automaattisten sammuuslaitteistojen toteutusta, huoltoa ja tarkastuksia koskevat vaatimukset, luvussa 3 säädettäisiin käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta ja luvussa 4 säädettäisiin tuotteita koskevat vaatimukset.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi jatkossakin lain valvontaviranomainen. Viranomaisen toimivaltuuksia ja hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan lain säännöksiä. Rekisterisääntelyä täydennettäisiin vastaamaan nykyisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin tehtäisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin liittyvät muutokset.

Luonnos 8.6.2022

Lakiehdotus sisältää säännökset ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tunnustamisesta sekä säännöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuotteiden vaatimustenmukaisuuteen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin markkinavalvontalakia. Osa lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista kuuluu EU:n rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan ja näiden CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslakia.

Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot

Laissa säädettäisiin paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutusta ja dokumentointia koskevat vaatimukset, joita tarkennettaisiin asetuksella. Sääntely ei olisi yksityiskohtaista, koska laitteistojen toteutuksessa käytetään eurooppalaisia standardeja tai niihin pohjautuvia suunnittelusääntöjä.

Laitteistojen asennus- ja huoltotöitä tekevillä asennusliikkeillä säilytettäisiin velvoite tehdä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ilmoitus toiminnan aloittamisesta. Asennusliikkeellä olisi oltava laissa säädetyt pätevyysvaatimukset täyttävä vastuuhenkilö, mutta enää ei edellytettäisi, että vastuuhenkilön on oltava liikkeen päätoimisessa palveluksessa. Toimintailmoituksen ja pätevyystodistuksen määräaikaisuus poistettaisiin.

Kuten nykyisinkin, laitteistot olisi tarkastettava ennen käyttöönottoa ja sen jälkeen määrävälein. Pelastuslain sijasta tarkastusvelvoitteesta ja määräväleistä säädettäisiin ehdotetussa laissa. Uutena asiana säädettäisiin uusintatarkastuksesta, jos määräaikaistarkastuksessa laitteistossa havaitaan vakavia puutteita.

Tarkastuksia tekisivät nykyisen mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymät tarkastuslaitokset. Hyväksymisen edellytykset vastaisivat muiden alojen tarkastuslaitosten vaatimuksia.

Käsisammuttimien tarkastus ja huolto

Laissa säädettäisiin käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä koskevat vaatimukset, joita voitaisiin tarkentaa asetuksella. Tarkastus- ja huoltotyön sisällöstä on tarpeellista säätää melko yksityiskohtaisesti, koska kyse on lainsäädäntöön perustuvasta tarkastus- ja huoltovelvoitteesta, eikä näistä ole eurooppalaista tai kansallista standardia tai muuta yleisesti hyväksyttyä ohjetta.

Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltovelvoitteesta ja määräväleistä säädettäisiin pelastuslain sijasta ehdotetussa laissa.

Tarkastus- ja huoltotöitä tekevillä käsisammutinliikkeillä säilytettäisiin velvoite tehdä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ilmoitus toiminnan aloittamisesta. Liikkeellä olisi oltava laissa säädetyt pätevyysvaatimukset täyttävä vastuuhenkilö, mutta enää ei edellytettäisi, että vastuuhenkilön on oltava liikkeen päätoimisessa palveluksessa. Toimintailmoituksen ja pätevyystodistuksen määräaikaisuus poistettaisiin.

Tuotteita koskeva sääntely

Luonnos 8.6.2022

Tuotteita koskevan sääntelyn osalta lain soveltamisala vastaisi nykyistä, mutta sääntelyä täsmennettäisiin. Laissa säädettäisiin tuotteiden yleinen käyttöturvallisuusvaatimus sekä vaatimukset tuotteiden merkinnöistä, ohjeista ja turvallisuustiedoista. Sääntely ei olisi yksityiskohtaista, koska useille tuotteille on eurooppalaiset tuotestandardit, joissa määritetään tekniset vaatimukset ja testausmenetelmät. Tarkempaa sääntelyä voitaisiin antaa sisäministeriön asetuksella, jos se olisi tarpeellista esimerkiksi EU-sääntelyn toimeenpanemiseksi tai tuotestandardien soveltamisen tueksi.

Osa lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista kuuluu EU:n rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan, ja näiden tuotteiden markkinoille saattamisessa noudatetaan rakennustuoteasetuksessa määritettyjä periaatteita.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset yritysten toimintaan

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti yrityksiin. Ehdotuksella ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, koska sääntelyn peruslähtökohdat ja yrityksille säädetyt velvoitteet eivät pääosin muuttuisi nykyisestä. Nykyiseen lakiin verrattuna useat muutokset ovat luonteeltaan teknisiä tai sääntelyä täsmentäviä. Yrityksille aiheutuu jonkin verran kustannuksia säädösten muuttumiseen perehtymisestä.

Asennusliikkeet

Paloilmoittimia tai automaattisia sammutuslaitteistoja asentavia ja huoltavia asennusliikkeitä on yhteensä noin 280. Asennusliikkeet ovat pk-yrityksiä ja sijoittuneet eri puolille maata.

Asennusliikkeenä toimimisen edellytyksenä on, että liikkeellä on pätevyysvaatimukset täyttävä vastuuhenkilö. Voimassa olevan laitelain mukaan vastuuhenkilönä voi toimia toiminnanharjoittaja itse tai liikkeen päätoimisessa palveluksessa oleva henkilö. Vaatimus päätoimisuudesta rajoittaa voimakkaasti yritysten toiminnan järjestämistä, eikä siitä enää säädettäisi kuten ei ole säädetty muussakaan vastaavassa sääntelyssä. Sen sijaan esityksessä säädettäisiin, että vastuuhenkilöllä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus hoitaa tehtäviään. Liikkeen toiminnan laajuudesta riippuen voi useampikin vastuuhenkilö olla tarpeen, esimerkiksi jos toimintaa on eri puolilla maata tai useammalla asennus- ja huoltotoiminnan alalla. Jos henkilö toimii useamman asennusliikkeen vastuuhenkilönä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto arvioisi liikkeen toiminnan edellytyksiä muun muassa vastuuhenkilön tehtävien hoitamisen kannalta.

Esityksessä vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksena olisi hyväksytysti suoritettu vastuuhenkilön koe ja vähintään kahden vuoden työkokemus. Koulutusvaatimusta ei enää säädettäisi, minkä arvioidaan voivan helpottavan jonkin verran alalle tuloa.

Asennusliikkeen toimintailmoitus ei ole määräaikainen, mutta on käytännössä sidoksissa vastuuhenkilön pätevyystodistuksen voimassaoloon. Pätevyystodistus on nykyisin uusittava kolmen vuoden välein (paloilmoittimet) tai viiden vuoden (automaattiset sammutuslaitteistot) välein. Pätevyystodistuksen uusiminen on ollut vain hallinnollinen muodollisuus, joten ehdotuksessa määräaikaisuus poistettaisiin. Tästä yrityksille seuraava kustannussäästö on pieni, vuositasolla laskettuna kaikkien liikkeiden osalta yhteensä 9 000 euroa. Kustannukset muodostuvat uusimisilmoituksesta perittävästä maksusta sekä uusimisilmoitusta varten tarvittavien selvitysten laatimisesta. Arvioinnissa on hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria.

Luonnos 8.6.2022

Käsiammutinliikkeet

Käsiammutinliikkeitä on noin 240. Käsiammutinliikkeet ovat pääosin mikro- tai pk-yrityksiä, joissa vastuuhenkilön lisäksi on yksi tai kaksi työntekijää. Käsiammuttimien tarkastusten ja huoltojen lisäksi suurin osa myy paitsi käsiammuttimia ja muita alkusammutusvälineitä niin myös muita turvallisuustuotteita hyvin laajalla kirjolla. Käsiammutinliikkeen ohessa voi olla myös muunlaista liiketoimintaa esimerkiksi sähköliike tai vartiointiliike. Joillain teollisuuslaitoksilla on oma käsiammutinliike, joka käytännössä tarkastaa ja huoltaa vain kyseisen teollisuuslaitoksen omia, käytössä olevia käsiammuttimia. Julkisista toimijoista puolustushallinnon rakennuslaitos, Merenkulun Turvallisuuskoulutuskeskus, Helsingin kaupungin liikennelaitos ja muutama pelastuslaitos on tehnyt käsiammutinliikeilmoituksen lähinnä omien tai palopaikalla käytettyjen käsiammuttimien huoltamiseen.

Osalla käsiammutinliikkeistä on lisäksi hyväksyntä tehdä painelaitelain mukaisia tarkastuksia käsiammuttimille ja happipulloille. Tällaisia käsiammutinliikkeitä on arviolta 50–60.

Käsiammutinliikkeet ovat sijoittuneet eri puolille maata, liikkeiden palvelujen tarjonta ei kuitenkaan ole sidoksissa maantieteelliseen alueeseen. Varsinkin sammuttimien tarkastuksia tehdään käsiammutinliikkeen tilojen lisäksi usein myös asiakkaan luona ja erilaisten kampanjojen yhteydessä muuallakin.

Esityksessä muutettaisiin käsiammutinliikkeiden toiminnan järjestämistä koskevia vaatimuksia vastaamaan paremmin toiminnan todellisia edellytyksiä. Käsiammutinliikkeeltä on esimerkiksi nykyisin edellytetty kiinteää huoltopaikkaa, riippumatta siitä tekeekö liike sammuttimien huoltoja vai ainoastaan tarkastuksia. Muutoksen arvioidaan voivan helpottavan jonkin verran alalle tuloa.

Esityksessä vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksena olisi pätevyyskokeen suorittamisen lisäksi uutena vaatimuksena vuoden työkokemus. Työkokemusvaatimuksen ei arvioida rajoittavan alalle tulon edellytyksiä nykyiseen verrattuna, koska vastuuhenkilön kokeen suorittaminen joka tapauksessa edellyttää käytännön osaamista, jota on vaikeaa hankkia muuten kuin työkokemuksen kautta.

Nykyisin käsiammutinliikkeen ilmoitus toiminnanharjoittamisesta on ollut voimassa viisi vuotta. Myös vastuuhenkilön pätevyystodistus on ollut voimassa viisi vuotta. Pätevyystodistuksen uusimisen edellytyksenä ilman uuden kokeen suorittamista on ollut, että henkilö on toiminut käsiammutinliikkeen vastuuhenkilönä edeltävät viisi vuotta. Käytännössä uusiminen on ollut vain hallinnollinen muodollisuus, ja ehdotuksessa sekä toimintailmoituksen että pätevyystodistuksen määräaikaisuus poistuisi. Yrityksille seuraava kustannussäästö on pieni, vuositasolla laskeutena kaikkien liikkeiden osalta yhteensä 12 000 euroa. Kustannukset muodostuvat uusimisilmoituksesta perittävästä maksusta sekä uusimisilmoitusta varten tarvittavien selvitysten laatimisesta. Arvioinnissa on hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria.

Vastuuhenkilön koe

Ehdotuksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi järjestää vastuuhenkilön kokeet itse tai tehdä kokeen tai kokeen tietyn osion järjestämisestä sopimuksen riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Useat muiden toimialojen pätevyyskokeista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto järjestää eTentti-oppimisympäristössä, ja on mahdollista, että jatkossa myös ehdotetun lain pätevyyskokeet järjestettäisiin niin. Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeen käytännön kokeen järjestäminen edellyttää kuitenkin muuta järjestelyä.

Luonnos 8.6.2022

Nykyisin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tehnyt sopimuksen asennusliikkeen vastuuhenkilön kokeen järjestämisestä Kiwa Inspectan kanssa. Paloilmoittimista ja automaattisista sammutuslaitteistoista on erilliset pätevyyskokeet. Koetilaisuuksia on järjestetty kaksi tai kolme kertaa vuodessa ja koetilaisuuden kesto on ollut kolme tuntia. Vuonna 2021 kokeen hinta oli 200 euroa (+alv 24 %).

Käsisammuttimien vastuuhenkilön kokeen järjestämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tehnyt sopimuksen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön kanssa. Koe on ollut kolmipäiväinen ja vuonna 2021 sen hinta oli 569 euroa (+alv 24 %), käytännön kokeen uusiminen 205 euroa (+alv 24 %).

Kiwa Inspecta ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö järjestävät kumpikin myös kokeisiin valmentavia kursseja. Kurssin suorittaminen ei ole edellytys kokeeseen osallistumiselle, eikä myöskään kokeen läpäisemiselle, vaan tarvittavan osaamisen voi hankkia myös työkokemuksen kautta.

Tuotesäätely

Tuotteita koskevan sääntelyn osalta ehdotetun lain soveltamisala vastaa nykyistä lainsäädäntöä. Esitys ei sisällä uusia velvoitteita tuotteiden valmistajille tai muille talouden toimijoille, eikä myöskään uusia vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyviä velvollisuuksia. Rakennustuotteisiin liittyvät vaikutukset seuraavat suoraan rakennustuoteasetuksesta ja ovat jo voimassa. Rakennustuoteasetuksen kansallisen toimeenpanon edellyttämä sääntely on annettu maankäyttö- ja rakennuslaissa, johon viimeksi on tehty markkinavalvonta-asetuksen toimeenpanon edellyttämät muutokset (927/2021).

Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista valtaosa tuodaan Suomeen ulkomailta, erityisesti Aasian maista. Kotimaista valmistusta on tehdasvalmisteisissa tulisijoissa ja savunpoistolaitteissa. Savunpoistolaitteiden, kuten savunpoistoluukkujen, valmistajia Suomessa on muutamia. Tulisijojen valmistajia on joitain kymmeniä, tuotteina merkittävimpiä varaavat takat ja saunan kiukaat.

Markkinavalvontasääntelyn muutoksista aiheutuu yrityksille joitain välillisiä vaikutuksia, mutta vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Tuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin jatkossa markkinavalvontalakia. CE-merkittyjen rakennustuotteiden osalta sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslakia, jonka menettelyt vastaavat markkinavalvontalakia. Markkinavalvontasääntelyn muutokset koskevat pääosin viranomaisen toimivaltuuksia ja velvollisuuksia, ja muutosten vaikutukset talouden toimijoihin tulevat esille lähinnä vaatimustenvastaisuustilanteissa, kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto käyttää toimivaltuuksia.

Markkinavalvontasääntelyn yhdenmukaistaminen parantaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston edellytyksiä tehdä tehokasta valvontaa, minkä arvioidaan hyödyttävän kaikkia toimijoita. Tehokkaasti toimiva markkinavalvonta osaltaan edistää tasapuolisempia kilpailuolosuhteita.

4.2.2 Vaikutukset kotitalouksiin

Esityksen kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Vaikutukset ovat lähinnä välillisiä, koska ehdotuksessa ei säädetä lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden, kuten palovarointimien ja käsisammuttimien, hankintavelvoitteita.

Luonnos 8.6.2022

Ehdotuksen soveltamisalaan kuuluvista tuotteista kuluttajatuotteita ovat erityisesti palo- ja häikäveroittimet, käsisammuttimet ja alkusammutustuotteet sekä tehdasvalmisteiset tulisijat. Kuluttajat hankkivat nämä tuotteet usein päivittäistavarakaupasta tai rautakaupasta. Esitys ei sisällä tuotteita koskevaan sääntelyyn sellaisia muutoksia, joilla arvioitaisiin olevan vaikutusta tuotteiden hintaan.

Markkinavalvontalain myötä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltuudet markkinavalvonnassa laajenisivat nykyisestä. Uudet toimivaltuudet tehostaisivat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mahdollisuuksia puuttua sellaisiin tuotteisiin, jotka ovat vaatimusten vastaisia tai jotka voivat aiheuttaa vaaraa esimerkiksi ihmisten terveydelle, ympäristölle tai omaisuudelle.

Koteihin hankituille käsisammuttimille ei ole säädetty tarkastus- eikä huoltovelvoitetta, minkä seurauksena kuluttajille ei myöskään laajemmin markkinoida näitä palveluja, käsisammutinliikkeiden verkkosivuilla ei yleensä ole kerrottu esimerkiksi tarkastuksen hintaa. Poikkeuksena vevneiden pakolliset sammuttimet, joiden tarkastuksia tarjotaan kuluttajille usein erilaisina kampanjoina. Käsisammuttimen tarkastus maksaa tyypillisesti 10–15 euroa. Sammuttimen huolto maksaa huomattavasti enemmän kuin tarkastus. Käsisammuttimen huoltovelvoite ei jatkossaakaan koskisi koteihin hankittuja sammuttimia, mutta jos sammutinta on käytetty, edellyttää sammuttimen uudelleen täyttö ja toimintakuntoon saattaminen huoltoa. Pienen sammuttimen huolto maksaa yleensä enemmän kuin vastaava uusi sammutin, joten huollon sijasta kuluttajat tavallisemmin hankkivat uuden sammuttimen.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia valtiontalouteen. Esitys ei aiheuta merkittäviä muutoksia viranomaisten toimintaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on käyttänyt laitelain valvontaan ja viranomaistehtäviin vuosittain yhteensä noin 3,5 henkilötyövuotta tukitoiminnot mukaan lukien. Esitys ei sisällä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle uusia viranomaistehtäviä eikä esityksestä seuraa merkittävää muutosta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävien kokonaismäärään tai valvontatyön määrään. Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus-, huolto- ja tarkastustöitä koskevan sääntelyn saaminen voimaan vanhentuneen ja osin jo kumoutuneenkin sääntelyn tilalle arvioidaan helpottavan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston työtä liikkeiden toimintailmoitusten ja vastuuhenkilöiden pätevyystodistushakemusten käsittelyssä, sekä parantavan edellytyksiä liikkeiden ja tarkastuslaitosten toiminnan valvonnalle.

Asennusliikkeiden ja käsisammutinliikkeiden uusia pätevyystodistushakemuksia on ollut vuosittain yhteensä noin 60–80, tämän ei arvioida merkittävästi muuttuvan. Asennusliikkeen vastuuhenkilön koulutusvaatimuksen poistuminen vähentää jonkin verran hakemusten käsittelyyn ja pätevyuden arviointiin kuluva työmäärää. Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön uusi työkokemusvaatimus lisänee ainakin alkuvaiheessa neuvontatarvetta. Toimintailmoitusten ja pätevyystodistusten määräaikaisuuden poistaminen vähentää hieman työmäärää.

Ilmoitusten ja hakemusten tekeminen sähköisessä asiointijärjestelmässä on jo osaltaan nopeuttanut ja helpottanut käsittelyä, minkä seurauksena palvelumaksuja on alennettu. Maksuasetuksen (1283/2021) mukaan vuosina 2022–2024 liikkeiden toimintailmoitusten maksu on 170 euroa ja muutosilmoituksen 60 euroa, vastuuhenkilön pätevyystodistuksen maksu on 60 euroa. Maksutulot ovat olleet vuosittain 10 000–20 000 euroa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemä valvonta on budjettirahoitettua, eikä liikkeisiin ja tarkastuslaitoksiin kohdistuvasta valvonnasta tai markkinavalvonnasta peritä valvontamaksuja.

Luonnos 8.6.2022

Markkinavalvonnassa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi nykyiseen tapaan oikeus perii tuotteen testauksesta aiheutuneet kulut talouden toimijalta tuotteen ollessa vaatimustenvastainen.

Markkinavalvontasääntelyn yhdenmukaistaminen muiden Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvonnassa olevien tuotesektoreiden kanssa selkeyttää ja siten helpottaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston käytännön työtä markkinavalvontaviranomaisena. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltuudet markkinavalvonnassa laajenisivat voimassa olevaan laitelakiin verrattuna, mutta uusien toimivaltuuksien käyttöönoton ei ole arvioitu aiheuttavan lisäresurssitarpeita. Sääntelyn yhdenmukaistamisen etuja ja markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksien vaikutusta valvonnan tehostamiseen on käsitelty muun muassa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 139/2021 vp, s. 25) sekä hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (HE 121/2021 vp, s. 13). Lain soveltamisalaa ei esitetä muutettavaksi, jolloin esityksellä ei ole vaikutuksia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja muiden viranomaisten väliseen työnjakoon tuotteiden markkinavalvonnassa.

Kaikilla kolmella paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia tekevällä tarkastuslaitoksella on jo FINAS-akkreditointipalvelun akkreditointi, jolloin esitys ei lisäisi FINASin tehtäviä.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä myönteisiä vaikutuksia pelastusviranomaisten toimintaan. Esitys ei laajenna pelastusviranomaisen tehtäviä nykyisestä pelastuslakiin perustuvasta sääntelystä, vaan pelastusviranomainen vastaa alueellaan paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen määräaikaistarkastusvelvoitteen sekä käsisammuttimien tarkastus- ja huoltovelvoitteen valvonnasta. Ajantasainen ja selkeämpi sääntely helpottaa ja voi tehostaa pelastusviranomaisten valvontatyötä sekä rakennusten paloturvallisuuteen liittyvää ohjaus- ja neuvontatyötä. Sääntelyn yhtenäistäminen voi helpottaa myös kunnan rakennusvalvontaviranomaisen työtä rakentamisen lupamenettelyjen yhteydessä.

4.2.4 Ympäristövaikutukset

Esityksellä olisi sekä suoria että välillisiä vaikutuksia ympäristöön, mutta vaikutukset eivät olisi merkittäviä.

Osa lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista on sähkölaitteita, joita koskevat jätelain (646/2011) tuottajavastuun velvoitteet. Tuottajavastuu koskee sekä kuluttaja- että ammattikäyttöön tarkoitettuja tuotteita. Velvoitteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (519/2014). Asetuksen mukaan tuotteet on merkittävä erilliskeräysmerkinnällä ja käytöstä poistetut tuotteet on kerättävä erillään muista jätteistä. Tällaisia tuotteita ovat muun muassa palo- ja häikäyrittimet sekä laitteistojen komponentit. Tuottajavastuovelvoitteet koskevat myös tuotteiden akkuja ja paristoja, joille on erillinen kierrätysjärjestelmä.

Palovaroittimen käyttöikä on keskimäärin 7–10 vuotta. Keväällä 2022 lausunnolla olleessa pelastuslain muutosehdotuksessa (SM019:00/2021) on arvioitu, että palovaroittimia on asunnoissa yhteensä vähintään 4–6 miljoonaa. Tämä tarkoittaa, että vuosittain vähintään 400 000–600 000 palovaroitinta vaihdetaan uuteen. Oletuksena on, että kiinteällä paristolla varustetut, 10 vuoden vaihtovälin palovaroittimet yleistyvät erityisesti talo- ja vuokrayhtiöissä, mikä mahdollisesti vähentäisi ainakin paristojen kierrätysmääriä. Palovaroittimet ovat toimintaperiaatteeltaan joko optisia tai ionisoivia. Ionisoivassa palovaroittimessa on pieni säteilylähde. Palovaroittimien

Luonnos 8.6.2022

käyttö ja jälleenmyynti on vapautettu turvallisuusluvasta säteilylain (859/2018) nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella ionisoivasta säteilystä (1034/2018). Nykyisin optiset palovaroitinimet ovat yleisempiä kuin ionisoivat palovaroitinimet, jolloin palovaroitinien kierrätys ja erilliskeräys ovat yksinkertaisempia toteuttaa.

Käsिसammuttimet eivät kuulu SER-kierrätyksen piiriin, eikä niille ole erillistä kierrätysjärjestelmää. Paineellista käsिसammutinta ei saa hävittää normaalin sekajätteen tai metallijätteen sekaan. Paineettomaksi tehty tyhjä sammutin on romumetallia ja sen sisältämä sammutusaine ongelmajätettä. Kuluttajat voivat viedä käsिसammuttimet kotitalouksien vaarallisen jätteen vastaanotto-asetuille. Pääkaupunkiseudulla käsिसammuttimien vastaanotto Sortti-asetilla on maksutonta, mutta esimerkiksi Lounais-Suomen Jätehuollon lajitteluasemilla peritään 18 euron vastaanottomaksu. Uuden käsिसammuttimen hankinnan yhteydessä käsिसammutinliike usein ottaa vastaan vanhat käsिसammuttimet ja huolehtii niiden kierrättämisestä maksua vastaan. Yrityksille käytöstä poistettujen sammuttimien kierrättäminen on maksullista ja huollossa vaihdettujen sammutteiden asianmukaisesta käsittelystä syntyy kustannuksia. Ei ole tiedossa, miten laajasti käsिसammutinliikkeet kierrättävät käsिसammuttimia tai miten hyvin käytetyt sammutteet kerätään ja hävitetään.

Useimmat käsिसammutinmallit ovat huollettavissa ja siten tuotteina pitkäikäisiä. Pienen käsिसammuttimen huolto maksaa kuitenkin yleensä enemmän kuin uusi sammutin, joten etenkin kuluttajat tavallisemmin hankkivat uuden sammuttimen kuin että veisivät vanhan sammuttimen huoltoon. Käsिसammuttimelle olisi lakiehdotuksen mukaan tehtävä huolto vähintään kymmenen vuoden välein. Huoltovelvoite ei koskisi koteihin hankittuja sammuttimia, mutta jos sammutinta on käytetty, edellyttää toimintakuntoon saattaminen sammuttimen huoltoa.

Nestepohjaisille käsिसammuttimille on nykyisessä asetuksessa säädetty huolto viiden vuoden välein, minkä on esitetty lyhentävän sammuttimien elinkaarta ja haittaavan uudenlaisten tuotteiden markkinoille tuloa. Erityyppisten sammuttimien huoltovälistä ei enää säädettäisi erikseen, mutta käsिसammuttimen valmistaja voi ohjeistaa tuotteelle lyhyemmän huoltovälin, jos se on tarpeen esimerkiksi sammutteen ominaisuuksien vuoksi.

Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) käsittelystä on ehdotus, jolla rajoitettaisiin per- ja polyfluorattujen alkyylidisteiden eli PFAS-yhdisteiden käyttöä sammutusvaahdoissa (<https://echa.europa.eu/fi/restrictions-under-consideration/-/substance-rev/69104/term>). PFAS-yhdisteet ja niiden hajoamistuotteet ovat erittäin pysyviä, ja osan niistä tiedetään olevan terveydelle ja ympäristölle haitallisia. Sammutusvaahdoista PFAS-yhdisteet päätyvät helposti ympäristöön ja voivat saastuttaa pohjaveden, pintaveden tai maaperän. Ehdotuksessa kiellettäisiin PFAS-yhdisteitä sisältävien sammutusvaahdojen markkinoille saattaminen, käyttäminen ja vienti ETA-alueen ulkopuolelle. Rajoituspäätös tehtäisiin kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (REACH-asetus) nojalla. Rajoitukset tulisivat voimaan vaiheittain, käsिसammuttimien osalta on ehdotettu viiden vuoden siirtymäaikaa. Joissain EU-maissa, kuten Ruotsissa ja Saksassa, on jo päätetty kansallisista rajoituksista. Käsिसammuttimien osalta uudet rajoitukset vaikuttaisivat erityisesti nestepohjaisiin sammuttimiin. Tällä ei ole vaikutusta käsिसammuttimien sääntelyyn, mutta rajoitusten voimaantulo edellyttää viestintää ja käsिसammuttimien valintaa koskevien ohjeiden päivittämistä. Rajoitukset vaikuttavat myös käsिसammuttimien huoltoon ja kierrätykseen ja sitä kautta käsिसammutinliikkeiden toimintaan.

Osana EU:n päästökattodirektiivin (2016/2284) kansallista toimeenpanoa on vuonna 2019 hyväksytty Kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-008-8>). Ilmansaasteista aiheutuu terveys- ja ympäristöhaittoja ja ohjelman mukaan puun pienpolto on

Luonnos 8.6.2022

suurin pienhiukkasten päästölähde Suomessa. Ohjelma sisältää toimenpiteitä tulisijojen pienhiukkaspäästöjen vähentämiseksi, yhtenä toimenpiteenä on tulisijojen ja puukiukaiden uusimiskannusteiden selvittäminen. Tehdasvalmisteisia tulisijoja koskevat ekosuunnitteluvaatimukset tulivat voimaan 1.1.2022. Näiden vaikutukset Suomen pienpolton päästöihin on kuitenkin arvioitu melko vähäisiksi vuoteen 2030 mennessä, koska varaavien tulisijojen laitekanta uusiutuu hitaasti ja koska saunan kiukaat eivät kuulu ekosuunnitteludirektiivin (2009/125/EY) soveltamisalaa. Puun pienpolton aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi tulisijojen oikeiden käyttötapojen edistäminen ja vähäpäästöisempien saunan puukiukaiden suosiminen on todettu soveltuviksi, tehokkaiksi ja kustannustehokkaiksi tavoiksi.

4.2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä pyritään edistämään ja ylläpitämään rakennusten paloturvallisuutta, esityksen vaikutukset ovat kuitenkin välillisiä, koska velvoitteet hankkia tai asentaa rakennukseen ehdotetun lain soveltamisalaa kuuluvia tuotteita ja laitteistoja tulevat muusta sääntelystä, pääasiassa rakentamismääräyksistä. Esityksen vaikutukset paloturvallisuuteen liittyvät siihen, että tuotteet ja laitteistot ovat toimivia ja tarkoitukseen sopivia.

Esityksellä pyritään selkeyttämään sääntelyä ja päivittämään vaatimukset suhteessa muuhun lainsäädäntöön, mikä helpottaisi lain soveltamista ja valvontaa. Selkeä lainsäädäntö myös lisää yrittäjien toimintavarmuutta ja ehkäisee epätervettä kilpailua.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkinavalvontakeinojen täsmentäminen markkinavalvonta-asetuksen ja markkinavalvontalain mukaisiksi keinoiksi edistäisivät vaatimustenmukaisuuden noudattamista ja tehostaisivat valvontaa. Vaikka paloturvallisuustuotteilla ei ole ennakkollista valvontaa, niin tehokas markkinavalvonta edistää kuluttajien luottamusta siihen, että markkinoilla olevat palovaroittimet, sammutuspeitteet ja käsisammuttimet ovat asianmukaisia sekä varmistaisi, että tuotteet oikein käytettyinä toimivan tulipalotilanteessa ennakoidulla tavalla.

Pelastustoimen tilastojen (Pelastustoimen taskutilasto 2016–2020; Pelastusopiston julkaisuja D1/2022) mukaan vuonna 2020 hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen kautta tulleista pelastustoimen tehtävistä 92 % oli erheellisiä eli sellaisia, joissa ei ollut tarvetta pelastuslaitoksen sammutus- tai pelastustoimiin. Erityisesti ongelmia on todettu paloilmoittimissa käytettävien tuotteiden ja komponenttien yhteensovittamisessa, jolloin laitteistot eivät ole aina toimineet tarkoitettulla tavalla luotettavasti. Esityksessä paloilmoittimille ja automaattisille sammutuslaitteistoille asetettuja vaatimuksia yhdenmukaistettaisiin sekä säädettäisiin toiminnallisia vaatimuksia, jotka koskisivat muun muassa laitteiston toiminnan luotettavuutta, laitteiston ominaisuuksia ja yhteensopivuutta sekä myös laitteiston erheellisen toiminnan ehkäisyä. Toiminnallisten vaatimusten yhdessä paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutuksen dokumentoinnin vahventamisen ja tarkentamisen kanssa arvioidaan edistävän sitä, että asennettavat laitteistot ovat kohteeseen soveltuvia ja toimivat nykyistä luotettavammin. Laitteiston teknisen toteutuksen ja testauksen dokumentoinnin oletetaan myös edistävän laitteistojen elinkaaren aikaisia huolto- ja kunnossapitotoimia.

Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksilla vaikutetaan siihen, että rakennuksiin asennetut laitteistot ovat tarkoitukseen sopivia ja toimintakuntoisia. Esityksessä tarkennettaisiin tarkastusten sisältöä, selkeytettäisiin määräaikaistarkastusten aikavälejä ja säädettäisiin menettelystä, jos laitteiston tarkastuksessa havaitaan vakavia puutteita. Nykyisin vain 20 % laitteistoista on tarkastuksissa täyttäneet vaatimukset, mikä kertoo siitä, että ongelmia on paitsi toimintatavoissa ja -kulttuurissa, niin myös valvonnessa. Ajantasainen lainsäädäntö arvioidaan keskeiseksi keinoksi edistää toimintatapojen muuttumista ja valvonnan toteuttamista.

4.2.6 Ammattien sääntelyä koskeva suhteellisuusarviointi

Osana vaikutusarviointia on tehty ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (376/2020) edellyttämä oikeasuhteisuuden arviointi. Arviointi on tehtävä, kun säädetään uutta tai muutetaan jo aikaisemmin säädettyä lainsäädäntöä, joka koskee ammattien sääntelyä.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2005/36/EY on vahvistettu säännöt, joiden mukaisesti tiettyä ammattia sääntelevän jäsenvaltion on tunnustettava ammattipätevyys, joka on hankittu yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa ja joka antaa kyseisen pätevyyden haltijalle oikeuden harjoittaa siellä samaa ammattia. Suomessa direktiivi on pantu täytäntöön ammattipätevyyden tunnustamisesta annetulla lailla. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää lainsäädännössä asetetut ammattipätevyyttä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset. Ammattipätevyydellä tarkoitetaan pätevyyttä, josta on osoituksena muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, pätevyydestodistus tai ammattikokemus taikka näiden yhdistelmä. Vaatimukset voivat liittyä koulutukseen, työkokemukseen tai esimerkiksi tietyn kokeen suorittamiseen. Säännellyksi ammatiksi ei sen sijaan lueta tehtävää, johon edellytetään ainoastaan soveltuvaa koulutusta ja johon kelpoisuuden määrittää viime kädessä työnantaja tai viranomainen.

Esityksessä säädetään käsisammutinliikkeen sekä paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksista. Pätevyysvaatimuksia muutettaisiin, niin että koulutusvaatimus poistuisi. Vastuuhenkilön pätevyydestodistuksen vaatimuksena olisi jatkossa hyväksytysti suoritettu vastuuhenkilön koe sekä vuoden (käsisammutinliikkeen vastuuhenkilö) tai kahden vuoden (asennusliikkeen vastuuhenkilö) työkokemus. Pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa pätevyydestodistuksen.

Ehdotettu pätevyysvaatimus on perusteltavissa ottaen huomioon vastuuhenkilön tehtävissä tarvittava ammatillinen osaaminen. Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että työt tehdään säädösten ja hyvän teknisen käytännön mukaisesti, sekä ohjeistaa ja valvoo töiden asianmukaista tekemistä. Vastuuhenkilön tehtäviin suoraan pätevöittävää koulutusta ei ole, mistä syystä on katsottu välttämättömäksi erityisestä vastuuhenkilön kokeesta säätäminen. Kokeeseen osallistumisen edellytyksenä ei ole tietty koulutus tai valmentavan kurssin suorittaminen, vaan tarvittavan osaamisen voi hankkia työkokemuksen kautta. Ehdotettuja pätevyysvaatimuksia voidaan täten pitää oikeasuhtaisena ja yleisen turvallisuuden kannalta hyväksyttävänä ja perusteltuna.

Nykyisen laitelain mukaisen asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön sääntelyn ei ole aiemmin katsottu tarkoittavan, että kyse olisi säännellystä ammatista, eikä sääntelyä koskevia tietoja ole ilmoitettu komission säänneltyjen ammattien tietokantaan (<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/>). Uudet pätevyysvaatimukset ilmoitetaan tietokantaan ehdotetun lain vahvistamisen jälkeen.

Ehdotetun lain 55 §:ssä säädettäisiin EU- tai ETA-alueella hankitun ammattipätevyyden tunnustamisesta. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena vastuuhenkilön kelpoisuudesta päättämistä varten.

Luonnos 8.6.2022

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Lain soveltamisala

Valmistelun aikana on tullut esityksiä, että nykyistä laitelain sääntelyä tulisi laajentaa koskemaan rakennusten savunpoistoa ja että laitelaisissa olisi säädettävä savunpoiston toteutuksesta sekä savunpoistolaitteiden asennus-, huolto- ja tarkastustöistä vastaavalla tavalla kuin säädetään paloilmittimistä ja automaattista sammutuslaitteistoista. Savunpoistolaitteet, kuten savunpoistoluukut, kuuluvat tuotteina voimassa olevan laitelain soveltamisalaan, ja myös ehdotetussa laissa säädettäisiin näiden tuotteiden markkinoille saattamista koskevista yleisistä vaatimuksista. Rakennusten savunhallinnan kokonaisjärjestelmän suunnittelu sen sijaan kuuluu rakentamisen ohjauksen piiriin ja maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisalaan, eikä sääntelyrakennetta ole perusteltua muuttaa.

Laitelain soveltamisalaa on esitetty laajennettavaksi rakennusten pikapalopostien tarkastukseen ja huoltoon ja että niistä säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin käsiammuttimien tarkastuksesta ja huollosta. Tätä on perusteltu lähinnä sillä, että pelastuslain 12 §:ssä säädetty sammutuskaluston kunnossapitovelvoite ei riitä, vaan myös tarkastus- ja huoltotöistä pitäisi säätää, jotta pikapalopostit tulisivat hoidetuiksi asianmukaisesti. Käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöiden sääntely on aikoinaan rakentunut painelaitesääntelyn pohjalta, ja valmistelussa on todettu, että varsin yksityiskohtainen sääntely on edelleen perusteltua. Pikapalopostien tarkastus- ja huoltotöiden ja näitä töitä tekevien toiminnanharjoittajien sääntelylle ei ole kuitenkaan arvioitu olevan vastaavia perusteita. Tässä yhteydessä ei siten esitetä uutta sääntelyä pikapaloposteista.

Markkinavalvonta

Ehdotettu laki eräistä paloturvallisuuslaitteista ehdotetaan lisättäväksi markkinavalvontalain soveltamisalaan. Markkinavalvontalakiin viittaamisen sijaan harkittiin lain rakenteen säilyttämistä siten, että laissa olisi nykyisen laitelain tapaan markkinavalvontaa koskevat säännökset. Markkinavalvontalakiin viittaaminen katsottiin kuitenkin selkeämmäksi sääntelytavaksi, koska säännökset olisi joka tapauksessa ollut tarpeellista päivittää vastaavanlaisiksi vähintäänkin viranomaisen toimivaltuuksien osalta.

Ehdotetun lain osalta erityispiirteenä on, että tuotteita koskeva sääntely osittain liittyy rakennustuoteasetukseen. Rakennustuoteasetuksen kansallisen toimeenpanon edellyttämä sääntely sisältyy maankäyttö- ja rakennuslakiin, joten CE-merkittyjen rakennustuotteiden osalta ehdotetussa laissa viitattaisiin maankäyttö- ja rakennuslakiin. Koska maankäyttö- ja rakennuslain markkinavalvontaa koskevissa säännöksissä viitataan markkinavalvontalakiin, ovat markkinavalvonnan menettelyt kuitenkin yhdenmukaiset myös rakennustuotteiden osalta.

Seuraamussääntely

Voimassa oleva laitelaisissa ei ole rangaistussäännöksiä. Muussa vastaavassa sääntelyssä velvoitteiden laiminlyönti ja rikkomisen on yleensä sanktioitu. Vaikka rikkomustapauksissa viranomaisen ensisijaisesti käyttää hallinnollisia pakkokeinoja, voidaan seuraamussääntelyllä arvioida olevan merkitystä sääntelyn noudattamisen kannalta ja ehkäisevän ennalta velvoitteiden rikkomista.

Luonnos 8.6.2022

Esityksen valmistelussa on arvioitu, että velvollisuuksien rikkomisen kriminalisointi ei ole tarpeen, vaan harkittavaksi tulisi hallinnollisesta seuraamusmaksusta säättäminen. Tässä vertailukohtana on käytetty erityisesti markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää säädösvalmistelua (muun muassa HE 139/2021 vp, HE 208/2021 vp). Valmistelussa on kuitenkin päädytty siihen, ettei seuraamusmaksun käyttöönotolle ole mahdollisuuksia tällä hetkellä, koska säättäminen vaatisi laajempaa tarkastelua. Seuraamussääntelyn osalta on myös huomioitava yhdenmukaisuus rakennustuotteita koskevan maankäyttö- ja rakennuslain sääntelyn osalta.

Rakennustuotteiden EU-sääntelyä ollaan uudistamassa. Euroopan komissio antoi 30.3.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta, asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 305/2011 kumoamisesta, jolla korvattaisiin nykyinen rakennustuoteasetus. Asetusehdotus sisältää uutta seuraamussääntelyä, joka voimaantullessaan edellyttää kansallisen sääntelyn uudistamista. Asetusehdotuksen käsittely on kuitenkin vasta alkamassa, joten muutostarpeita ei voi vielä ennakoita.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Paloturvallisuuslaitteistojen asentamiseen ja käsisammuttimien tarkastamiseen liittyvillä käytännöillä on useissa maissa pitkät perinteet. Kansallista erityislainsäädäntöä ei välttämättä ole, vaan toimintatavat perustuvat toimialojen vapaaehtoisin järjestelmiin ja esimerkiksi vakuutusalan aikoinaan luomiin käytäntöihin. Paloturvallisuustuotteita koskevat vaatimukset puolestaan ovat Euroopassa pitkälti yhdenmukaisia EU-sääntelyn ja eurooppalaisten standardien myötä.

Ruotsissa ja Norjassa paloturvallisuussääntely ja ohjauskeinot ovat lähestymistavaltaan samankaltaisia kuin Suomessa, joten tässä on tarkasteltu tarkemmin eräitä näiden maiden vaatimuksia.

Ruotsissa uusien rakennusten paloturvallisuutta koskevista rakentamismääräyksissä on säädetty palovaroittimen toiminnallisista vaatimuksista ja ominaisuuksista (Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd, BFS 2011:6, 5:2513). Palovaroittimelta edellytetään, että se havaitsee tulipalon luotettavasti ja riittävän nopeasti sekä etteivät korroosio, lämpövaihtelu tai muut rakennuksen olosuhteet vaikuta tuotteen luotettavuuteen. Määräysten soveltamisohjeiden mukaan palovaroittimen vaatimukset voidaan todentaa eurooppalaisella palovaroitinstandardilla. Norjassa uusien rakennusten paloturvallisuutta koskevien rakentamismääräyksien (Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning, § 11-12) perusteella palovaroittimien tulee olla sähköverkkoon kytkettyjä ja palovaroittimissa on käytettävä varavirtalähdettä.

Käsisammuttimien tekniset vaatimukset perustuvat painelaitedirektiiviin ja eurooppalaisiin standardeihin. Standardista EN 3-7 tulee muun muassa sammuttimen punainen väri, mikä on viime vuosina keskusteluttanut paljon. Ruotsissa ei ole käsisammuttimista vastaavaa sääntelyä kuin Suomessa, ja muun väristen kuin punaisten sammuttimien myyminen on käytännössä mahdollistettu valmiusviraston (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) kannanotolla. Valmiusvirasto on todennut, että koteihin tarkoitetut käsisammuttimet voivat olla muunkin värisiä kuin punaisia edellyttäen, että sammutin muuten täyttää standardin vaatimukset ja että sammuttimen ohjetekstit ovat selkeät ja tehty kontrastiväreillä. Design-sammuttimien sallimisella on haluttu kannustaa kotitalouksia hankkimaan alkusammutusvälineitä. Julkisiin rakennuksiin sijoitettavien käsisammuttimien on edelleen oltava punaisia tunnistettavuuden ja havaitsemisen varmistamiseksi, tosin julkisissakin tiloissa on jo näkynyt muun värisiä sammuttimia.

Myös Norjassa muutkin kuin standardin mukaiset käsisammuttimet ovat sallittuja, mutta paloturvallisuusmääräyksen (Forskrift om brannforebygging, § 23) mukaisesti niihin on merkittävä

Luonnos 8.6.2022

norjaksi, että tuotteen sammutuskyky on rajallinen ja ettei sammutin korvaa pakollista käsisammutinta.

Suomea vastaavasti Ruotsissa ja Norjassa paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asentaminen perustuu rakentamismääräyksiin (Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd, BFS 2011:6, 5:251 ja 5:252; Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning, § 11-12). Ruotsin rakentamismääräyksissä on laitteistoille asetettu toiminnallisia vaatimuksia. Tällaisia ovat muun muassa laitteiston riittävän nopea aktivoituminen ja laitteiston suunnittelu siten, ettei korrosio, lämpötilan vaihtelu tai muut tekijät vaikuta laitteiston luotettavuuteen. Ruotsin rakentamismääräyksistä on otettu mallia myös Ahvenanmaan maakunnan rakentamismääräyksiin.

Automaattisten sammutuslaitteistojen toteutuksen osalta viitataan suunnittelustandardeihin. Paloilmoittimien suunnitteluun ja asennukseen Ruotsissa käytetään ohjetta (SBF 110:8 Regler för brandlarm), jonka on antanut Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön sisarjärjestö Paloturvallisuusyhdistys (Brandskyddsföreningen). Norjassa paloilmoittimien suunnittelusta, asentamisesta, käytöstä ja huollosta on kansallinen standardi (NS 3960:2019 Brannalarmanlegg – Prosjektering, installasjon, drift og vedlikehold).

Ruotsissa paloilmoittimien asennustöistä vastaavan pätevyys on määritelty Paloturvallisuusyhdistyksen ohjeessa (SBF 1007:5 Behörig ingenjör brandlarm). Ohjeen tavoitteena on varmistaa paloilmoittimen toteutus laadukkaasti ja luotettavasti. Pätevyysvaatimuksena on muun muassa viiden vuoden työkokemus paloilmoittimista sekä aiheeseen liittyvien säädösten, standardien ja ohjeiden osaaminen.

Norjassa paloturvallisuusmääräyksessä (Forskrift om brannforebygging, § 5) ei ole nimenomaista pätevyysvaatimusta asennuksissa ja huoltoja tekeväälle henkilölle, mutta määräyksen soveltamisohjeen mukaan henkilöllä tulee olla riittävä osaaminen. Ohjeen mukaan pätevyyksissä voidaan viitata vakuutusalan hyväksyntälautakunnan (FG) ohjeisiin ja hyväksyntöihin tai muuhun vastaavaan hyväksyntään. Pätevyyden todentamiseen on henkilösertifiointijärjestelmä, jossa Kiwa Inspecta myöntää automaattisten sammutuslaitteistojen pätevyystodistuksen (Blått kompetansebevis) kurssin suorittaneille ja kokeen läpäisseille. Pätevyystodistus on uusittava viiden vuoden välein, uusimisen edellytyksenä on tietty määrä asennus- ja huoltotöitä viimeisen 12 kuukauden ajalta. Pätevyystodistuksen omaavia henkilöitä kutsutaan huoltoteknikoksi (vedlikeholdstekniker).

Ruotsissa on käsisammuttimien kunnossapidosta ja huollosta kansallinen standardi SS 3656:2018 Handbrandsläckare – Underhåll och omladdning. Standardi sisältää suosituksia erityyppisten sammuttimien huoltoväleistä ja huollon toimenpiteistä, sekä tehdyn tarkastuksen ja huollon merkitsemisen käsisammuttimeen. Standardissa käsisammuttimien kunnossapito jaetaan kolmeen eri luokkaan. Käsisammuttimen omistajan suorittama rutiinitarkastus (rutinkontroll utförd av behörig person) on tarkoitus tehdä yhdestä kolmeen kuukauden välein. Siinä tarkastettavia asioita ovat sammuttimen sijoituspaikan esteettömyys, etiketin luettavuus, painemittarin lukeminen, sinetöinnin ehjyys sekä, ettei sammutin ole selvästi vaurioitunut. Huoltoteknikon suorittaman tarkastuksen (underhåll utfört av brandsäkerhetstekniker) ensimmäinen ajankohta määräytyy valmistajan ohjeiden mukaisesti, minkä jälkeen tarkastus tehdään yleensä vuosittain, määräväli voi kuitenkin olla lyhyempi tai pidempi riippuen sammuttimen sijoituspaikasta. Korjaamotarkastus (utökad kontroll och underhåll) vastaa Suomen käsisammuttimen huoltoa ja myös huoltovälit vastaavat Suomen sääntelyä. Svenska brandsäkerhetsföretag SVEBRA on vuodesta 2007 lähtien ylläpitänyt paloturvallisuusteknikon (brandsäkerhetstekniker) henkilösertifiointia ja koulutusta. SVEBRA myöntää koulutuksen ja kokeen suorittaneille henkilökortin.

Luonnos 8.6.2022

Myös Norjassa on käsisammuttimien kunnossapidosta kansallinen standardi NS 3910:2020 Brannmateriell - Vedlikehold av håndsløkkere. Uusittu standardi tuli voimaan 1.1.2021, ja siinä yhteydessä henkilöiden tuli uusia pätevyystodistukset, mikä tarkoitti kirjallisen ja käytännön kokeen suorittamista. Standardin mukaan uusien hakijoiden on suoritettava kokeiden lisäksi pakollinen kurssi. Käsisammuttimia voi tarkastaa ja huoltaa myös käsisammutinliikkeen toimeksiantosopimuksella ja pätevyystodistus (Grønt kompetansebevis) kattaa käsisammuttimien lisäksi pikapalopostit. Pätevyystodistus on voimassa viisi vuotta ja sen uusimiseksi on suoritettava koe. Sammutuskaluston huoltoneuvosto (Rådet for vedlikehold av brannsløkkemateriell) ylläpitää rekisteriä yrityksistä ja henkilöistä. Norjassa liike- ja julkisten rakennusten käsisammuttimet on tarkastettava vuosittain, huoltovälit vastaavat Suomen sääntelyä. Standardin mukaan tarkastetut ja huolletut sammuttimet merkitään sinetöinnillä, jonka väri vaihtuu vuosittain.

Näiden paloilmoittimia, automaattisia sammutuslaitteistoja ja käsisammuttimien kunnossapitoa koskevien standardien noudattamista ei Ruotsissa ja Norjassa ole säädetty pakolliseksi, mutta määräykseen sisältyvän ohjeistuksen myötä ne käytännössä sitä ovat.

6 Lausuntopalaute

[täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Ehdotetun lain soveltamisala vastaisi voimassa olevan laitelain soveltamisalaa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan laissa säädettäisiin rakennuksiin asennettavien paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen vaatimuksista sekä näiden laitteistojen asennus- ja huoltotöistä. Vaatimukset koskisivat uuden laitteiston toteutusta sekä olemassa olevaan laitteistoon tehtäviä muutoksia, korjauksia ja huoltotöitä. Laissa säädettäisiin myös laitteistojen tarkastuksista. Laitteistoja koskevat vaatimukset olisivat 2 luvussa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan laissa säädettäisiin käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä, joita koskevat vaatimukset olisivat 3 luvussa.

Laissa säädettäisiin 1 momentin 3 kohdan mukaan myös asennus-, huolto- ja tarkastustöiden valvonnasta. Valvontaa ja viranomaisen toimivaltuuksia koskevat säännökset olisivat 5 luvussa. Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöitä tekevien liikkeiden toimintailmoitusta ja vastuuhenkilöä sekä laitteistojen tarkastuksia tekevien tarkastuslaitosten hyväksyntää koskevista vaatimuksista ja menettelyistä säädettäisiin 2 luvussa. Käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä tekevien liikkeiden toimintailmoituksesta ja vastuuhenkilöstä säädettäisiin 3 luvussa.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa säädettäisiin tuotteiden vaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Soveltamisalaa kuuluvat tuotteet luettelaisiin 2 momentissa. Tuotteita koskevat vaatimukset olisivat 4 luvussa. Laissa ei säädettäisi näiden tuotteiden käytöstä, vaan ehdotetut vaatimukset kohdistuvat tuotteiden markkinoille saattamiseen ja siten ensi sijassa tuotteiden valmistajaan.

Soveltamisalaan kuuluisivat 1 kohdan mukaan käsisammuttimet. Käsisammuttimen määritelmä olisi 3 §:ssä. Käsisammuttimet voidaan jakaa niiden sisältämän sammutusaineen mukaan eri tyyppeihin, joita ovat jauhe-, hiilidioksidi- ja nestepohjaiset sammuttimet. Ominaisuuksiltaan käsisammutin voi olla paineellinen tai paineeton. Käsisammuttimet kuuluvat painelaitedirektiivin soveltamisalaan ja niille on tuotestandardit SFS-EN 3-7, SFS-EN 3-8 ja SFS-EN 3-9, joista osat 8 ja 9 ovat yhdenmukaistettuja standardeja. Paineelaitesäätely kattaa ainoastaan käsisammuttimen painesäiliöltä vaadittavat ominaisuudet, käsisammuttimen sammutusominaisuuksista, merkinnöistä ja käyttöohjeesta on säädetty käsisammuttimista annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (790/2001), joka kumoutuisi ehdotetun lain tullessa voimaan.

Kohdan 2 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat sammutuspeitteet ja muut vastaavat käsin käytettävät ja kannettavat alkusammutustuotteet, jotka on tarkoitettu tulipalon sammuttamiseen palon alkuvaiheessa. Sammutuspeitteellä tarkoitettaisiin tuotestandardin SFS-EN 1869 mukaisesti kertakäyttöistä, yhden henkilön käytettäväksi suunniteltua peitettä. Alkusammutustuotteet olisi merkitykseltään rajatumpi käsite kuin alkusammutusvälineet tai alkusammutuskalusto, joita käytetään yleisesti tarkoitamaan kaikkia alkusammutusvalmiuden turvaamiseksi hankittuja välineitä. Alkusammutustuotteilla tarkoitettaisiin lähinnä tuotteita, joiden sammutusominaisuudet voidaan testata ja määrittää kuten spray-tyyppisiä sammuttimia ja muita pieniä sammuttimia. Alkusammutustuotteilla ei tässä tarkoitettaisi esimerkiksi laitteisiin asennettavia sammutinpanoksia ja vastaavia tuotteita.

Kohdan 3 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat palovaroittimet ja häkävaroittimet. Palovaroittimien teknisistä ominaisuuksista annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi ehdotetun lain tullessa voimaan. Rakennuksiin tarkoitettut palovaroittimet kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan ja niille on yhdenmukaistettu tuotestandardi SFS-EN 14604. Myös häkävaroittimet kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan, mutta niitä koskevaa eurooppalaista tuotestandardia SFS-EN 50291-1:2018 ei ole vahvistettu yhdenmukaistetuksi standardiksi. Samat tuotteet voivat soveltua myös esimerkiksi veneissä ja asuntovaunuissa käytettäväksi, mutta niihin tarkoitetuille palo- ja häkävaroittimille on standardeissa lisävaatimuksia ja tuoteominaisuuksille voi olla vaatimuksia myös muussa lainsäädännössä.

Kohdan 4 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat paloilmoittimen osaksi tarkoitettut laitteet. Paloilmoittimen määritelmä olisi 3 §:ssä. Laitteistona paloilmoitin muodostuu ilmoitinkeskuksesta, tehollähteestä, paloilmamaisimista, paloilmoituspainikkeista ja hälyttimistä sekä välitinlaitteesta, joka mahdollistaa ilmoituksen siirron. Tuotteina nämä kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan ja niille on vahvistettu yhdenmukaistettuja tuotestandardeja SFS-EN 54 standardisarjassa.

Kohdan 5 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat automaattisen sammutuslaitteiston osaksi tarkoitettut laitteet. Useille tuotteille on vahvistettu rakennustuoteasetukseen liittyvät yhdenmukaistettut tuotestandardit. Lisäksi on muita eurooppalaisia ja yleisesti käytettyjä kansainvälisiä tuotestandardeja ja tuotesertifiointeja. Automaattisella sammutuslaitteistolla tarkoitetaan 3 §:n määritelmän mukaisesti rakennukseen asennettavia laitteistoja, joten soveltamisalaan eivät kuuluisi aluksiin ja liikennevälineisiin tarkoitettut sammutuslaitteistot.

Kohdan 6 mukaan tuotevaatimusten soveltamisalaan kuuluisivat myös muut rakennukseen asennettavaksi tarkoitettut sammutuslaitteet. Näillä tarkoitettaisiin kohdesuojaukseen tarkoitettuja tuotteita, kuten ravintolakeittiön rasvakanavaan asennettavaa sammutusjärjestelmää, tai esimerkiksi laitekokonaisuutena toimitettavaa sammutuslaitteistoa, joka asennetaan niin, että laitteisto voidaan siirtää ja asentaa uudelleen toiseen paikkaan. Sammutustehonsa ja muiden ominaisuuksiensa osalta nämä ovat enemmän rinnastettavissa alkusammutusvälineisiin kuin auto-

Luonnos 8.6.2022

maattiseen sammutuslaitteistoon. Rakennukseen asennettavilla sammutuslaitteilla tarkoitettai-
siin myös pikapaloposteja, jotka kytketään kiinteästi rakennuksen vesilähteeseen. Pikapalopos-
tit kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan ja niille on vahvistettu yhdenmukaistetut
tuotestandardit SFS-EN 671 osat 1 ja 2.

Kohdan 7 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat rakennukseen kiinteästi asennettavaksi tarkoite-
tut savunpoistoluukut, savunpoistopuhaltimet ja savusulut. Nämä tuotteet kuuluvat rakennus-
tuoteasetuksen soveltamisalaan ja niille on vahvistettu yhdenmukaistetut tuotestandardit SFS-
EN 12101 osat 1–3. Tuotestandardien soveltamisen tueksi on julkaistu myös kansalliset sovel-
tamisstandardit.

Kohdan 8 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat poistumisreittien merkitsemiseen ja valaisemi-
seen tarkoitettut tuotteet kuten poistumisopasteet ja -valaisimet. Yleisistä tuotevaatimuksista
sekä tuotteiden mukana tulevien ohjeiden sisällöstä on säädetty rakennusten poistumisreittien
merkitsemisestä ja valaisemisesta annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (805/2005), joka
kumottaisiin ehdotetulla lailla. Vastaavat vaatimukset säädettäisiin ehdotetuissa 37 ja 38 §:ssä.
Tuotteiden tarkempia teknisiä vaatimuksia on annettu standardeissa, jotka liittyvät sähköturval-
lisuuslainsäädäntöön.

Kohdan 9 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat kiinteiden aineiden polttamiseen tarkoitettut teh-
dasvalmisteiset tulisijat, jotka liitetään rakennuksen savuhormiin. Kiinteillä aineilla tarkoitetaan
erityisesti puuta, mutta tulisijasta riippuen polttoaineeksi voi käydä myös muu biomassa. Pa-
nospoltoisella tarkoitetaan, että polttoaine lisätään tulisijaan panoksittain, ei jatkuvana syöt-
tönä. Käsite tehdasvalmisteinen tulisija on aikoinaan otettu käyttöön erotuksena paikalla muu-
rattaviin tulisijoihin, joita koskeva sääntely sisältyy maankäyttö- ja rakennuslakiin. Tehdasval-
misteiset tulisijat voivat olla valmiiksi koottuja tai elementtejä, jotka kootaan noudattaen val-
mistajan asennusohjeita. Soveltamisala olisi rajattu koskemaan tulisijoja, jotka on tarkoitettu
lämmittämään tilaa, johon tulisija asennetaan. Tällaisia tulisijoja ovat esimerkiksi rakennusten
lämmittämiseen tarkoitettut kamiinat ja varaavat takat, saunan kiukaat ja leivinuunit. Sovelta-
misalaan eivät kuuluisi nestemäisten tai kaasumaisten aineiden polttamiseen tarkoitettut tulisijat
eivätkä muut lämmityslaitteet tai lämmitysjärjestelmät. Soveltamisalaan eivät kuuluisi myös-
kään esimerkiksi grillit, pihatakat tai puulämmitteiset paljut. Tehdasvalmisteiset tulisijat ovat
rakennustuotteita ja kuuluvat rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan. Yhdenmukaistettuja
tuotestandardeja on vahvistettu varaaville tulisijoille, kamiinoille, kotitalousliesille, takkasydä-
mille ja jatkuvalämmitteisille saunan kiukaille. Tuotestandardien soveltamisen tueksi on jul-
kaistu myös kansallisia soveltamisstandardeja. Tulisijoille on säädetty myös ekosuunnittelu- ja
energiamerkintävaatimuksia; niistä ei tässä laissa säädettäisi tarkemmin.

Kohdan 10 mukaan soveltamisalaan kuuluisivat väestönsuojien rakentamisessa ja varustami-
sessa käytettävät tuotteet. Näiltä tuotteilta edellytetyt ominaisuudet liittyvät pelastuslaissa sää-
dettyihin väestönsuojien rakentamista koskeviin vaatimuksiin. Pelastuslain nojalla on annettu
valtioneuvoston asetus väestönsuojista (408/2011) sekä sisäasiainministeriön asetus väestön-
suojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta (506/2011). Ase-
tuksissa on säädetty väestönsuojan rakenteellisista vaatimuksista sekä mitä varusteita ja laitteita
väestönsuojassa tulee olla. Vaatimukset koskevat rakennusosia ja kiinteästi asennettavia tuot-
teita, kuten esimerkiksi ovia ja ilmanvaihtolaitteita, sekä irrallisia tuotteita kuten esimerkiksi
vesisäiliöitä ja kuivakäymälöitä.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä viitattaisiin informatiivisesti muuhun ehdotetun
lain soveltamisen kannalta keskeiseen lainsäädäntöön.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin maankäyttö- ja rakennuslakiin. Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asentamista koskevat velvoitteet liittyvät maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen lupamenettelyyn. Voimassa olevassa laitelaissa ei ole säädetty näihin laitteistoihin liittyen erillistä lupamenettelyä, eikä sellaista ehdoteta säädettäväksi. Paloilmoitin tai automaattinen sammutuslaitteisto asennetaan rakennukseen usein rakennusten paloturvallisuusvaatimuksia koskevan sääntelyn velvoittamana. Myös laitteistojen omaehtoinen asentaminen esimerkiksi vakuutusehtoihin liittyen on toimenpiteenä sellainen, että se yleensä edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa. Laitteistojen asentamista valvotaan ja suunnitellun laitteiston soveltuvuutta rakennuskohteeseen arvioidaan rakennuslupamenettelyn yhteydessä. Suuri osa ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista on rakennukseen asennettavia tuotteita, jolloin niiden käyttöä rakentamisessa koskee mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään rakennustuotteiden ominaisuuksista.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin pelastuslakiin. Pelastuslain 12 §:ssä säädetty yleinen kunnossapitovelvoite koskee paloturvallisuuslaitteita, jotka on asennettu rakennukseen pelastuslain tai muun säädöksen perusteella. Näitä ovat erityisesti alkusammutustuotteet, palovaroittimet, paloilmoittimet, automaattiset sammutuslaitteistot, savunpoistolaitteet ja poistumisopasteet. Kunnossapitovelvoite koskee myös väestönsuojien laitteita ja varusteita. Pelastusviranomaiset valvovat kunnossapitovelvoitetta osana pelastuslaissa säädettyä valvontatehtävää.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin painelaitelakiin, jossa säädetään käsisammuttimen painesäiliön turvallisuusvaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Panielaitelain kyseiset säännökset perustuvat painelaitedirektiiviin. Käsisammuttimen CE-merkintä perustuu sääntelyyn painelaitteena, painelaitedirektiivissä tai painelaitelaissa ei kuitenkaan säädetä käsisammuttimen sammutusominaisuuksista.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin lisäksi VAK-lakiin. Käsisammuttimet ovat painelaitelain 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettuja kuljetettavan painelaitteen kaltaisia painelaitteita, joiden määräaikaistarkastukseen painelaitteena sovelletaan painelaitelain 86 §:n mukaisesti VAK-lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Painelaitesäädösten edellyttämässä käsisammuttimen määräaikaistarkastuksessa noudatetaan sisällöltään vastaavien kaasupullojen määräaikaistarkastusten tarkastusmenettelyjä. Panielaitelain 95 §:n mukaan sammuttimen määräaikaistarkastus on tehtävä vähintään yhdentoista vuoden välein. Määräaikaistarkastuksia tekevät VAK-laissa tarkoitetut, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien hyväksymät tarkastuslaitokset. Käytännössä tarkastuslaitokset käyttävät tarkastusten suorittamisessa hyväksymiään ja valvonnassaan olevia VAK-lain mukaisia tarkastuspalveluja, jotka yleensä ovat käsisammutinliikkeitä. Kaikki käsisammutinliikkeet eivät kuitenkaan toimi tarkastuspalveluna, eivätkä siten tee painelaitelain mukaisia määräaikaistarkastuksia.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin rakennustuoteasetukseen, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenmaissa. Rakennustuoteasetuksessa säädetään yhdenmukaistettujen tuotestandardien piiriin kuuluvien rakennustuotteiden ominaisuuksien ilmoittamisesta ja CE-merkinnästä. Rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluvat 1 §:ssä tarkoitetuista tuoteryhmistä palovaroittimet, häikäryvoittimet, paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston osat, savunpoistolaitteet sekä tehdasvalmisteiset tulisijat. Useille näistä on vahvistettu yhdenmukaistettuja tuotestandardeja.

Pykälän 5 momentissa viitattaisiin markkinavalvontalakiin. Markkinavalvontalaissa säädetään tuotteiden markkinavalvonnasta, valvontaviranomaisten toimivaltuuksista ja valvontakeinoista sekä muutoksenhausta viranomaisten päätöksiin. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on markki-

Luonnos 8.6.2022

navalvontalaissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen ja Tulli laissa tarkoitettu ulkoraja-valvontaviranomainen. Markkinavalvontalain 1 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisesta tämän lain valvontaan.

Pykälän 5 momentissa olisi lisäksi säännös talouden toimijasta. Markkinavalvontalaissa talouden toimijan määritelmä on kytketty lain soveltamisalaan kuuluviin sektorilakeihin, joten pykälän 5 momentissa säädettäisiin, mitä talouden toimijalla tarkoitetaan tässä laissa. Markkinavalvontalakia sovellettaessa talouden toimijana pidettäisiin tämän lain 41 §:n mukaista toiminnanharjoittajaa.

CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Vaikka markkinavalvonnan menettelyt ovatkin maankäyttö- ja rakennuslaissa pitkälti yhdenmukaiset markkinavalvontalain kanssa, olisi 6 momentissa selkeyden vuoksi tästä informatiivinen viittaus.

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan paloilmoittimella tarkoitettaisiin rakennukseen kiinteästi asennettavaa laitteistoa, joka havaitsee ja automaattisesti ja välittömästi ilmoittaa alkavasta palosta sekä laitteiston toimintavalmiutta vaarantavista vioista. Paloilmoitin antaa aina myös paikallisen hälytyksen, jotta rakennuksessa paikalla olevat ihmiset saavat tiedon palosta. Määritelmä vastaisi rakentamismääräysten ja yleisten standardien määritelmää. Usein käytetään myös käsitettä automaattinen paloilmoitin, millä tarkoitetaan hätäkeskukseen liitettyä paloilmoitinta.

Pykälän 2 kohdan mukaan automaattisella sammutuslaitteistolla tarkoitettaisiin rakennukseen kiinteästi asennettavaa laitteistoa, joka havaitsee tulipalon ja sammuttaa sen alkuvaiheessaan, tai pitää palon hallinnassa, kunnes sammutus saadaan suoritetuksi. Sprinklerilaitteistot ovat tyyppillisiä automaattisia sammutuslaitteistoja. Määritelmä vastaisi rakentamismääräysten ja yleisten standardien määritelmää.

Pykälän 3 kohdan mukaan asennusliikkeellä tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajaa, joka tekee paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöitä.

Pykälän 4 kohdan mukaan tarkastuslaitoksella tarkoitettaisiin organisaatiota, jonka Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on hyväksynyt tekemään paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin käsiammutin. Käsiammuttimella tarkoitettaisiin kannettavaa ja käsin käytettävää sammutinta, jonka paino toimintakuntoisena on korkeintaan 20 kg. Määritelmän ulkopuolelle jäisivät 20 kiloa isommat, liikuteltavat sammuttimet. Määritelmä vastaisi voimassa olevien säädösten ja eurooppalaisten käsiammutinstandardien määritelmää.

Pykälän 6 kohdan mukaan käsiammutinliikkeellä tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajaa, joka tekee käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin pelastusviranomainen. Pelastusviranomaisella tarkoitettaisiin pelastuslain 26 §:n 2 momentin mukaisesti alueen pelastusviranomaista ja 1.1.2023 lähtien hyvinvointialueen pelastusviranomaista (pelastuslain muutos HE 56/2021).

2 luku **Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot**

4 §. Paloilmoittimia ja automaattisia sammutuslaitteistoja koskevien vaatimusten soveltamisala. Luvussa 2 säädettäisiin paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutusta,

Luonnos 8.6.2022

huoltoa ja tarkastuksia koskevista vaatimuksista. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin näiden vaatimusten soveltamisalasta. Soveltamisala vastaisi pääosin voimassa olevan laitelain soveltamisalaa, mutta sitä selkeytettäisiin erityisesti paloilmoittimien osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan vaatimukset koskisivat paloilmoittimia ja automaattisia sammutuslaitteistoja, joiden asentaminen perustuu lainsäädäntöön kuten esimerkiksi rakentamismääräyksiin. Vaatimukset koskisivat myös laitteistoja, joiden asentaminen perustuu rakennuslupaan tai on muun viranomaishyväksynnän tai -luvan ehtona. Esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi asettaa tällaisia ehtoja kemikaalilaitosten lupakäsittelyssä. Paloilmoittimen tai automaattisen sammutuslaitteiston asentaminen voi perustua rakennuslupaan esimerkiksi, kun rakennuksen suunnittelussa käytetään rakentamismääräyksissä tarkoitettua oletettuun palonkehitykseen perustuvaa menettelyä.

Riippumatta siitä miksi paloilmoitin tai automaattinen sammutuslaitteisto rakennukseen asennetaan, koskisivat vaatimukset 1 momentin mukaan aina laitteistoja, joiden paloilmotukset yhdistetään hätäkeskukseen tiedonsiirtoyhteydellä. Hätäkeskukseen liitettävien laitteistojen toteutuksesta on tarpeellista säätää laitteiston toimintavarmuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi. Paloilmoittimen tai automaattisen sammutuslaitteiston kautta välittyvät paloilmotukset hätäkeskus käsittelee hätäilmoituksina ja välittää hälytyksen pelastusviranomaiselle etukäteen tehdyn vastemäärityksen mukaisesti. Hätäkeskuspalveluista säädetään hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010).

Hätäkeskukseen liittämisen edellytyksenä on, että laitteisto on toteutettu lainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisesti. Vaatimusten täytyminen todennettaisiin 16 §:ssä tarkoitettulla tarkastuslaitoksen tekemällä varmennustarkastuksella. Laitteiston pitäminen hätäkeskukseen liitettynä edellyttää, että laitteiston kunnossapidosta huolehditaan säädösten mukaisesti.

Hätäkeskuslaitos tekee kohteen kanssa sopimuksen laitteiston liittamisestä hätäkeskukseen. Liittymissopimuksessa annetaan tiedot laitteiston haltijasta ja hälytystilanteissa tavoitettavista yhteyshenkilöistä sekä sovitaan muun muassa laitteiston testaamisesta kuukausittain. Liittymissopimuksesta tai mahdollisista muista hätäkeskukseen liittämisen edellytyksistä ei säädetä tässä laissa. Myöskään ei säädetä prosessista, miten hätäkeskukseen kytkeminen tai ilmoituksensiirto tulisi tehdä tai yhteysvikavalvonta toteuttaa. Käytännössä Hätäkeskuslaitos on edellyttänyt liittymissopimusta varten pelastuslaitoksen ilmoitusta tai lausuntoa paloilmoittimen kytkemisestä, pelastusviranomaisen ei kuitenkaan päättää laitteiston liittamisestä hätäkeskukseen, eikä ole sopimuksessa osapuolena.

Pykälän 1 momentin mukaan vaatimukset koskisivat aina myös automaattisia sammutuslaitteistoja, jotka liitetään vesihuoltolaitoksen verkostoon tai rakennuksen vesi- ja viemäri-laitteistoon. Sammutuslaitteiston liittamisestä rakennuksen vesilaitteistoon säädetään rakennusten vesi- ja viemäri-laitteistoista annetussa ympäristöministeriön asetuksessa (1047/2017). Sammutuslaitteiston asennuksessa tärkeää on terveysriskien välttäminen ja että takaisinvirtausta kiinteistön vesilaitteistoon ei pääse tapahtumaan. Liittäminen edellyttää vesihuoltolaitoksen lupaa, mistä säädetään vesihuoltolaissa (119/2001). Osa liittämisen ehdoista sisältyy vesihuoltolaitoksen yleisiin toimitusehtoihin, osasta sovitaan vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisessä sopimuksessa.

Paloilmoittimella ja automaattisella sammutuslaitteistolla tarkoitettaisiin tässä laissa vain rakennukseen kiinteästi asennettavaa laitteistoa. Luvun 2 vaatimukset eivät siis koskisi aluksiin ja ajoneuvoihin asennettavia laitteistoja. Luvun 2 vaatimusten soveltamisalaa eivät kuuluisi myöskään prosessien tai laitteiden suojaamiseen tarkoitettut kohdesuojaukset. Rakennusten ti-

Luonnos 8.6.2022

lasuojauksiin tarkoitetut laitteistot, kuten vajaahappilaitteisto, kaasusammutusjärjestelmät ja aerosolisammutuslaitteistot, kuuluisivat 2 luvun soveltamisalaan. Paloilmoittimen määritelmä ei kata muunlaisia palovaroitin-, turva- ja hälytintjärjestelmiä, eikä niiden asennus kuuluisi 2 luvun soveltamisalaan. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksesta (265/2019) on säädetty tarkemmin tiettyihin kotieläinrakennuksiin asennettavasta palonilmaisusta ja palonilmaisulta vaadittavista ominaisuuksista. Nämä palonilmaisulaitteistot eivät kuulu 2 luvun soveltamisalaan, jos niitä ei liitetä hätäkeskukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan laissa säädettäisiin paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastusvelvoitteesta ja määrävälleistä. Tarkastustyöstä on säädetty voimassa olevan laitelain 7 §:n 2 momentissa ja 13 §:n 2 momentissa, mutta tarkastusvelvoite on säädetty pelastuslain 12 §:ssä. Sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että tarkastusten sääntely sisällytettäisiin kokonaisuudessaan ehdotettuun lakiin.

Pelastuslain 12 §:ssä on säädetty velvoite pitää säädöksissä vaaditut tai viranomaisen määräämät palonilmais- ja sammutuslaitteet toimintakunnossa sekä huoltaa ja tarkastaa ne asianmukaisesti. Tarkastusvelvoitteesta ja tarkastusten määrävälleistä voidaan säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella. Paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksista on aiemmin säädetty sammutuslaitteistoasetuksessa ja paloilmoitinmääräyksessä. Asetus ei kuitenkaan ole riittävä säädöstaso, vaan tarkastusvelvoite sekä tarkastusten sisältö ja määrävälit olisi säädettävä laissa. Pelastuslain sijasta tarkastuksista ehdotetaan säädettävän tässä laissa. Tarkastuksista säätäminen laiteistojen asennus-, huolto- ja tarkastustöitä koskevan sääntelyn yhteydessä olisi selkeämpää sekä tarkastusvelvoitteen kohdentumisen että tarkastuslaitosten sääntelyn kannalta. Pelastuslakiin jäisi edelleen yleinen velvoite pitää laitteistot toimintakunnossa ja kunnossapitovelvoitteen sisällöstä voitaisiin säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan määräaikaistarkastusta ei edellytettäisi paloilmoittimille, joita ei ole liitetty hätäkeskukseen ja joiden toimintakunnosta huolehtimiseen ei siksi liity samanlaista valvontatarvetta. Nämä voivat olla esimerkiksi paloilmoittimia, joiden paloilmoitukset hätäkeskuksen sijasta menevät ainoastaan kiinteistön omaan valvomoon. Myös rakentamismääräyksissä on eroteltu paloilmoittimet, joita ei edellytetä liitettäväksi hätäkeskukseen.

5 §. *Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toteutusta koskevat vaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin, miten paloilmoitin ja automaattinen sammutuslaitteisto on suunniteltava ja asennettava, jotta laitteisto toimii tarkoitetulla tavalla ja oikein huollettuna pysyy toimintakunnossa sille suunnitellun käyttöajan ajan. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan laitelain 7 §:n 1 momenttia. Uutta aiempaan sääntelyyn verrattuna olisi toiminnallisten vaatimusten säätäminen.

Laitteiston toteuttamisessa lähtökohtana on sopivuus tarkoitukseensa. Laitteiston on lisäksi oltava turvallinen ihmisten, omaisuuden ja ympäristön kannalta. Laitteiston suunnittelussa on otettava huomioon kohteessa harjoitettava toiminta sekä kohteen rakenteelliset tai muut palo- ja henkilöturvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Laitteiden, komponenttien ja muiden tarvikkeiden on oltava kyseiseen käyttöön ja olosuhteisiin tarkoitettuja sekä niitä koskevien vaatimusten mukaisia. Vaatimuksia laitteille on säädetty esimerkiksi rakennustuoteasetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston olisi täytettävä toiminnalliset vaatimukset, jotka koskevat laitteiston toiminnan luotettavuutta, laitteiston ominaisuuksia, ja yhteensopivuutta sekä laitteiston suojaamista haittavaikutuksilta. Paloilmoittimen toiminnallinen vaatimus olisi alkavan palon luotettava havaitseminen, automaattisen sammutuslaitteiston puolestaan alkavan palon sammuttaminen tai palon pitäminen hallinnassa. Toi-

minnallisia vaatimuksia olisivat myös esimerkiksi suojattavan alan kattaminen, laitteiston riittävän nopea aktivoituminen, tarvittavien hälytysten antaminen rakennuksessa, palo- ja vikailmoitusten välitys, laitteiston komponenttien, laitteiden ja tarvikkeiden yhteensopivuus, laitteiston suojaus rakennuksen ja ympäristön olosuhteilta sekä erheellisten ilmoitusten ja ilkivaltaisen käytön ehkäiseminen. Vaatimukset koskisivat myös tarpeellisia merkintöjä ja opasteita. Esimerkiksi paloilmoitinkeskuksen ja sprinklerikeskuksen sijainti on merkittävä opastein niin, että laitteiston lauetessa se löytyy helposti ja ilman aiheuttomia viivästyksiä. Näillä tarkoitettaisiin myös esimerkiksi opasteita, joiden avulla tilan käyttäjät pystyvät havaitsemaan paloilmoinninpainikkeiden sijainnin. Pykälän 4 momentin mukaan toiminnallisista vaatimuksista säädettäisiin tarkemmin sisäministeriön asetuksella.

Laitteistojen toteutuksen teknisistä yksityiskohdista ei ole tarkoituksenmukaista säätää yksityiskohtaisesti, vaan laitteistot toteutettaisiin jatkossakin käyttäen standardeja ja muita yleisiä suunnitteluohjeita. Laitteistoista on eurooppalaisia ja kansainvälisiä standardeja, joissa määritetään tekniset ratkaisut suunnittelulle ja asennukselle. Standardin tai muun yleisesti hyväksytyyn suunnitteluohjeeseen noudattaminen olisi helpoin tapa osoittaa toiminnallisten vaatimusten täyttymisen. Muitakin ratkaisuja voi kuitenkin olla, eikä sääntelyssä ole tarkoituksenmukaista viitata suoraan standardeihin kuten aiemmin oli yleisesti tapana.

Paloilmoittimien toteutuksessa käytetään yleisimmin Sähkötieto ry:n julkaisemaa ST ohjetta, jonka viimeisin versio on vuodelta 2019 (Paloilmoittimen suunnittelu, asennus ja ylläpito 2019, ST-ohjeisto 1). Ohje sisältää paloilmoittimia koskevan SFS-EN 54 -standardisarjan vaatimukset. Automaattisten sammutuslaitteistojen toteutuksessa käytetään yleisimmin eurooppalaisia standardeja, joita ovat muun muassa SFS-EN 12845:2015 + A1:2019 Kiinteät palonsammutusjärjestelmät. Automaattiset sprinklerilaitteistot. Suunnittelu, asennus ja huolto sekä SFS-EN 16925:2018 + AC:2020 Kiinteät palonsammutusjärjestelmät. Asuntosprinklerilaitteistot. Suunnittelu, asentaminen ja huolto.

6 §. Laitteiston perusmäärittelyt. Aiempaan sääntelyyn verrattuna ehdotetussa laissa selvennettäisiin ja vahvistettaisiin laitteistojen perusmäärittelyjen, suunnittelun ja toteutuksen dokumentointia. Pykälän 1 momentissa ehdotettu velvoite laatia selvitys laitteiston perusmäärittelyistä vastaa osin aiempaa sääntelyä. Sammutuslaitteistoasetuksessa on säädetty velvoite laatia selvitys suunnitteluperusteista, paloilmoinnimmääräyksessä velvoite perusmäärittelyjen kirjaamiseen sisältyi toteutuspytäkirjaan.

Kun paloilmoittimen tai automaattisen sammutuslaitteiston asentaminen perustuu säädökseen tai rakennuslupaan, rakennuslupamenettelyn yhteydessä määritetään, millainen laitteisto kohteeseen toteutetaan. Pykälässä tarkoitettun selvityksen tarkoituksena on varmistaa, että laitteiston perusmäärittelyt vastaavat suojattavan kohteen suunniteltua käyttötarkoitusta ja erityispiirteitä. Perusmäärittelyt laaditaan rakennushankkeeseen ryhtyvän ja suunnittelijan sekä tarvittaessa laitteiston toteuttavan asennusliikkeen tietojen pohjalta. Selvitys olisi rakenteeltaan vapaa-asiakirja. Selvityksen laatii nykyisin yleensä laitteiston suunnittelija. Tarkoitus on, että selvitys esitetään viranomaisille rakennuslupakäsittelyn tai muun viranomaismenettelyn yhteydessä. Sammutuslaitteistojen osalta on käytäntönä, että rakennusvalvontaviranomainen on voinut edellyttää suunnittelun ratkaisun arvioimiseksi lisäksi tarkastuslaitoksen tai muun asiantuntijan lausuntoa. Selvitys olisi osa laitteiston toteutuksesta laadittavia asiakirjoja ja liitettäisiin 7 §:ssä tarkoitettuun asennustodistukseen.

Perusmäärittelyistä laadittavassa selvityksessä dokumentoitaisiin, mitä valintoja suunnittelussa on tehty ja millä perusteilla. Selvityksessä kerrotaisiin noudatettavat suunnittelusäännöt ja mahdolliset muut vaatimukset sekä poikkeukset suunnittelusäännöistä. Paloilmoittimen osalta

Luonnos 8.6.2022

selvityksessä kerrottaisiin laitteiston mitoitusperusteet ja ilmaisun toteutus. Selvityksessä kerrottaisiin myös laitteiston määräytymisperuste eli mihin säädökseen paloilmotimen asentaminen perustuu vai perustuuko asentaminen esimerkiksi rakennuslupaan tai muuhun lupamenetelyyn. Paloilmotimen määräytymisperuste vaikuttaa siihen, voidaanko paloilmotin liittää hätäkeskukseen. Sammutuslaitteiston osalta selvityksessä kerrottaisiin laitteistotyyppi, suojauksen laajuus, mitoitusperusteet sekä laitteiston toteutuksessa noudatettavat vaatimukset. Sprinklerilaitteiston osalta kerrottaisiin myös sprinkleriluokka sekä vesilähteelle asetettavat vaatimukset.

Selvitys olisi tehtävä myös vaativuudeltaan tai laajuudeltaan uuden laitteiston asentamiseen rinnastettavista muutoksista ja laajennuksista. Tällaisia muutostöitä olisivat esimerkiksi sellaiset rakennuslupaa edellyttävät muutokset rakennuksessa, joiden yhteydessä myös paloilmottimeen tai sammutuslaitteistoon tehdään muutoksia, esimerkiksi lisätään tai poistetaan sammutuslaitteiston suuttimia tai paloilmotimen ilmaisimia. Myös esimerkiksi paloilmotinkeskuksen vaihto ja sammutuslaitteiston laukaisukeskuksen vaihtaminen olisivat tällaisia muutostöitä.

Pykälän 2 momentin mukaan selvitys toimitettaisiin tiedoksi pelastusviranomaiselle. Pelastuslaitos ei tarkasta tai hyväksy laitteistoa koskevaa suunnitelmaa, eikä päättä laitteiston liittämistä hätäkeskukseen. Pelastuslaitoksen on kuitenkin tärkeää saada tieto laitteistoista riittävän ajoissa, jotta myös pelastustoiminnan edellytykset voidaan ottaa riittävällä tavalla huomioon laitteiston toteutuksessa. Pelastuslaitos tarvitsee laitteistojen tietoja myös valvontaansa varten sekä hätäkeskukselle etukäteen tehtävän vastemäärittelyn laatimiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin paloilmotimen ja automaattisen sammutuslaitteiston perusmäärittelyistä laadittavan selvityksen sisällöstä.

7 §. Asennustodistus. Paloilmotimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toteutuksen dokumentoinnilla on tärkeä merkitys laitteiston käyttöönotossa ja käytön aikana. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin aiempaa sääntelyä. Paloilmotinmääräyksessä säädettiin paloilmotimen toteutuspyytäkirjasta, jolla tarkoitettiin vaihteittain kuvattua paloilmotimen suunnittelua, asennusta, käyttöönottoa ja luovutusta koskevaa asiakirjaa. Paloilmotinmääräyksen liitteessä lueteltiin mitä toteutuspyytäkirjaan kirjataan. Sammutuslaitteistoasetuksessa asennusliikkeelle on säädetty velvoite laatia asennustodistus rakennuksen omistajan ja haltijan käyttöön. Asennustodistuksen sisällöstä ei säädetty yhtä yksityiskohtaisesti kuin mitä paloilmotinmääräyksessä säädettiin toteutuspyytäkirjasta. Paloilmotinmääräyksessä säädettiin eri työvaiheiden kuittauksista ja allekirjoituksista, sammutuslaitteistoasetuksessa on säädetty, että liikkeen vastuuhenkilö allekirjoittaa asennustodistuksen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että laitteiston toteutuksesta on laadittava asennustodistus, jossa kuvataan laitteiston tekninen toteutus ja johon dokumentoidaan testaukset, mittaukset ja muut toimenpiteet, jotka asennusliike on tehnyt laitteiston toimintakunnon varmentamiseksi. Asennustodistus olisi laadittava kaikista töistä, myös pienemmistä laajennus-, muutos- ja korjaustöistä. Asennustodistus sisältäisi kuvauksen laitteiston toiminnoista ja siinä dokumentoitaisiin laitteiston ohjelmointi sekä käytettyjen laitteiden ja komponenttien vaatimuksenmukaisuus ja yhteensopivuus. Asennustodistus olisi rakenteeltaan vapaamuotoinen asiakirja, jonka laatitsi työstä vastannut asennusliike ja allekirjoittaisi asennusliikkeen vastuuhenkilö. Alan toimialajärjestöt ovat laatineet tähän malleja.

Asennustodistus laadittaisiin laitteiston haltijan käyttöön. Asennustodistuksessa ja sen liitteissä olevia tietoja tarvitaan laitteiston huollossa sekä käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksissa, joten se on tarpeellista säilyttää laitteiston käyttöajan ajan.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että asennustodistuksen on sisällettävä tiedot ja ohjeet, mitä laitteiston käytössä ja ylläpidossa on otettava huomioon. Käytännössä asennusliike usein laatii esitetyt pohjan laitteiston huolto- ja kunnossapito-ohjelmaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin asennustodistuksen sisällöstä ja liitteenä olevista asiakirjoista ja tiedoista.

8 §. Asennusliikkeen velvollisuudet. Pykälässä säädettäisiin kokoavasti asennusliikkeiden tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan asennusliikkeen olisi varmistettava, että asennus- ja huoltotyöt tehdään asiantuntevasti ja noudattaen hyvää teknistä käytäntöä. Säännös vastaa asiasisällöllisesti voimassa olevan laitelain 10 §:n 1 momenttia. Hyvällä teknisellä käytännöllä tarkoitetaan vastaavaa kuin maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:ssä hyvällä rakennustavalla eli yleisesti hyväksytyjä ja käytettyjä menettelyjä, joilla päästään hyvään ja laadukkaaseen lopputulokseen.

Pykälän 2 momentin mukaan asennusliikkeen tehtävänä on varmistaa, että laitteisto on toteutettu vaatimusten mukaisesti. Asennusliike tekee toimintatodistukset, jotka kattavat koko laitteiston mukaan lukien ohjelmat sekä rajapinnat muihin laitteisiin. Asennusliikkeen oman työn tarkastuksen lisäksi laitteistolle on tehtävä ennen käyttöönottoa 16 §:ssä tarkoitettu varmennustarkastus, jonka tekemisestä asennusliike huolehtisi.

Pykälän 3 momentin mukaan asennusliike laatii asennustodistuksen ja muut toteutukseen liittyvät asiakirjat laitteiston haltijan käyttöön. Laitteiston haltijalla tarkoitetaan sen rakennuksen omistajaa ja haltijaa, johon laitteisto on asennettu ja joka muun muassa tekee hätäkeskuslaitoksen kanssa sopimuksen laitteiston liittämistä hätäkeskukseen.

Laitteiston huoltotöihin sovellettaisiin samoja vaatimuksia kuin asennustöihin. Vain asennusliike voi tehdä huoltotöitä, jotka ovat tekniseltä vaativuudeltaan rinnastettavissa uuden laitteiston asennus- tai muutostöihin tai jotka edellyttävät juuri kyseisen laitteistomallin huollon osaamista. Esimerkiksi paloilmottimen ohjelmointi on tällainen työ, joka usein käytännössä edellyttää laitetoimittajan antamaa perehdytystä. Laitteiston kunnossapitoon ja päivittäiseen ylläpitoon liittyviä toimenpiteitä, jotka on laitteiston käyttö- ja huolto-ohjeissa mainittu käyttäjän toimesta tehtäviksi, voi asennusliikkeen ohella tehdä myös muu tehtävään perehdytetty henkilö ohjeita noudattaen.

9 §. Asennusliikkeen toimintailmoitus. Tässä ja 10 §:ssä säädettäisiin asennusliikkeenä toimimiselle asetettavista vaatimuksista. Vaatimukset vastaavat pääosin voimassa olevan laitelain 8 ja 9 §:ää. Toisin kuin aiemmin, asennusliikkeen vaatimuksista ei enää säädettäisi asetustasolla, eikä sääntely olisi yhtä yksityiskohtaista.

Pykälän 1 momentin mukaan asennusliikkeen olisi tehtävä ilmoitus toiminnan rekisteröintiä ja valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaalivirastoille. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tarkastaa saapuneen ilmoituksen, ja jos tiedot ovat kunnossa antaa ilmoituksesta vahvistuksen, ja jos ilmoitus on puutteellinen, pyytää täydentämään tietoja. Ilmoituksen käsittelyyn sovelletaan hallintolakia (434/2003). Tiedot tallennetaan 48 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Osa tiedoista olisi nähtävissä ja haettavissa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivuilla olevasta julkisesta rekisteristä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintailmoituksen olisi sisällettävä tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja vastuuhenkilöstä. Ilmoituksessa on yksilöitävä harjoitettavan asennus- ja huoltotoiminnan ala, joka voi olla paloilmottimien asennus- ja huoltotyöt tai tietyn tyyppisten

Luonnos 8.6.2022

automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotyöt. Asennus- ja huoltotoiminnan ala ei voi olla laajempi kuin mihin liikkeen vastuuhenkilöllä on pätevyystodistus.

Sammutuslaitteistot on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ilmoitusmenettelyssä nykyisin jaettu sprinklerilaitteistojen, vesisumulaitteistojen, kaasusammutuslaitteistojen ja aerosolisammutuslaitteistojen asentamiseen ja huoltoon. Rekisterissä on lisäksi erikseen F-kaasulaitteistot, joiden asennus- ja huoltotöistä säädetään ympäristönsuojelulaissa (527/2014). Asennus- ja huoltotoiminnan ala voisi olla myös muu yksilöitävissä oleva ala. Tällainen voi olla esimerkiksi uusi laitteistotyyppi, jonka toteutusta koskevat vaatimukset eroavat muista määritellyistä aloista siinä määrin, että vastuuhenkilön pätevyys on tarpeen todentaa erikseen kyseiselle alalle.

Pykälän 3 momentin mukaan asennusliikkeen olisi ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle vastuuhenkilön vaihtumisesta tai toiminnan muuttumisesta muutoin olennaisesti. Tämä tarkoittaisi myös toiminnan lopettamisesta ilmoittamista. Ilmoitus olisi tehtävä kuukauden kuluessa. Vastaava ilmoitusvelvollisuus on myös silloin, kun vastuuhenkilö on estynyt hoitamasta tehtäväänsä muutoin kuin lyhytaikaisen poissaolon ajaksi.

10 §. Asennusliikkeenä toimimisen edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että asennusliikkeellä olisi oltava vähintään yksi vastuuhenkilö, joka on toiminnanharjoittaja tai kyseisen asennusliikkeen palveluksessa. Palveluksessa olo ei edellyttäisi välttämättä työsuhdetta, vaan kyseeseen voi tulla myös esimerkiksi yhtiömiehen tai johtajan asemassa oleva henkilö. Oleellista olisi, että vastuuhenkilöllä on sellainen asema asennusliikkeen organisaatiossa, että hänellä on tosiasialliset edellytykset huolehtia tehtävästään. Enää ei edellytettäisi, että vastuuhenkilö on asennusliikkeen päätoimisessa palveluksessa, mutta palvelussuhteen vaatimuksia ei voisi kuitenkaan täyttää toimeksiantosopimuksella.

Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että asennus- ja huoltotyöt tehdään säädösten mukaisesti ja että töitä tekevillä henkilöillä on tarvittava osaaminen ja perehdytys tehtäviinsä. Vastuuhenkilön sääntely ei poista tai vähennä toiminnanharjoittajan vastuuta. Vastuuhenkilölle on annettava riittävät mahdollisuudet johtaa ja valvoa töitä. Liikkeen toiminnan laajuudesta riippuen voi käytännössä useampikin vastuuhenkilö olla tarpeen, esimerkiksi jos toimintaa on eri puolilla maata tai useammalla asennus- ja huoltotoiminnan alalla.

Pykälän 2 momentin mukaan uusi vastuuhenkilö olisi nimettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vastuuhenkilö vaihtuu tai on estynyt hoitamasta tehtäväänsä muuten kuin lyhytaikaisen poissaolon vuoksi. Lyhytaikainen poissaolo on esimerkiksi vuosiloma.

Pykälän 3 momentin mukaan asennusliikkeellä olisi oltava käytössään kaikki laitteistojen asennuksessa ja huollossa tarvittavat laitteet, välineet ja järjestelmät. Tähän sisältyy myös esimerkiksi laitteiston käyttöönotossa ja huollossa tarvittavat laitekohtaiset ohjelmistot.

11 §. Asennusliikkeen vastuuhenkilön tehtävät. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevaa sääntelyä. Vastuuhenkilön tehtävistä on säädetty voimassa olevan laitelain 9 §:n 1 momentissa ja sammutuslaitteistoasetuksen 7 §:ssä sekä aiemmin myös paloilmoinmääräyksessä.

Pykälän 1 momentin mukaan asennusliikkeen vastuuhenkilö huolehtii asennus- ja huoltotyön säädöstenmukaisuudesta ja siitä, että toteutus on kaikilta osin hyvän teknisen käytännön sekä soveltuvien perusmäärittelyjen mukainen. Vastuuhenkilö huolehtii, että eri työvaiheet todetaan asianmukaisesti toteutetuiksi. Vastuuhenkilön on huolehdittava ja valvottava myös aliurakoitsijoiden tekemää asennus- ja huoltotyötä vastaavasti kuin asennusliikkeen omaa työtä. Käytännössä tämä tarkoittaa työn tekemisen ohjeistamista sekä valvontaa, että työ suoritetaan annettujen ohjeiden mukaisesti.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vastuuhenkilö allekirjoittaa asennustodistuksen. Asennustodistuksesta säädettäisiin 7 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan vastuuhenkilön olisi tunnettava voimassa olevat säädökset ja ylläpidettävä osaamistaan, tämän osoittamiseen ei kuitenkaan liittyisi määrämuotoisia velvoitteita. Asennusliikkeen olisi huolehdittava, että vastuuhenkilön ammattitaito säilyy.

12 §. Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksista. Pykäle vastaa osin voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momenttia, jossa pätevyysvaatimus muodostuu koulutuksesta, työkokemuksesta ja vastuuhenkilön kokeesta. Pätevyysvaatimukset ovat olleet erilaiset sammutuslaitteistoasetuksessa ja paloilmoinnimmääräyksessä. Sammutuslaitteistoasetuksessa koulutusvaatimuksena on vähintään teknillisessä oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa suoritettu tehtävään soveltuva tutkinto, paloilmoinnimmääräyksessä vaatimuksena oli vähintään sähkö- tai telealan teknikon tutkinto tai sitä vastaava oppimäärä. Paloilmoinnimmääräyksessä ei asetettu vaatimuksia työkokemukselle, sammutuslaitteistoasetuksessa on kahden vuoden työkokemusvaatimus.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutusvaatimusta ei enää säädettäisi, vaan pätevyysvaatimuksena olisi hyväksytysti suoritettu vastuuhenkilön koe ja riittävä työkokemus. Työkokemuksen olisi oltava riittävän laaja-alaista ottaen huomioon vastuuhenkilön tehtävissä tarvittava osaaminen sekä se, minkä laitteiston asennus- ja huoltotöistä on kyse. Työkokemus voi olla esimerkiksi asennus- ja huoltotöitä, asennustyön valvontaa, suunnittelua, laitteiston käyttöönottoa ja ohjelmointia. Työkokemuksen voisi hankkia eri tavoin, ja sitä olisi oltava yhteensä vähintään kaksi vuotta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asennus- ja huoltotoiminnan alat, jotka pätevyystodistus voi kattaa. Sama jaottelu koskisi myös liikkeen toimintailmoituksessa ilmoitettavia toiminta-aloja. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty liikkeiden toiminta-aloista eikä vastuuhenkilöiden pätevyysaloista, vaan ne ovat muodostuneet Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätöskäytännössä. Toiminnan alojen yksilöintiin liittyy elinkeinon harjoittamista koskevia oikeuksia, ja siksi niistä on tarpeen säätää. Toiminnan alojen määrittäminen perustuisi laitteistotyyppiin ja asennus- ja huoltotöiden edellyttämään osaamiseen ja ne vastaisivat nykyistä jaottelua. Kohdan 6 muu yksilöitävissä oleva ala tarkoittaisi esimerkiksi uutta laitteistotyyppiä, jonka toteutusta koskevat vaatimukset eroavat muista määritellyistä aloista siinä määrin, että vastuuhenkilön pätevyys on tarpeen todentaa erikseen kyseiselle alalle. Tämän arviointi olisi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston harkittavissa.

13 §. Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyuden todentaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pätevyystodistuksen hakemisesta. Hakemuksessa olisi oltava tarpeellisten henkilö- ja yhteystietojen lisäksi selvitys 12 §:n 1 momentissa tarkoitettujen pätevyysvaatimusten täyttymisestä. Pätevyystodistusta voisi hakea vain suoritettua vastuuhenkilön koetta vastaavalle asennus- ja huoltotoiminnan alalle. Pätevyystodistusta koskeva hakemus toimitettaisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Käytännössä hakemus tehtäisiin sähköisessä asiointipalvelussa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto käsittelee hakemuksen ja arvioi täyttyvätkö pätevyysvaatimukset. Jos hakemus on puutteellinen, hakijaa pyydetään täydentämään tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaisi pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle pätevyystodistuksen. Hakemukseen voidaan antaa myös kielteinen päätös. Tiedot pätevyystodistuksesta tallennettaisiin 45 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin.

Luonnos 8.6.2022

Pätevyystodistukselle ei enää säädettäisi uusimisvelvoitetta. Voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momentin mukaisesti pätevyystodistukset ovat olleet voimassa määräajan. Sammutuslaitteistoasetuksessa pätevyystodistuksen voimassaoloajaksi on säädetty viisi vuotta, paloilmoinmääräyksessä voimassaoloaika oli kolme vuotta. Pätevyystodistuksen uusiminen on nykyisin ollut vain hallinnollinen muodollisuus, eikä pätevyystodistuksen määräaikaisuus ole enää perusteltavissa. Sääntelyyn ei ehdoteta olennaisia muutoksia, joten aiemmat pätevyystodistukset pysyisivät voimassa myöntämispäätöksen voimassaoloon asti. Tässä ajassa henkilö voisi hakea pätevyystodistuksen uusimista, uusimisessa ei kuitenkaan edellytettäisi uutta vastuuhenkilön koetta. Siirtymäajasta säädettäisiin 60 §:n 2 momentissa. Pätevyystodistuksen peruuttamisesta säädettäisiin 50 §:ssä.

14 §. Asennusliikkeen vastuuhenkilön koe. Tässä ja 15 §:ssä säädettäisiin asennusliikkeen vastuuhenkilön kokeen sisällöstä ja kokeen järjestämisestä. Ehdotettu sääntely olisi osin uutta, mutta perustuisi vakiintuneeseen käytäntöön. Kokeen järjestämisestä olisi säädettävä nykyistä tarkemmin, jotta osapuolten oikeudet ja velvollisuudet olisi määritelty riittävän selkeästi.

Voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momentissa säädetään vastuuhenkilön pätevyden osoittamisesta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai sen hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Sammutuslaitteistoasetuksessa tarkennetaan, että kokeella tarkoitetaan automaattisten sammutuslaitteistojen suunnittelu-, asennus- ja huoltotöitä koskevien säännösten ja ohjeiden tuntemusta osoittavaa sammutuslaitteistokuulustelua. Asetuksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vahvistaa kuulusteluvaatimukset ja huolehtii kuulustelujen järjestämisestä. Paloilmoinmääräyksessä puolestaan viitattiin paloilmoinmääräysten tuntemista osoittavaan paloilmointitutkintoon. Paloilmointutkinnon sisällöstä ja järjestämisestä ei määräyksessä säädetty tarkemmin. Paloilmoinmääräyksessä myös tarkastuslaitoksen tarkastajilta edellytettiin paloilmointutkinnon suorittamista, vastuuhenkilön koetta ei kuitenkaan enää olisi tarkoitettu tarkastuslaitosten tarkastajien osaamisen osoittamiseen, eikä muidenkaan henkilöiden yleiskäyttöiseksi osaamisen osoittamisen tavaksi.

Pykälän 1 momentissa määritettäisiin mitä vastuuhenkilön kokeella tarkoitetaan. Koe kattaisi vastuuhenkilön tehtävissä tarvittavat tiedot ja taidot sekä suunnittelu-, asennus- ja huoltotöihin liittyvät säädökset, standardit ja ohjeet.

Pykälän 2 momentin mukaan hyväksytysti suoritetusta kokeesta annettaisiin todistus. Kokeesta saatu todistus olisi voimassa kolme vuotta, minä aikana pystyisi hakemaan vastuuhenkilön pätevyystodistusta. Kolme vuotta olisi riittävän lyhyt aika, jotta osaaminen on säilynyt, vaikka henkilö ei olisikaan tuona aikana toiminut alalla. Tarkoitus on, että työkokemus hankitaan ennen kokeen suorittamista, koska siten on parhaimmat edellytykset suorittaa koe hyväksytysti.

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa suoritettujen kokeiden todistukset olisivat voimassa kolme vuotta lain voimaantulosta. Siirtymäajasta säädettäisiin 60 §:n 3 momentissa. Kokeiden todistuksissa ei ole aiemmin ollut voimassaoloaikaa, mutta vastuuhenkilön pätevyystodistukset ovat olleet voimassa kolme vuotta paloilmoinmäärittämien ja viisi vuotta sammutuslaitteistojen osalta. Pätevyystodistuksen uusiminen ei ole edellyttänyt uuden kokeen suorittamista, jos henkilö on toiminut vastuuhenkilönä. Kokeen sisältö ja rakenne on pysynyt pidempään samanlaisena, mutta laitteistostandardit ja rakennusten paloturvallisuutta koskevat säädökset ovat muuttuneet, joten kolme vuotta olisi perusteltu siirtymäaika aiemmille koetodistuksille.

Tiedot todistuksista tallennettaisiin 45 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Jos kokeen järjestäisi 15 §:ssä tarkoitettu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kanssa sopimuksen tehnyt muu taho, toimitaisi tämä tiedot antamistaan todistuksista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle rekisteriin tallen-

Luonnos 8.6.2022

tamista varten. Rekisterin pitäminen säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle, jotta voidaan varmistaa tietojen asianmukainen käsittely sekä tietojen säilyminen esimerkiksi, kun kokeiden järjestäjä vaihtuu tai lopettaa toimintansa.

15 §. Vastuuhenkilön kokeen järjestäminen. Pykälän 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto huolehtisi kokeiden järjestämisestä. Kuten nykyisinkin, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi järjestää kokeet itse tai tehdä kokeen tai kokeen tietyn osion järjestämisestä sopimuksen riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Riittävän asiantunteva taho olisi esimerkiksi henkilösertifiointi- ja pätevöintipalveluja tuottava yritys tai yhteisö. Myös muu yhteisö voisi toimia kokeiden järjestäjänä edellyttäen, että sen riippumattomuus voidaan varmistaa ja että sillä on tarvittava ammatillinen osaaminen kokeiden järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kokeiden järjestämisestä tehtävästä sopimuksesta. Sopimuksessa asetettaisiin ehdot, joilla varmistetaan kokeiden asianmukainen järjestäminen sekä kokeiden sisällön ja arvostelun taso ja yhdenmukaisuus. Sopimuksessa määriteltäisiin kokeen vaatimukset ja toteutus. Koe voisi esimerkiksi käsittää erilaisia osioita kuten säännösoosan, teknisen osan tai suunnittelutehtävän. Sopimuksessa määriteltäisiin myös mitä asioita kokeesta annettavasta todistuksesta on käytävä ilmi. Kokeiden järjestäjän olisi raportoitava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle sopimuksen valvonnan kannalta riittävällä tavalla tiedot kokeiden osallistujamääristä, kokeiden arvostelusta ja arvostelusta tehtyjen reklamaatioiden käsittelystä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto veloitettaisiin valvomaan kokeiden tasoa ja arvostelua. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi irtisanottava sopimus, jos kokeiden järjestäjä ei täytä sopimuksen ehtoja.

16 §. Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston varmennustarkastus. Tässä ja 17 §:ssä säädettäisiin paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksista. Pykälä vastaa pääosin aiempaa sääntelyä, mutta sääntely siirrettäisiin asetustasolta lakiin. Paloilmoitinmääräyksessä säädettiin varmennustarkastuksesta ja sammutuslaitteistoasetuksessa käyttöönottotarkastuksesta. Käsitteenä varmennustarkastus kuvaa paremmin tarkastuksen tarkoitusta. Tarkastuslaitos todentaa, että valmis laitteisto on vaatimustenmukainen, mutta laitteiston toiminnan tarkastukseen ja käyttöönottoon liittyvät testaukset tekee laitteiston asentanut asennusliike.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot olisi tarkastettava ennen käyttöönottoa. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että varmennustarkastus tehtäisiin ennen laitteistolla suojatun rakennuksen tai rakennuksen osan käyttöönottoa. Varmennustarkastus olisi tehtävä myös vaativuudeltaan tai laajuudeltaan uuden laitteiston asentamiseen rinnastettaville muutoksille ja laajennuksille. Oikeus tarkastusten tekemiseen olisi kuten nykyisinkin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymillä tarkastuslaitoksilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin varmennustarkastuksen sisällöstä. Säännös vastaa pääosin sammutuslaitteistoasetuksessa ja paloilmoitinmääräyksessä säädettyä. Varmennustarkastuksessa varmistetaan, että laitteisto täyttää säädetyt vaatimukset, on tarkoitukseen sopiva ja toimintakuntoinen. Tarkastuksessa todetaan, että asennettu laitteisto vastaa toiminnallisia vaatimuksia ja laitteiston perusmäärittelyjä niin, että mahdolliset poikkeamiset on dokumentoitu asennustodistuksessa. Laitteiston on täytettävä ehdot, jotka liittyvät siihen miksi laitteisto asennetaan. Jos rakennuslupakäsittelyssä on määritetty tarkempia vaatimuksia esimerkiksi laitteiston mitoitusperusteista, suojauksen laajuudesta tai ilmoitustoiminnoista, myös näiden täyttyminen todetaan varmennustarkastuksessa. Jos laitteisto on liitettävä hätäkeskukseen, tarkastuksessa varmistetaan, että liitetty yhteys on toimintakunnossa. Varmennustarkastus voi käsittää laitteiston valmistuttua tehtävän tarkastuksen lisäksi jo aiemmassa vaiheessa suunnitelmien ja

mitoituserusteiden läpikäymisen tai toteutustyön edessä tehtäviä osatarkastuksia, 19 §:ssä tarkoitettu tarkastuspöytäkirja laaditaan kuitenkin vasta valmiista laitteistosta.

Pykälän 3 momentin mukaan asennusliike huolehtisi, että varmennustarkastus tehdään. Varmennustarkastus liittyy olennaisesti laitteiston käyttöönottoon. Jos laitteistossa todetaan puutteita, asennusliike tekee tarvittavat korjaukset ja työt ennen kuin tarkastus voidaan päättää ja laitteisto ottaa käyttöön. Jos asennusliike laiminlyö tarkastuksen, laitteiston haltijan olisi huolehdittava siitä, jotta laitteisto voidaan ottaa käyttöön. Paloilmoitinmääräyksessä tarkastuksesta huolehtiminen oli säädetty paloilmotimen haltijan vastuulle ja sammutuslaitteistoasetuksessa rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuulle, yleensä kuitenkin asennusliike on tilannut tarkastuksen. Varmennustarkastuksen tarkastuspöytäkirja liitetään laitteiston haltijalle annettavaan asennustodistukseen.

17 §. Paloilmotimen ja automaattisen sammutuslaitteiston määräaikaistarkastus. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että paloilmotimet ja automaattiset sammutuslaitteistot olisi tarkastettava kolmen vuoden välein. Laitteiston haltija voi tarvittaessa teettää tarkastuksen useammin johtuen kohteen tai laitteiston erityispiirteistä. Säännöllisten tarkastusten tarkoituksena on varmistaa, että laitteistot pidetään toimintakuntoisina ja että laitteistot täyttävät niille säädetty vaatimukset käyttöikänsä ajan. Paloilmoitinmääräyksessä määräaikaistarkastusväli oli kolme vuotta henkilöturvallisuuden kannalta vaativissa kohteissa sekä suuren palovaaran kohteissa, muuten viisi vuotta. Sammutuslaitteistoasetuksessa määräaikaistarkastusväli oli pääsääntöisesti kaksi vuotta, asuinrakennuksissa sekä kaasusammutuslaitteistoilla kuitenkin neljä vuotta. Nyt paloilmotimien ja sammutuslaitteistojen tarkastusvälit yhdenmukaistettaisiin.

Määräaikaistarkastuksen aikaväliä ehdotetaan muutettavan aiemmasta myös siten, että erikseen säädetäisiin uuden laitteiston ensimmäisestä määräaikaistarkastuksesta, joka olisi tehtävä 12–18 kuukauden kuluttua laitteiston varmennustarkastuksesta. Uuden laitteiston varmennustarkastus tehdään ennen laitteiston käyttöönottoa, jolloin välttämättä kaikki rakennuksen ja tilojen käyttöön ja sitä myöten myös laitteiston toimintaan vaikuttavat asiat eivät silloin vielä ole valmiina.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin määräaikaistarkastuksen sisällöstä. Pykälä vastaa pääosin sammutuslaitteistoasetuksessa ja paloilmotinmääräyksessä säädettyä. Määräaikaistarkastuksessa varmistetaan, että laitteisto on toimintakuntoinen, edellisessä tarkastuksessa havaitut puutteet on korjattu ja että laitteiston kunnossapito on asianmukaista. Tarkastuksessa todetaan, että laitteistolla suojatun tilan olosuhteet ovat säilyneet sellaisena kuin suojausta suunniteltaessa ja toteutettaessa on määritetty ja varmennustarkastuksessa on todettu. Jos tiloissa on tehty muutoksia, jotka vaikuttavat laitteiston toimintaan, on laitteisto muutettava vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Määräaikaistarkastuksessa varmistetaan, että muutos- ja korjaustyöt on tehnyt asennusliike ja että laitteisto vastaa näistä töistä laadittuja asennustodistuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan määräaikaistarkastuksista huolehtisi voimassa olevaa pelastuslain sääntelyä vastaten laitteiston haltija. Määräaikaistarkastuksista huolehtiminen on osa laitteiston kunnossapitoa, mistä vastaa pelastuslain 12 §:n 2 momentin mukaisesti rakennuksen omistaja, haltija ja toiminnanharjoittaja. Sääntelyä selkeytettäisiin niin, että säännöksessä käytettäisiin ilmaisua laitteiston haltija.

18 §. Vakavat puutteet ja uusintatarkastus. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin varmennustarkastuksen keskeyttämisestä, jos laitteistossa todetaan vakavia puutteita tai asentaminen on keskenäinen. Tarkastus jatkuisi vasta kun laitteisto on valmis ja tarkastus voidaan tehdä loppuun.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin uusintatarkastuksesta, joka olisi tehtävä, jos määräaikaistarkastuksessa havaitaan laitteiston toimintakuntoon, käytettävyyteen tai luotettavuuteen vaikuttavia vakavia puutteita. Määräyksen uusintatarkastuksesta antaisi tarkastuslaitos. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena olisi paitsi selkeyttää toimintatapaa, niin myös parantaa tarkastuksissa havaittujen puutteiden korjaamista. Nykyisin uusintatarkastuksen on voinut määrätä vain pelastusviranomainen pelastuslain nojalla ja saatuaan ensin voimassa olevan laitelain 13 §:n 3 momentin mukaisesti tarkastuslaitokselta tiedon laitteiston puutteista. Määräaikaistarkastuksissa vakavasti puutteellisten paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen osuus on ollut alle prosentin. Ehdotettu säännös laajentaisi hieman vakavan puutteen määritelmä, siitä mitä se on ollut nykyisin.

Pykälän 2 momentin mukaan laitteiston haltijan olisi puutteiden korjaamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa, tilattava tarkastuslaitos tekemään uusintatarkastus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tarkastuslaitoksen olisi ilmoitettava tarkastuksessa havaitsemistaan vakavista puutteista ja uusintatarkastuksen määräämisestä myös pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen voi pelastuslain nojalla määrätä kohteessa välttämättömistä toimenpiteistä, jos laitteiston toimintakunto on esimerkiksi siinä määrin puutteellinen, että kohteessa on toteutettava tilapäisiä toimenpiteitä riittävän paloturvallisuuden varmistamiseksi. Pelastusviranomainen myös valvoisi osaltaan, että puutteet tulevat korjatuiksi.

19 §. Tarkastuspöytäkirja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen laatiman tarkastuspöytäkirjan sisällöstä. Tarkastuspöytäkirjassa yksilöitäisiin tarkastuskohde ja tarkastusta koskevat tiedot. Pöytäkirjassa on oltava selvitys täyttääkö laitteisto sille asetetut vaatimukset. Jos tarkastuksessa havaitaan laitteistoon tai sen toimintakuntoon liittyviä puutteita, olisi ne yksilöitävä sillä tarkkuudella, että laitteiston haltijalla on edellytykset ryhtyä toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi.

Jos varmennustarkastuksessa laitteistossa havaitaan vakavia puutteita tai jos asentaminen on niin keskeneräinen, ettei tarkastuksessa voida varmistua laitteiston toiminnasta, ei tarkastuslaitos voi laatia tarkastuspöytäkirjaa. Keskeytetystä tarkastuksesta on kuitenkin tarpeellista antaa muu dokumentti, jossa tarvittaessa todetaan keskeytymisen syyt ja miten varmennustarkastusta jatketaan.

Pykälän 2 momentin mukaan laitteiston haltijan olisi säilytettävä tarkastuspöytäkirjat. Varmennustarkastuksen tarkastuspöytäkirja olisi säilytettävä vähintään viisi vuotta. Määräaikaistarkastuksen ja uusintatarkastuksen tarkastuspöytäkirjat sekä osoitus pöytäkirjassa esitettyjen puutteiden korjaamisesta olisi säilytettävä vähintään seuraavaan määräaikaistarkastukseen saakka. Tarkastuspöytäkirjat on hyvä säilyttää myös tätä pidempään, jotta tarkastushistoria on käytettävissä laitteiston kunnossapitoa ja muutoksia suunniteltaessa. Tarkastuslaitoksella olisi oltava 22 §:n 1 momentin mukaisesti luotettava ja tarkoituksenmukainen ylläpito- ja tallennusjärjestelmä tarkastuslaitostehtäviin liittyville asiakirjoille, joten tarkastuslaitokselle ei säädettäisi erikseen velvoitetta antamiensa pöytäkirjojen säilyttämiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkastuslaitoksen olisi toimitettava jäljennökset tarkastuspöytäkirjoista pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen valvoo osaltaan, että tarkastukset on tehty ja tarkastuksessa havaitut puutteet korjataan.

Tarkastuspöytäkirjasta sekä sen toimittamisesta pelastusviranomaiselle on aiemmin säädetty sammutuslaitteistoasetuksessa ja paloilmoitinmääräyksessä. Sammutuslaitteistoasetuksessa säädettiin myös, että tarkastuksen ajankohdasta on ilmoitettava pelastusviranomaiselle 14 päivää ennen tarkastusta, mutta siitä ei enää säädettäisi.

Luonnos 8.6.2022

20 §. Tarkastustarra. Pykälässä säädettäisiin tarkastustarrasta, josta ei ole aiemmin säädetty, mutta joka on jo tarkastuslaitoksilla käytössä. Osoituksena tehdystä tarkastuksesta paloilmointikeskukseen tai vastaavaan paikkaan kiinnitettäisiin tarra, jossa on tarkastuslaitoksen nimi sekä tehdyn tarkastuksen ja seuraavan tarkastuksen ajankohta. Jos määräaikaistarkastuksessa laitteistossa havaitaan vakavia puutteita, kiinnitettäisiin tarkastustarra vasta uusintatarkastuksessa. Tarran avulla kiinteistön kunnossapidosta ja laitteiston toimintakunnossa pitämisestä vastaavien on helpompi todeta, milloin tarkastus on tehty. Myös pelastusviranomainen voisi mennessään kohteeseen esimerkiksi erheellisen ilmoituksen takia todeta, että tarkastusvelvoitteesta on huolehdittu.

21 §. Tarkastuslaitoksen hyväksymistä koskeva hakemus. Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitoksen hyväksymisestä paloilmointimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastustehäviin. Pykälä vastaisi voimassa olevaa laitelain sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto hyväksyisi hakemuksesta tarkastuslaitoksen, jos laitos täyttää hyväksymisen edellytykset. Hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin 22 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan hyväksymispäätöksessä määriteltäisiin tarkastuslaitoksen pätevyysalue, vahvistettaisiin laitoksen valvontaan liittyvät järjestelyt kuten toiminnasta raportointi sekä asetettaisiin tarvittaessa laitoksen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan tehtävien asianmukainen suorittaminen. Nykyiset tarkastuslaitosten hyväksynnät on annettu toistaiseksi voimassa olevina, mutta päätös voitaisiin antaa myös määräajaksi. Käytännössä myös tarkastuslaitoksen akkreditointi ja sen uusiminen määrittävät hyväksynnän voimassaoloaikaa.

22 §. Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytyksistä. Vaatimukset vastaisivat pääosin voimassa olevan laitelain 12 §:ää, mutta tarkastuslaitoksen hyväksyntään liittyvää arviointimenettelyä muutettaisiin ja alihankkijoiden käytöstä säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Vaatimukset vastaisivat muiden alojen tarkastuslaitosten vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tarkastuslaitoksen olisi oltava Suomessa rekisteröity oikeushenkilö.

Tarkastuslaitos käyttää tehtäviään suorittaessaan julkista valtaa ja ulkomaille rekisteröidyn laitoksen valvonnan toteuttaminen olisi vaikeaa. Momentin 2 kohdan mukaan laitoksen olisi oltava riippumaton taloudellisista ja muista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tarkastustoimintaan. Laitoksen tulisi olla puolueeton toiminnassaan ja kohdella asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Tarkastuslaitos ei saa esimerkiksi osallistua tarkastamiensa kohteiden kannalta kilpailevaan toimintaan kuten laitteistojen suunnitteluun, asentamiseen tai huoltoon. Momentin 3 kohdan mukaan tarkastuslaitoksella olisi oltava käytettävissä tarvittava henkilöstö, joka on ammattitaitoista sekä riippumatonta seikoista, jotka voisivat vaikuttaa tarkastusten tuloksiin. Momentin 4 kohdan mukaan tarkastuslaitoksella olisi oltava käytettävissä tarvittavat laitteet, välineet ja järjestelmät, jotta se voi hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan tarkastuslaitoksella olisi oltava tarkastustoimintaan laatu- ja järjestyksen sekä 6 kohdan mukaan luotettava ja tarkoituksenmukainen ylläpito- ja tallennusjärjestelmä tekemiensä tarkastusten tietojen tallentamiseksi ja jäljitettävyyden varmistamiseksi. Tällaiset järjestelmät ovat välttämättömiä, sillä tarkastuslaitokset tekevät lukumääräisesti paljon

Luonnos 8.6.2022

tarkastuksia. Momentin 7 kohdan mukaan tarkastuslaitoksella olisi lisäksi oltava toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen riittävä vastuuvakuutus toiminnasta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vaadittavasta akkreditoinnista. Akkreditointi olisi uusi vaatimus, mutta voimassa olevan laitelain 12 §:n 2 momentin mukainen lausuntomenettely ei poikkea merkittävästi akkreditointimenettelystä. Tällä hetkellä kaikilla laitelain tarkastuslaitoksilla on jo vapaaehtoisesti hankittu akkreditointi, joten akkreditoinnin edellyttäminen ei muuttaisi nykytilannetta, vaan selkeyttäisi hyväksyntämenettelyä.

Kansallisesta akkreditointijärjestelmästä säädetään vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetussa laissa (920/2005). Sen mukaan akkreditoinnilla tarkoitetaan pätevyyden toteamista yhdenmukaisten kansainvälisten tai eurooppalaisten arviointiprotokollien mukaisesti. Suomessa akkreditointiyksikkönä toimii Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikkö. Akkreditointipäätöksessä määritellään tarkastuslaitoksen akkreditoitu pätevyysalue ja vahvistetaan menettelytavat, joilla pätevyyttä pidetään yllä ja seurataan. Akkreditointipäätös voidaan antaa määräajaksi. Akkreditointiin sisältyy, että FINAS-akkreditointipalvelu arvioi säännöllisin väliajoin akkreditointimenettelyjen mukaisesti, että tarkastuslaitos edelleen täyttää asetetut vaatimukset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tehtävien teettämisestä alihankintana. Tarkastuslaitos voisi käyttää ulkopuolisia testaus-, tarkastus- ja muita palveluja edellyttäen, että laitos varmistaa, että palvelun suorittaja täyttää 1 momentissa tarkastuslaitoksille asetetut vaatimukset. Alihankintana voitaisiin teettää vain osatoimenpiteitä ja tarkastuslaitos vastaisi myös alihankkijan työstä. Alihankkijan käytöstä olisi tehtävä rekisteri-ilmoitus ja valvontaa varten tarkastuslaitoksen olisi pidettävä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston saatavilla asiakirjat, jotka koskevat alihankkijan pätevyyden arviointia.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkastuslaitoksen olisi ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle muutoksista, joilla voi olla vaikutusta hyväksymisen edellytysten täyttymiseen. Tarkastuslaitoksen hyväksymisen peruuttamisesta säädettäisiin 50 §:n 4 momentissa.

23 §. Tarkastuslaitostehtävien suorittaminen. Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitoksen tehtävien hoitamisesta. Pykälä vastaisi voimassa olevaa laitelain sääntelyä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että paloilmottimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastukset on tehtävä noudattaen hyvää tarkastuskäytäntöä. Tarkastuslaitoksen olisi suoritettava tarkastuksiin sisältyvät toimet ammattitaitoisesti ja teknisesti pätevästi.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastuslaitoksen olisi seurattava toimialansa säännösten ja standardien kehittymistä pysyäkseen toimialan kehityksessä. Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi tarkastuslaitosten toimintatapojen ja arviointikriteerien olisi oltava yhdenmukaisia, mikä voidaan parhaiten saavuttaa tarkastuslaitosten keskinäisellä yhteistyöllä.

Tarkastuslaitokset ovat yksityisiä yrityksiä, mutta laissa säädettyjä tarkastuksia tehdessään tarkastuslaitokset hoitavat julkista hallintotohtävää, mihin liittyen 3 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen henkilökunnan rikosoikeudellisesta vastuusta. Vahingonkorvausvelvollisuudesta säädettäisiin viittaamalla vahingonkorvauslakiin. Tarkastustoiminnassa on lisäksi noudatettava hallinnon yleislakeja kuten hallintolakia, kielilakia (423/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003).

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 4 momentin mukaan tarkastuslaitoksen olisi annettava toiminnastaan vuosittain kertomus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Toimintakertomuksen sisältö määritetään tarkastuslaitoksen hyväksymispäätöksessä.

3 luku **Käsiammuttimien tarkastus ja huolto**

24 §. *Käsiammuttimien tarkastusta ja huoltoa koskevien vaatimusten soveltamisala.* Luvussa 3 säädettäisiin käsiammuttimien tarkastusta ja huoltoa koskevista vaatimuksista. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin näiden vaatimusten soveltamisalasta.

Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä. Soveltamisala vastaisi voimassa olevan laitelain soveltamisalaa. Käsiammuttimet on tarkastettava ja huollettava säännöllisesti, jotta ne pysyvät toimintakunnossa. Tarkastuksia ja huoltoja tekee Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisteröimä käsiammutinliike. Tarkastuksen ja huollon sisällöstä säädettäisiin aiempaa tarkemmin, voimassa olevassa käsiammuttimien tarkastusasetuksessa näiden osalta on ainoastaan viitattu valmistajan ohjeisiin ja käsiammuttimien tuotevaatimuksiin. Kuten nykyisinkin, sääntely koskisi kaikkia käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä riippumatta siitä onko kyse rakennukseen vai esimerkiksi veneeseen tai ajoneuvoon hankitusta sammuttimesta. Käsiammuttimen määritelmän mukaisesti 3 luvun säännökset eivät koskisi 20 kiloa isompia, liikuteltavia sammuttimia. Tarkastus- ja huoltotöiden soveltamisalaan eivät kuuluisi myöskään erityiset harjoitussammuttimet, joilla koulutustilaisuuksissa opetellaan sammuttimen käyttöä.

Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin myös käsiammuttimien tarkastus- ja huoltovelvoitteesta ja määräväleistä. Käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotyöstä on säädetty voimassa olevan laitelain 7 §:n 3 momentissa, mutta tarkastus- ja huoltovelvoite on säädetty pelastuslain 12 §:ssä. Sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että sääntely sisällytettäisiin kokonaisuudessaan ehdotettuun lakiin.

Pelastuslain 12 §:ssä on säädetty velvoite pitää säädöksissä vaaditut tai viranomaisen määräämät sammutuskalusto toimintakunnossa sekä huoltaa ja tarkastaa laitteet asianmukaisesti. Käytännössä sammutuskalusto viittaa pelastuslain ja työturvallisuuslain ja aiemmin myös rakentamismääräysten yleiseen velvoitteeseen varautua tulipalojen sammuttamiseen varustamalla tilat tarpeellisilla alkusammutusvälineillä. Tarkastus- ja huoltovelvoitteesta ja määräväleistä voidaan säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella. Käsiammuttimien tarkastuksesta ja huollosta on säädetty käsiammuttimien tarkastusasetuksessa. Asetus ei kuitenkaan ole riittävä säädöstaso, vaan tarkastus- ja huoltovelvoite sekä tarkastuksen ja huollon sisältö ja määrävälit olisi säädettävä laissa. Pelastuslain sijasta käsiammuttimien tarkastuksista ja huollosta ehdotetaan säädettävän tässä laissa. Vaatimusten säätäminen käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä koskevan sääntelyn yhteydessä olisi selkeämpää velvoitteen kohdentumisen kannalta. Tarkastuksen ja huollon sisältö ja määrävälit myös määrittävät käsiammutinliikkeiden toiminnan laajuuden ja kohdentumisen. Pelastuslain 12 §:ään jäisi edelleen yleinen velvoite pitää käsiammuttimet ja muu sammutuskalusto toimintakunnossa.

Tässä säädettävä tarkastus- ja huoltovelvoite koskisi erityisesti käsiammuttimia, jotka julkisissa tiloissa ja työpaikoilla on tarkoitettu keiden tahansa paikalla olevien henkilöiden käytettäväksi. Näihin tiloihin käsiammutin on hankittu, jotta sen avulla voidaan varautua mahdollisen tulipalon sammuttamiseen jo palon alkuvaiheessa. Tällöin on olennaista, että käsiammutin on aina toimintakunnossa. Pääasiassa kyse olisi rakennuksiin hankituista käsiammuttimista, mutta tarkastus- ja huoltovelvoite koskisi myös esimerkiksi yleisötilaisuuksia, joihin on laadittava pelastussuunnitelma pelastuslain nojalla. Tässä laissa ei kuitenkaan säädettäisi missä rakennuksessa tai tiloissa on oltava käsiammuttimia alkusammutusvalmiuden turvaamiseksi.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastus- ja huoltovelvoite ja määrävälit eivät koskisi kotitalous- tai muuhun vastaavaan yksityiseen käyttöön hankittuja käsisammuttimia. Koteihin omaehtoisesti hankitut käsisammuttimet ovat nykyisin olleet lakisääteisen tarkastus- ja huoltovelvoitteen ulkopuolella, eikä tähän esitettäisi muutosta. Käsisammuttimen toimintakunnossa pitämiseksi myös koteihin hankitut sammuttimet on kuitenkin hyvä tarkastuttaa käsisammutinliikkeessä säännöllisesti.

Kotitalous- ja muulla vastaavalla yksityisellä käytöllä tarkoitettaisiin asuntoihin ja vapaa-ajan asuntoihin omaehtoisesti, ilman säädöksiin tai viranomaisen määräykseen perustuvaa velvoitetta hankittuja käsisammuttimia. Kotitalouskäytöllä ei tarkoitettaisi käsisammuttimia, jotka on sijoitettu asuinrakennusten yleisiin tai yhteiskäyttöisiin tiloihin, eikä myöskään asuntoloita, palvelu- ja hoiva-asumista tai muita vastaavia rakennuksia tai tiloja. Kotitalouskäytön rajausta sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle on muotoiltu vastaavalla tavalla räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1139/2016) 3 §:ssä.

Vesikulkuneuvojen ja liikennevälineiden käsisammuttimien tarkastusvelvoitteesta ja määrävälillä on säädetty muussa lainsäädännössä. Vesiliikennelain (782/2019) 108 §:n mukaan vesikulkuneuvon käsisammutin on tarkastettava kerran vuodessa. Tieliikennelain nojalla annetun Traficomien määräyksen (TRAFICOM/420043/03.04.03.00/2019) mukaan linja-auton käsisammutin on tarkastettava enintään vuoden välein.

25 §. *Velvollisuus huolehtia käsisammuttimen tarkastuksesta.* Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta tarkastaa käsisammutin säännöllisesti. Tarkastusvelvoite ei kuitenkaan 24 §:n 2 momentin mukaisesti koskisi kotitalouskäyttöön hankittuja käsisammuttimia, eikä myöskään vesikulkuneuvojen ja ajoneuvojen sammuttimia, joiden tarkastuksesta on säädetty erikseen. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevaa sääntelyä, mutta sääntely siirrettäisiin asetustasolta lakiin.

Pykälän 1 momentin mukaan käsisammutin olisi tarkastettava kahden vuoden välein. Sammuttimen toimintakunto varmistetaan säännöllisillä tarkastuksilla, jotka tehdään riittävän usein ottaen huomioon käsisammuttimen ominaisuudet ja sijoituspaikka. Kaksi vuotta on käytännössä osoittautunut riittäväksi tarkastuksen määräväliksi, jos sammutinta säilytetään kuivassa ja tasalämpöisessä sisätilassa. Jos sammutinta liikutellaan usein paikasta toiseen tai säilytetään niin, että se on alttiina toimintakuntoon vaikuttaville tekijöille, olisi tarkastus kuitenkin tehtävä vuoden välein. Käsisammuttimen toimintakuntoon voivat vaikuttaa erityisesti kosteus, tärinä, lämpötilan vaihtelut ja pakkanen.

Tarkastuksista huolehtiminen on osa käsisammuttimen kunnossapitoa, mistä pelastuslain 12 §:n 2 momentin mukaisesti vastaa rakennuksen omistaja, haltija ja toiminnanharjoittaja. Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin selkeytettävän niin, että tarkastuksen ja huollon teettämisestä vastaisi käsisammuttimen omistaja tai haltija. Tämä vastaisi myös painelaitelain sääntelyä, jonka mukaisesti käsisammuttimen määräaikaistarkastuksesta omistajan tai haltijan on huolehdittava.

Pykälän 2 momentin mukaan ensimmäisen tarkastuksen ajankohta laskettaisiin käsisammuttimeen merkitystä valmistusajankohdasta. Valmistusajankohta tarkoittaa milloin käsisammutin on täytetty ja paineistettu ja se voi olla eri kuin painesäiliön valmistusajankohta, joka painelaitesäädösten mukaisesti on oltava stanssattuna säiliöön. Valmistusajankohta on yleensä merkitty käsisammuttimeen takana olevaan tarraan, mutta valmistajilla on tästä erilaisia käytäntöjä.

Luonnos 8.6.2022

26 §. Käsiammuttimen tarkastuksen sisältö. Pykälässä säädettäisiin käsiammuttimen tarkastuksen sisällöstä. Säännös olisi osin uusi, mutta vastaisi nykyistä käytäntöä, joka on perustunut käsiammuttimien tarkastusasetuksen taustamuistioon.

Käsiammuttimen tarkastus sisältää toimenpiteet, joilla voidaan todeta sammuttimen toimintakunto. Tarkastuksessa varmistetaan, että käsiammuttimen käyttölaitteet ovat toimivia, tehdään tarpeelliset puhdistukset ja vaihdetaan huonokuntoiset osat. Sammutin punnitaan ja tehdään painemittaus. Sammuttimeen kiinnitettyjen merkintöjen ja ohjeiden on oltava luettavissa ja tarvittaessa sammuttimeen kiinnitetään uusi käyttö- ja huolto-ohje eli etiketti.

Tarkastuksessa varmistetaan erityisesti, ettei ajan myötä tai käsiammuttimen sijoituspaikasta johtuen ole aiheutunut sellaista sammuttimen osien kulumista ja sammutteen ominaisuuksien menetystä, joka voisi vaikuttaa käsiammuttimen toimintakuntoon. Sammuttimesta on voinut esimerkiksi lähteä paine, laukaisumekanismi on voinut hapettua ja sammutte jauhe on voinut tärinänsä kovettua sammuttimen pohjalle. Osa tarkastuksessa havaittavissa olevista vioista voi olla sellaisia, että niiden korjaaminen edellyttää sammuttimen toimittamista huoltoon. Kaikkia vikoja ei voida tai ole tarkoituksenmukaista korjata, jolloin sammutin on poistettava käytöstä ja toimitettava kierrätykseen.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuutuksen. Käsiammuttimet ovat erilaisia ja siksi lähtökohtana on, että tarkastuksessa noudatetaan kyseisen sammuttimen valmistajan ja maahantuojan ohjeita. Aina ohjeita ei ole saatavissa, ja silloin tarkastus tehdään vastaavanlaisen sammuttimen mukaisesti. Sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää eri tyyppisten käsiammuttimien tarkastuksen sisältyvistä toimenpiteistä.

27 §. Velvollisuus huolehtia käsiammuttimen huollosta. Pykälässä säädettäisiin velvoitteesta huoltaa käsiammuttin. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan käsiammuttimien tarkastusasetuksen vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan käsiammuttin olisi huollettava vähintään kymmenen vuoden välein. Lähtökohtana on, että käsiammuttimen valmistaja määrittäisi huoltovälin, koska sammutte ja muut sammuttimen ominaisuudet vaikuttavat tarvittaviin huoltotoimenpiteisiin. Tällöin huoltoväli kerrottaisiin käsiammuttimen etiketissä. Siltä varalta, ettei sammuttimessa ole tätä tietoa, säädettäisiin huollon määräväliksi kymmenen vuotta kuten nykyisinkin. Voimassa olevassa asetuksessa nestesammuttimen enimmäishuoltoväliksi on säädetty viisi vuotta. Tästä ei enää säädettäisi, mutta lyhyempi huoltoväli voisi perustua käsiammuttimen valmistajan antamaan huoltoväliin.

Huolto voidaan tarvita myös, jos tarkastuksessa havaitaan käsiammuttimen toimintakuntoon vaikuttavia vikoja. Myös jos sammutinta on käytetty, edellyttää toimintakuntoon saattaminen sammuttimen huoltoa, mikä käytännössä tarkoittaa sammuttimen uudelleen täyttämistä. Vaikka käsiammuttimessa on sammuttesuihkun katkaisemiseen tarkoitettu venttiili, jo pienikin sammutteen käyttö riittää alentamaan käsiammuttimen painetta ja heikentää käsiammuttimen toimintavarmuutta. Rikkinäinen tai pois paikoiltaan oleva käsiammuttimen sinetti luo olettaman, että käsiammutinta on käytetty.

Pykälän 2 momentin mukaan ensimmäisen huollon ajankohta määrittyisi käsiammuttimeen merkitystä valmistusajankohdasta vastaavasti kuin myös ensimmäisen tarkastuksen ajankohta.

Tässä laissa ei säädettäisi painelaitesäätelyn edellyttämästä käsiammuttimen määräaikaistarkastuksesta. Käsiammuttimen määräaikaistarkastukseen sisältyy säiliön sisäpuolinen tarkastus ja painekoe eli koeponnistus. Määräaikaistarkastus on painelaitelain 95 §:n 2 momentin mukaan

Luonnos 8.6.2022

tehtävä 11 vuoden välein, joten yleensä se on tarkoituksenmukaista tehdä sammuttimen huollon yhteydessä. Ehdotetussa 30 §:ssä säädettäisiin, että käsisammutinliikkeen on tarkastuksen tai huollon yhteydessä tarvittaessa muistutettava asiakasta myös määräaikaistarkastuksesta.

Kaikki käsisammuttimet eivät ole välttämättä huollettavissa tai uudelleen täytettävissä, vaan valmistaja on voinut antaa niille enimmäiskäyttöiän. Käyttöikä voi olla kuitenkin enintään kymmenen vuotta, mikä tulee painelaitesäätelystä.

28 §. Käsisammuttimen huollon sisältö. Pykälässä säädettäisiin käsisammuttimelle tehtävän huollon sisällöstä. Säännös olisi osin uusi, mutta vastaisi nykyistä käytäntöä, joka on perustunut käsisammuttimien tarkastusasetuksen taustamuistioon.

Käsisammuttimen huollossa tehdään tarpeelliset puhdistukset, säädöt ja huoltotoimenpiteet. Huollon tarkoituksena on saattaa käsisammutin takaisin toimintakuntoon. Käsisammuttimen huolto sisältää myös 26 §:n mukaiset käsisammuttimen tarkastukseen sisältyvät toimenpiteet.

Huollossa käsisammutin tyhjenetään ja säiliön kunto ja eheys tarkastetaan myös sisäpuolelta. Käsisammuttimen laukaisumekanismi ja letku puhdistetaan, tiivisteet uusitaan, sammute uusitaan ja sammutin täytetään ja paineistetaan. Käsisammuttimessa erityisesti tiivisteiden ja tiivisteiden kulumisen vaikuttaa sammuttimen toimintavarmuuteen ja paineen säilymiseen sammuttimessa. Tarpeelliset huoltotoimenpiteet riippuvat käsisammutinryppästä. Huollossa on käytettävä sammuttimen etiketissä mainittuja sammutus- ja ponneaineita sekä varaosia ja tarvikkeita, jotka soveltuvat kyseiseen käsisammutinmalliin.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuutuksen. Sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää käsisammuttimen huollon sisällöstä yksityiskohtaisemmin.

29 §. Tarkastus- ja huoltotarrat. Pykälässä säädettäisiin tarkastus- ja huoltotarrasta, jotka käsisammutinliike kiinnittää sammuttimeen osoituksena tehdystä tarkastuksesta tai huollosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan käsisammuttimien tarkastusasetuksen vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan tarkastustarrassa on oltava tarkastuksen tehneen käsisammutinliikkeen nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus eli Y-tunnus. Tarraan merkitään, milloin tarkastus on tehty sekä mihin mennessä sammutin on tarkastettava seuraavan kerran. Seuraavan tarkastuksen ajankohta riippuu sammuttimen sijoituspaikasta. Tarkastuksen määräväleistä säädettäisiin 25 §:ssä. Tarra kiinnitetään sammuttimeen niin, että se on helposti havaittavissa myös silloin, kun sammutin on esimerkiksi seinätelineessä. Tarra ei saa myöskään peittää käsisammuttimen merkintöjä tai etikettiä.

Jos tarkastuksessa todetaan, ettei käsisammutin ole toimintakunnossa, ei sammuttimeen saa kiinnittää tarkastustarraa. Jos tarkastuksessa havaitaan käsisammuttimessa huoltoa edellyttäviä vikoja, ei silloinkaan saa laittaa tarkastustarraa. Tällaisia vikoja ovat muun muassa löystyneet liitokset, ruostuneet osat, toimimaton painemittari tai kulunut letku. Huoltoa tarvitsevaa käsisammutinta ei saa sijoittaa takaisin merkitylle paikalleen, vaan huollon tarpeesta on kerrottava käsisammuttimen omistajalle.

Pykälän 2 momentin mukaan huoltotarrassa on oltava huollon tehneen käsisammutinliikkeen nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus. Tarraan merkitään, milloin huolto on tehty. Koska huolto sisältää sammuttimen tarkastuksen, kiinnitettäisiin sammuttimeen samalla aina myös tarkastustarra. Huoltotarra ei saa peittää käsisammuttimen merkintöjä tai etikettiä, mutta toisin kuin tarkastustarra, huoltotarra voidaan kiinnittää myös sammuttimen takapuolelle.

Luonnos 8.6.2022

30 §. Käsiammutinliikkeen velvollisuudet. Pykälässä säädettäisiin käsiammutinliikkeiden tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan käsiammutinliikkeen olisi varmistettava, että tarkastus- ja huoltotyöt tehdään asiantuntevasti ja noudattaen hyvää tarkastus- ja huoltokäytäntöä. Hyvällä tarkastus- ja huoltokäytännöllä tarkoitetaan yleisesti hyväksytyjä ja käytettyjä menettelyjä, joilla päästään hyvään ja laadukkaaseen lopputulokseen. Työt on lisäksi tehtävä turvallisesti ihmisten, omaisuuden ja ympäristön kannalta. Yleensä tarkastus- ja huoltotyöt tehdään sammuttimen valmistajan ohjeiden mukaan. Ehdotettu 1 momentti vastaa pääosin voimassa olevan laitelain 7 §:n 3 momenttia ja 10 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan käsiammutinliikkeen olisi kerrottava asiakkaalle, jos käsiammuttimen tarkastuksessa havaitaan sen tarvitsevan huoltoa. Nimenomainen säännös olisi uutta aiempaan sääntelyyn verrattuna ja tarpeellinen, jotta epäkunnossa olevia sammuttimia ei vahingossa laitettaisi takaisin paikalleen.

Jos painelaitesäätelyn mukainen määräaikaistarkastus on tekemättä, ei sammuttimelle saa tehdä tarkastusta tai huoltoa. Käsiammuttimen määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan erillistä huoltotoimenpidettä, jossa tarkastetaan käsiammuttimen rungon eli painesäiliön turvallisuus ja eheys painelaitteena. Tässä laissa säädettävät tarkastus- ja huoltotyöt eivät kata käsiammuttimien määräaikaistarkastusta, eivätkä kaikki käsiammutinliikkeet niitä tee, joten säännöksellä varmistettaisiin osaltaan, että sammuttimen omistaja tietää asian.

31 §. Käsiammutinliikkeen toimintailmoitus. Tässä ja 32 §:ssä säädettäisiin käsiammutinliikkeenä toimimiselle asetettavista vaatimuksista vastaavasti kuin 2 luvussa asennusliikkeistä. Vaatimukset vastaavat pääosin voimassa olevan laitelain 8 ja 9 §:ää. Toisin kuin aiemmin, käsiammutinliikkeen vaatimuksista ei enää säädettäisi asetustasolla. Käsiammuttimien tarkastusasetuksesta siirrettäisiin vaatimuksia lakiin, mutta sääntely ei olisi yhtä yksityiskohtaista.

Pykälän 1 momentin mukaan käsiammutinliikkeen olisi tehtävä ilmoitus toiminnan rekisteröintiä ja valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Ilmoituksen käsittelyyn sovelletaan hallintolakia. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tarkastaa saapuneen ilmoituksen, ja jos tiedot ovat kunnossa, antaa ilmoituksesta vahvistuksen, ja jos ilmoitus on puutteellinen, pyytää täydentämään tietoja. Tiedot tallennetaan 45 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin. Osa tiedoista olisi nähtävissä ja haettavissa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivuilla olevasta julkisesta rekisteristä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintailmoituksen olisi sisällettävä tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja vastuuhenkilöstä. Toimintailmoitus antaa käsiammutinliikkeelle oikeuden tehdä sekä käsiammuttimien tarkastus- että huoltotöitä edellyttäen, että liikkeellä on töiden edellyttämät asianmukaiset tilat ja työvälineet.

Pykälän 3 momentin mukaan käsiammutinliikkeen olisi ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle toiminnan olennaisista muutoksista kuten vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta. Ilmoitus olisi tehtävä kuukauden kuluessa. Vastaava ilmoitusvelvollisuus on myös silloin, kun vastuuhenkilö on estynyt hoitamasta tehtävänsä muutoin kuin lyhytaikaisen poissaolon ajaksi.

Toimintailmoituksen määräaikaisuus poistettaisiin. Käsiammuttimien tarkastusasetuksessa sekä käsiammutinliikkeen toimintailmoituksen että vastuuhenkilön pätevyystodistuksen voimassaoloajaksi on säädetty viisi vuotta. Näiden uusiminen on nykyisin ollut vain hallinnollinen muodollisuus, eikä määräaikaisuus ole enää perusteltavissa.

32 §. Käsisammutinliikkeenä toimimisen edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että käsisammutinliikkeellä olisi oltava vähintään yksi vastuuhenkilö, joka on toiminnanharjoittaja tai kyseisen liikkeen palveluksessa. Palveluksessa olo ei edellyttäisi välttämättä työsuhdetta, vaan kyseeseen voi tulla myös esimerkiksi yhtiömiehen tai johtajan asemassa oleva henkilö. Oleellista olisi, että vastuuhenkilöllä on sellainen asema käsisammutinliikkeen organisaatiossa, että hänellä on tosiasialliset edellytykset huolehtia tehtävästään. Voimassa olevassa laitelaissa edellytetään, että vastuuhenkilö on liikkeen päätoimisessa palveluksessa. Tätä ei enää edellytetäisi, mutta palvelussuhteen vaatimuksia ei voisi kuitenkaan täyttää toimeksiantosopimuksella.

Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että käsisammutinliike tekee tarkastus- ja huoltotyöt säädösten mukaisesti ja että töitä tekevillä henkilöillä on tarvittava osaaminen ja perehdytys tehtäviinsä. Vastuuhenkilön sääntely ei poista tai vähennä toiminnanharjoittajan vastuuta. Vastuuhenkilölle on annettava riittävät mahdollisuudet johtaa ja valvoa töitä. Liikkeen toiminnan laajuudesta riippuen voi käytännössä useampikin vastuuhenkilö olla tarpeen, esimerkiksi jos toimintaa on eri puolilla maata.

Pykälän 2 momentin mukaan uusi vastuuhenkilö olisi nimettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vastuuhenkilö vaihtuu tai on estynyt hoitamasta tehtäväänsä muuten kuin lyhytaikaisen poissaolon vuoksi. Lyhytaikainen poissaolo on esimerkiksi vuosiloma.

Pykälän 3 momentin mukaan käsisammutinliikkeellä olisi oltava käytössään töiden tekemisen kannalta tarpeelliset työvälineet sekä asianmukaiset tilat, joissa työt on mahdollista tehdä laadukkaasti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi käytettävien laitteiden huoltoa kuten painemittarin kalibrointia vuoden välein ja vaa'an varmistusta kolmen vuoden välein kuten mittauslaitteita koskeva sääntely edellyttää.

Käsisammuttimen tarkastus tehdään usein asiakkaan luona tai muualla kuin käsisammutinliikkeen omissa tiloissa, mutta huoltotyön voi tehdä vain asianmukaisissa tiloissa. Huoltopaikassa on oltava käsisammuttimien huoltoon tarvittavat työkalut ja laitteet ja muun muassa riittävän tehokas lämmitys ja ilmanvaihto. Jauhessammuttimen täyttö ja sammutejauheen asianmukainen käsittely ja säilytys edellyttävät riittävän lämpimän, kuivan ja alipaineistetun tilan. Käsisammuttimen paineistaminen on tehtävä eri tiloissa kuin jauheen täyttäminen, jottei jauhetta pääse tiivisteen väliin ja tila pysyy puhtaana. Hiilidioksidin käsittely vaatii tuuletettavan tilan ja paikallispoiston käsittelypaikan kohdalle. Kaikki käsisammutinliikkeet eivät tee sammuttimien huoltoja tai eivät huolla kaikenlaisia sammuttimia, joten vaatimus asianmukaisista huoltotiloista koskee vain liikkeitä, jotka niitä töitä tekevät.

33 §. Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön tehtävät. Ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassa olevan laitelain sääntelyä. Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia tarkastus- ja huoltotöiden säädöstenmukaisuudesta. Vastuuhenkilö huolehtii, että tarkastus- ja huoltotöitä tekevillä henkilöillä on riittävä osaaminen ja heidät on perehdytetty tehtäviinsä kuten laitteiden ja työvälineiden käyttöön.

Pykälän 2 momentin mukaan vastuuhenkilön olisi tunnettava voimassa olevat säädökset ja ylläpidettävä osaamistaan, tämän osoittamiseen ei kuitenkaan liittyisi määrämuotoisia velvoitteita. Käsisammutinliikkeen olisi huolehdittava, että vastuuhenkilön ammattitaito säilyy niissä töissä, joita liike tarjoaa.

34 §. Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus. Pykälässä säädettäisiin vastuuhenkilön pätevyysvaatimuksista. Pykälä vastaa osin voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 moment-

Luonnos 8.6.2022

tia, jossa pätevyysvaatimus muodostuu koulutuksesta, työkokemuksesta ja vastuuhenkilön kokeesta. Käsiammuttimien tarkastusasetuksessa ei ole tarkennettu koulutus- ja työkokemusvaatimusta, joten Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei ole niitä edellyttänyt.

Vastuuhenkilöltä vaadittaisiin jatkossakin pätevyystodistus, jonka edellytyksenä olisi hyväksytysti suoritettu vastuuhenkilön koe. Koulutusvaatimusta ei säädettäisi, mutta työkokemusta edellytettäisiin. Työkokemuksen voisi hankkia eri tavoin ja sitä olisi oltava yhteensä vähintään vuosi.

35 §. Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyuden todentaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pätevyystodistuksen hakemisesta. Hakemuksessa olisi oltava tarpeellisten henkilö- ja yhteystietojen lisäksi selvitys 34 §:ssä tarkoitettujen pätevyysvaatimusten täytymisestä. Pätevyystodistusta koskeva hakemus toimitettaisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle, joka käsittelee hakemuksen ja arvioi täytyvätkö pätevyysvaatimukset. Jos hakemus on puutteellinen, hakijaa pyydetään täydentämään tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaisi pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle pätevyystodistuksen. Hakemukseen voidaan antaa myös kielteinen päätös. Tiedot pätevyystodistuksesta tallennettaisiin 45 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin.

Pätevyystodistukselle ei enää säädettäisi uusimisvelvoitetta. Voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momentin mukaisesti pätevyystodistukset ovat olleet voimassa määräajan ja käsiammuttimien tarkastusasetuksessa vastuuhenkilön pätevyystodistuksen voimassaoloajaksi on säädetty viisi vuotta. Todistuksen uusiminen on nykyisin ollut vain hallinnollinen muodollisuus, eikä määräaikaisuus ole enää perusteltavissa. Aiemmat pätevyystodistukset pysyisivät voimassa myöntämispäätöksen voimassaoloon asti. Tässä ajassa henkilö voisi hakea pätevyystodistuksen uudesta. Uusimisessa ei edellytettäisi uutta vastuuhenkilön koetta. Siirtymäajasta säädettäisiin 60 §:n 2 momentissa. Pätevyystodistuksen peruuttamisesta säädettäisiin 50 §:ssä.

36 §. Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön koe. Pykälässä säädettäisiin käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeesta. Ehdotettu pykälä olisi osin uusi, mutta sääntely vastaisi vakiintunutta käytäntöä kokeiden sisällöstä ja järjestämisestä. Kokeen järjestämisestä ja kokeen sisällöstä olisi kuitenkin säädettävä nykyistä tarkemmin. Voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momentissa säädetään vastuuhenkilön pätevyuden osoittamisesta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai sen hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Käsiammuttimien tarkastusasetuksessa säädetään käsiammuttimien huoltotutkinnosta, jolla osoitetaan, että hakija tuntee käsiammuttimien tarkastusta ja huoltoa koskevat säädökset sekä osaa tarkastaa ja huoltaa käsiammuttimia. Asetuksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vahvistaa tutkintovaatimukset, ja tutkintoja voi järjestää Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymä taho.

Pykälän 1 momentissa määritettäisiin mitä vastuuhenkilön kokeella tarkoitetaan. Koe sisältäisi vastuuhenkilön tehtävässä tarvittavat tiedot ja taidot sekä tarkastus- ja huoltotoihin liittyvät säädökset, standardit ja ohjeet.

Pykälän 2 momentin mukaan koe sisältäisi teoria- ja käytännön osuuden. Teoria- ja käytännön osuudet voisivat tarvittaessa olla erikseen suoritettavia, mutta niistä ei annettaisi erillisiä todistuksia. Käsiammutinliikkeen vastuuhenkilön on tunnettava käsiammuttimia koskevien vaatimusten ja säädösten lisäksi käsiammuttimien rakenne ja ominaisuudet sekä hallittava tarkastukseen ja huoltoon liittyvät toimenpiteet. Vastuuhenkilöllä on oltava asiantuntemusta käsiammuttimista paitsi paloturvallisuuslaitteena niin myös painelaitteena. Teoriakokeen tarkoituksena on osoittaa, että henkilö tuntee toimialaa koskevat säännökset, standardit ja hyvät käytännöt. Käytännön kokeen tarkoituksena on osoittaa, että hän hallitsee tarkastus- ja huoltotyöt ja

pystyy opastamaan ja valvomaan töitä käsisammutinliikkeen vastuuhenkilönä toimiessaan. Kokeeseen osallistumisen edellytyksenä ei olisi valmentavan kurssin suorittaminen. Tarkoitus on, että työkokemus hankitaan ennen koetta, koska siten on parhaimmat edellytykset suorittaa koe hyväksytysti.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin 14 §:n 2 momenttiin ja 15 §:ään, joissa säädettäisiin kokeesta annettavasta todistuksesta ja kokeen järjestämisestä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto huolehtisi kokeiden järjestämisestä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi järjestää kokeet itse tai tehdä kokeen tai kokeen tietyn osion järjestämisestä sopimuksen riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Kokeen järjestäjä antaisi todistuksen hyväksytysti suoritetusta kokeesta. Kokeesta annettu todistus olisi voimassa kolme vuotta, minä aikana pystyisi hakemaan vastuuhenkilön pätevyystodistusta. Kolme vuotta olisi riittävän lyhyt aika, jotta osaaminen on säilynyt, vaikka henkilö ei olisikaan tuona aikana toiminut alalla.

Ennen lain voimaantuloa suoritettujen kokeiden todistukset olisivat voimassa kolme vuotta lain voimaantulosta. Siirtymäajasta säädettäisiin 62 §:n 3 momentissa. Kokeiden todistuksissa ei ole ennen ollut voimassaoloaikaa, mutta käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistukset ovat olleet voimassa viisi vuotta. Kokeen sisältö ja rakenne on ollut jo pidempään samanlainen, mutta säädökset ovat muuttuneet, joten kolme vuotta olisi perusteltu siirtymäaika aiemmille koetodistuksille.

4 luku **Tuotteita koskevat vaatimukset**

37 §. Tuotteiden yleiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin 4 luvun soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden yleiset vaatimukset. Ehdotettu 1 momentti vastaa pääosin voimassa olevan laitelain 5 §:n 1 momenttia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tuotteiden olisi oltava käyttötarkoitukseensa sopivia ja toimittava oikealla tavalla, kun tuotetta käytetään siinä tarkoituksessa, johon tuote on suunniteltu. Paloturvallisuuslaitteissa erityisesti toimintavarmuus on tuotteen keskeinen ominaisuus. Tuotteen ominaisuuksien olisi oltava sellaisia, että tuotteen aiheuttama vaara ihmisten terveydelle, ympäristölle ja omaisuudelle on mahdollisimman vähäinen tavanomaisissa ja ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa. Useille tuotteille on tuotestandardia, joissa on määritetty tuotteen tekniset vaatimukset tai toimintakriteerit sekä testausmenetelmät. Jos tuotteelle on eurooppalainen tuotestandardi, lähtökohtana on, että tuotevaatimukset määritetään sen mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viittaus maankäyttö- ja rakennuslain 152 §:ään. Säännöksellä täsmennettäisiin, että niiltä osin kuin kyse on rakennustuotteista, koskee niitä mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään rakennustuotteiden ominaisuuksista. Rakennuksen pysyväksi osaksi tarkoitetun rakennustuotteen on oltava turvallinen ja terveellinen sekä ominaisuusiltaan sellainen, että rakennuskohde asianmukaisesti suunniteltuna ja rakennettuna täyttää maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyt olennaiset tekniset vaatimukset.

Pykälän 3 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tuotteen turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteen ominaisuuksista sekä tuotteen toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista.

38 §. Tuotteiden merkinnät, tiedot ja ohjeet. Pykälässä säädettäisiin tuotteen merkinnöistä, ohjeista ja turvallisuustiedoista. Vaatimukset olisivat yksityiskohtaisemmat kuin mitä on säädetty voimassa olevan laitelain 5 §:n 2 ja 3 momentissa.

Pykälän 1 momentin mukaan tuotteessa olisi oltava asianmukaisen ja turvallisen käytön edellyttämät merkinnät ja tiedot tuotteen ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta. Näillä tarkoitetaan muun muassa tietoja, jotka tarvitaan tuotetta valittaessa ja arvioitaessa soveltuuko tuote aiottuun käyttötarkoitukseen tai esimerkiksi tietoa voidaanko tuotetta säilyttää ulkotiloissa. Merkintöjen ja tietojen olisi oltava tuotteessa, pakkauksessa tai mukana olevassa asiakirjassa ja niiden olisi oltava selkeitä ja ymmärrettäviä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tuotteen mukana olisi oltava tarpeelliset tiedot ja ohjeet tuotteen asentamista, käyttöä ja huoltoa varten. Tietojen ja ohjeiden olisi vastattava tuotteen ominaisuuksia ja käyttötarkoitusta ja oltava riittävän yksityiskohtaiset, jotta niiden noudattaminen mahdollistaa tuotteen toimimisen sekä turvallisen käytön. Ohjeissa olisi oltava tiedot tuotteen olennaisista ominaisuuksista sekä tuotteen asentamisen, käyttöönoton, käyttämisen ja huollon kannalta tarpeelliset tiedot. Tuotteesta riippuen olisi annettava esimerkiksi tekniset määrittelyt, joiden perusteella voi arvioida tuotteen yhteensopivuuden muiden tuotteiden tai muiden komponenttien kanssa.

Pykälän 3 momentin mukaan tuotteessa olisi oltava tyyppi-, erä-, sarja- tai mallinumero tai muu tuotteen tunnistamiseksi tarpeellinen merkintä. Tuotteessa olisi oltava myös valmistajan tai muun markkinoille saattajan nimi tai muu tunnistamismerkintä sekä osoite, jonka kautta tähän saa yhteyden.

Useita tuotteita koskee myös muuta sääntelyä, joissa on vaatimuksia tuotteen vaatimustenmukaisuuteen, käyttöön tai hävittämiseen liittyvistä merkinnöistä. Merkinnöistä, tiedoista ja ohjeista on yksityiskohtaisia vaatimuksia myös tuotteita koskevissa standardeissa.

Pykälän 4 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tuotteen merkinnöistä ja tiedoista, jotka koskevat tuotteen turvallista asentamista ja käyttöä, sekä käyttö- ja huolto-ohjeiden sisällöstä.

39 §. Kielivaatimukset. Pykälässä säädettäisiin siitä, että tuotteiden merkintöjen, tietojen ja ohjeiden on oltava suomen ja ruotsin kielellä. Kielivaatimus koskisi esimerkiksi rakennustuoteasetuksen mukaista suoritusosoilmoitusta. Voimassa olevassa laitelaisa ei ole vastaavaa kieli-vaatimusta, vaan siitä on säädetty laitelain nojalla annetuissa tuoteasetuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan tuotteen ominaisuuksia ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista koskevien teknisten asiakirjojen osalta riittäisi kuitenkin, että ne ovat suomen tai ruotsin kielellä. Viranomaiselle toimitettavat tekniset asiakirjat voisivat olla myös muulla viranomaisen hyväksymällä kielellä. Viranomaiselle voi esimerkiksi riittää, että asiakirjoista toimitetaan valvontatapauksen käsittelyä varten tarvittavat osiot suomeksi tai ruotsiksi käännettynä.

40 §. Väestönsuojan laitteet ja varusteet. Pykälässä säädettäisiin väestönsuojien rakentamisessa ja varustamisessa käytettävien laitteiden ja varusteiden vaatimuksista. Muista ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvista tuoteryhmistä poiketen näille tuotteille ei pääosin ole kansallisia eikä eurooppalaisia tuotestandardeja, vaan tuotteiden teknisiä yksityiskohtia koskevat vaatimukset on säädetty asetuksella. Laitelain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011). Asetuksessa säädetään laitteiden ja varusteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista. Asetuksessa säädetään myös tuotteista annettavista tiedoista, käyttö-, huolto- ja asennusohjeista sekä tuotteisiin tehtävistä merkinnöistä. Väestönsuojan laitteiden ja varusteiden tuotevaatimukset liittyvät kiinteästi väestönsuojien rakentamisesta koskevaan pelastuslain sääntelyyn ja tuotevaatimuksien sääntelytarvetta arvioidaan sen osana. Tässä yhteydessä ei siksi ehdotettaisi muutoksia näitä tuotteita koskeviin vaatimuksiin.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 1 momentin mukaan väestönsuojien rakentamiseen ja varustamiseen tarkoitettujen tuotteiden teknisten ominaisuuksien ja kestävyys on vastattava pelastuslaissa ja sen nojalla väestönsuojille säädettyjä teknisiä vaatimuksia. Tuotteilta edellytettävät ominaisuudet liittyvät väestönsuojan suojaluokkiin ja niissä edellytettävään suojaustasoon ja kuormituksenkestovaatimuksiin. Väestönsuojaan tarkoitettujen tuotteiden laatusovaatimukset johtuvat myös siitä, että tuotteiden tulee kestää käyttötilanteen odottamista.

Tarkemmat tuotevaatimukset säädettäisiin nykyiseen tapaan asetuksella. Tuotteita, joille voimassa olevassa asetuksessa säädetään tarkempia vaatimuksia, ovat väestönsuojan paine- ja kaasutiiviit ovet, suojaluukut, sulkulaitteet, kaasutiiviit luukut, läpiviennit, tuloilma-, paine-, ylipaine- ja poistoilmaventtiilit, ilmanottoputket, sulkuventtiilit, ylipainemittarit, vesisäiliöt, jäteastiat, käymäläkalusteet ja -komerot, sulkuteltat, vuoteet, vuotovesipumput, varavalaistuslaitteet, tärähdyksen vaimentimet, kaasunilmaisulaitteistot, ilmanvaihtolaitteistot ja esisuodattimet. Osa tuotteista on pysyviä rakennusosia tai kiinteästi asennettavia tuotteita tai laitteita, osa on näiden asentamista varten tarvittavia tuotteita, ja osa on irrallisia tuotteita. Asetuksessa säädetään muun muassa tuotteiden kestoikästä, painekuormista, ovien kaasutiivyydestä ja kaasunilmaisulaitteen hälytysrajoista.

Sen lisäksi mitä 38 §:ssä säädetään tuotteiden merkinnöistä, tiedoista ja ohjeista, säädettäisiin 1 momentissa, että väestönsuojakäyttö on otettava niissä erikseen huomioon. Voimassa olevassa asetuksessa säädetään, että tuotteet tulee varustaa erityisellä merkinnällä, josta tunnistaa niiden olevan ominaisuuksiltaan väestönsuojakäyttöä vastaavia. Merkinnässä ei ole kuitenkaan kyse tuotteen vaatimustenmukaisuutta osoittavasta merkinnästä, koska tuotteille ei ole säädetty erityistä testaus- tai hyväksyntämenettelyä.

Voimassa olevassa laitelaissa tai asetuksessa ei ole säädetty yksityiskohtaisemmin menettelystä sen toteamiseksi täyttääkö tuote säädetty vaatimukset. Väestönsuojan rakentamisen ja varustamisen kannalta keskeisimmillä tuotteilla on yleensä valmistajan hakema vapaaehtoinen tuotesertifikaatti, jolla valmistaja osoittaa tuotteen olevan voimassa olevien säädösten mukainen. Muutoin tuotteiden kelpoisuus ja vaatimusten mukaisuus todetaan rakennuspaikalla rakennusvalvontaviranomaisen edellyttämällä tavalla. Vapaaehtoinen tuotesertifiointi on arvioitu riittäväksi menettelyksi jatkossakin.

Väestönsuojien laitteista ja varusteista Eurofins Expert Services Oy myöntää tällä hetkellä tuotesertifikaatteja seuraaville tuotteille: paineventtiilit, läpivienti- ja ilmanottoputket sekä normaaliolojen ilmanvaihdon sulkulaitteet, ilmanvaihtolaitteistot, kuivakäymäläkomero, kuivakäymälän kaluste, sulkuteltta, suojaovet ja -luukut, tuloilmaventtiilit, varavesisäiliöt, ylipainemittarit, ylipaineventtiili, vuotovesipumppu, varavalaistus, tärähdyksenvaimennin, kaasunilmaisain, jäteastia, vuode, viemärin sulkuventtiili. Sertifiointiperusteet ja menettelytavat ovat periaatteiltaan vastaavat kuin muussa tuotesertifiointissa. Sertifikaattiin sisältyy muun muassa tyyppitestausta, valmistajan laadunvarmistuksen alkukatselmus sekä ulkoinen laadunvalvonta. Sertifikaatti myönnetään määräjäksi. Tuotesertifikaatin vaatimukset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, mutta sertifiointi ei perustu sisäministeriön tai muun tahon antamaan valtuutukseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan annettavaksi valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin väestönsuojan laitteiden ja varusteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista. Asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös tuotteiden merkintöjä, tietoja ja ohjeita koskevista vaatimuksista.

41 §. Tuotteen vaatimustenmukaisuus. Pykälässä säädettäisiin tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Voimassa olevassa laitelaissa vastaava säännös on lain 6 §.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tuotteen valmistajan lisäksi myös muun toiminnanharjoittajan, joka tuo maahan, saattaa markkinoille, myy tai muuten luovuttaa tuotteita, olisi varmistettava, että tuote on vaatimusten mukainen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmistajan velvollisuuksista tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi. Valmistajan olisi voitava osoittaa, että markkinoille saatettavat tuotteet ovat vaatimusten mukaisia. Vaatimustenmukaisuus osoitettaisiin lähtökohtaisesti teknisillä asiakirjoilla, joissa olisi oltava vähintäänkin tuotteen yleinen kuvaus, tieto mahdollisesti sovelletuista standardeista sekä tuotteen ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta riippuen tiedot, miten vaatimustenmukaisuus on todennettu. Valmistajan olisi myös varmistettava, että tuotteessa on tarpeelliset merkinnät ja tiedot sekä laadittava tuotteen mukana toimitettavat käyttö- ja muut ohjeet. Ohjeita ja merkintöjä koskevat vaatimukset säädettäisiin 38 §:ssä.

Pykälässä ei säädettäisi yksityiskohtaisemmin menettelystä sen toteamiseksi täyttääkö tuote säädetyt vaatimukset, eikä asiakirjoille olisi määrämuotovaatimuksia. Tuotteen ominaisuudet todennetaan tuotteen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. Tuotteen vaatimustenmukaisuutta voi tämän lain sijasta tai lisäksi koskea myös muu kansallinen tai EU-tuotesääntely kuten sähköturvallisuussäädökset, painelaitesäädökset ja rakennustuoteasetus. Esimerkiksi käsisammuttimen vaatimustenmukaisuus painelaitteena osoitetaan siten kuin painelaitelaissa on määritetty ja käsisammuttimen CE-merkintä on osoitus painelaitteen vaatimustenmukaisuudesta. CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinoille saattamisessa on noudatettava rakennustuoteasetuksen säännöksiä. Rakennustuoteasetuksessa säädetään rakennustuotteisiin liittyvien perusominaisuuksien suoritusastejen ilmoittamisavoista sekä CE-merkinnän käyttämisestä.

Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin, että valmistajan lisäksi velvollisuus osoittaa tuotteen vaatimustenmukaisuus koskisi myös muuta tahoja, joka saattaa tuotteen markkinoille.

5 luku **Valvonta**

42 §. *Valvontaa koskevien säännösten soveltamisala.* Luvussa 5 säädettäisiin lain valvonnasta ja valvontaviranomaisen toimivaltuuksista. Tuotteiden markkinavalvonnan osalta säännökset sisältyisivät markkinavalvontalakiin ja CE-merkittyjen rakennustuotteiden osalta maankäyttö- ja rakennuslakiin, joten ehdotetussa pykälässä selvennettäisiin, että valvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan lain 2 ja 3 luvun valvontaan.

43 §. *Valvonnan ohjaus.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän sisäministeriön ohjausroolista. Tämä on perusteltua, koska kyse on sisäministeriön toimialan vastuulle kuuluvasta sääntelystä lain soveltamisalan osalta. Tämä vastaisi nykytilaa, vaikka sisäministeriön ohjaustehtävästä ei olekaan säädetty voimassa olevassa laitelaisissa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle on säädetty tehtäviä usean eri ministeriön toimialaan kuuluvissa säädöksissä. Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta annetun lain mukaan viraston yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö (1261/2010, 3 § 1 mom.). Käytännössä se tarkoittaa tulosohjausprosessin koordinoimista ja johtamista. Työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaavat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaa yhteistoiminnassa kukin oman toimialansa asioissa (1261/2010, 3 § 2 mom.).

44 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälän 1 momentin mukaan lain noudattamista valvoisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka on myös voimassa olevan laitelain valvontaviranomainen.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 2 momentin mukaan pelastusviranomaisen tehtävänä olisi valvoa 17 ja 18 §:ssä ehdotettuja laitteistojen tarkastusvelvoitteita sekä 25 ja 27 §:ssä ehdotettuja käsिसамmuttimien tarkastus- ja huoltovelvoitteita. Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston haltijan velvoitteesta huolehtia laitteiston tarkastuksista sekä käsिसамmuttimen omistajan tai haltijan velvoitteesta huolehtia sammuttimen tarkastuksesta ja huollosta on aiemmin säädetty pelastuslain nojalla, joten pelastusviranomaisen valvontatehtävän kannalta ehdotettu sääntely vastaisi nykytilaa. Valvontaviranomainen käsitteellä tässä laissa tarkoitettaisiin vain Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa, pelastusviranomaisen toimivaltuudet ja valvontakeinot on säädetty pelastuslain 12 luvussa.

Käsिसамmuttimien tarkastus- ja huoltovelvoitteen osalta pelastusviranomaisen valvonta rajoituisi kuten nykyisinkin rakennuksiin ja yleisötilaisuuksiin ja muuhun pelastuslain soveltamisalaan kuuluvaan valvontatehtävään. Esimerkiksi vesikulkuneuvoihin ja ajoneuvoihin vaadittavien käsिसамmuttimien tarkastuksia pelastusviranomainen ei valvo, vaan niistä säädetään erikseen.

45 §. Viranomaisen rekisterit. Voimassa olevan laitelain 16 §:ssä säädetään Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ylläpitämästä rekisteristä, joka sisältää myös henkilötietoja. Tätä sääntelyä täsmennettäisiin vastaamaan nykyistä paremmin niitä vaatimuksia, joita henkilörekistereistä säätämiseksi on asetettu. Keskeisin muutos olisi kuitenkin se, että 46 §:ään otettaisiin nimenomaiset säännökset rekisterin tietoihin perustuvasta internetin kautta toimivasta kaikille avoimesta julkisesta tietopalvelusta. Julkinen tietopalvelu olisi myös henkilörekisteri, mutta sisällöltään taustarekisteriä suppeampi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pitämästä rekisteristä. Rekisteriin tallennettaisiin tiedot pätevyytensä osoittaneista henkilöistä, vastuuhenkilön kokeen hyväksytyistä suorittaneista henkilöistä, toimintailmoituksen tehneistä asennusliikkeistä ja käsिसамmutinliikkeistä sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymistä tarkastuslaitoksista. Rekistereitä pidetään tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen, erityisesti liikkeiden toiminnan valvontaa varten, sekä sen varmistamiseksi, että tässä laissa tarkoitettuja palveluja käyttävät voivat varmistua toiminnan asianmukaisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä 1 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisista tiedoista, jotka asennus- ja käsिसамmutinliikkeistä tallennetaan rekisteriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä 1 momentin mukaisen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisista tiedoista, jotka pätevyytensä osoittaneista henkilöistä eli asennusliikkeen ja käsिसамmutinliikkeen vastuuhenkilöistä tallennetaan rekisteriin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka rekisteriin tallennetaan asennusliikkeen ja käsिसамmutinliikkeen vastuuhenkilön kokeista annettavista todistuksista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksista rekisteriin tallennettavista tiedoista.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisteri olisi henkilörekisteri, koska siihen tallennetaan myös luonnollisia henkilöitä koskevia henkilötietoja kuten nimi ja henkilötunnus. Pykälässä 46 säädettäisiin mitä rekisteriin tallennettuja tietoja voi julkaista yleisessä tietoverkossa. Viranomaisen henkilörekisterissä olevien henkilötietojen luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin säännöksiä, joiden mukaan sähköinen tietojen luovutus viranomaisen henkilötietorekisteristä on sallittua, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallentaa ja käyttää kyseisiä tietoja.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin rekisteriin tallennettujen vastuuhenkilön kokeita koskevien tietojen poistamisesta. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 e kohdan mukaisesti henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä, kun ne eivät ole enää tarpeellisia valvonnan kannalta. Muista tiedoista poiketen vastuuhenkilön kokeesta annettuja todistuksia koskevia tietoja säilytettäisiin viisi vuotta. Todistukset olisivat 14 §:n 2 momentin mukaan voimassa kolme vuotta, tietoja voidaan kuitenkin tarvita valvonnassa vielä todistuksen voimassaolon päätyttyä.

46 §. Viranomaisen julkinen tietopalvelu. Pykälässä säädettäisiin julkisesta tietopalvelusta, joka muodostuisi tietyistä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekisteriin tallennetuista tiedoista. Säännös olisi erityissääntelyä suhteessa tietosuojalainsäädäntöön ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momenttiin. Rekisterin tietoja voitaisiin luovuttaa sähköisen tietoverkon kautta siinä määrin, että palveluja käyttävien olisi mahdollista varmistaa käyttämiensä asennusliikkeiden, käsiammutinliikkeiden ja tarkastuslaitosten toiminnan luvallisuus. Koska Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivujen kautta luovutettavien tietojen vastaanottajia tai tietojen käyttötarkoitusta ei ole mahdollista varmistaa, on henkilötietojen luovuttaminen verkkosivujen kautta mahdollista vain joko säätämällä asiasta erikseen laissa, tai asianomaisten henkilöiden antaman suostumuksen perusteella.

Julkisen tietopalvelun avulla jokainen voisi tarkastaa rekisterissä olevan asennus- tai käsiammutinliikkeen toiminimen, yritys- ja yhteisötunnuksen, toimipaikan sijaintikunnan, toimintalan, rekisteröintitunnuksen sekä liikkeen vastuuhenkilön nimen. Tarkastuslaitoksista julkisessa tietopalvelussa tietoina olisivat tarkastuslaitoksen nimi, toimipaikan osoite, yritys- ja yhteisötunnus ja rekisteröintitunnus sekä tarkastuslaitoksen pätevyysalue. Muita rekisteriin 45 §:n 2–5 momentissa tallennettavia tietoja ei voisi saada verkkosivujen kautta. Tietosuojaan liittyvien vaatimusten mukaisesti julkisen tietopalvelun tietoja voisi hakea vain yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena toiminimeä, yritys- ja yhteisötunnusta, toimipaikan sijaintikuntaa, toiminta-alaa, pätevyysaluetta tai vastuuhenkilön nimeä. Turvallisuus- ja kemikaalivirastoin julkinen tietopalvelu toimii nykyisin näillä hakutermeillä.

Pykälän 3 momentin mukaan liikkeitä ja näiden vastuuhenkilöitä koskevat tiedot poistettaisiin julkisesta tietopalvelusta välittömästi, jos nämä ovat lopettaneet toimintansa tai Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kieltänyt toiminnan. Vastaavasti tarkastuslaitoksen tiedot poistettaisiin, jos se on lopettanut toimintansa tai jos Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on peruuttanut hyväksynnän.

47 §. Viranomaisen oikeus saada tietoja. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemä valvonta perustuu paljolti valvottavien toimittamiin tietoihin ja ilmoituksiin ja näiden oikeellisuuden tarkistamiseen pistokokein. Pykälässä säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeudesta saada valvontaa varten välttämättömät tiedot.

Pykälän 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada valvontaa varten tarvittavat välttämättömät tiedot asennus- ja käsiammutinliikkeiltä ja näiden vastuuhenkilöiltä sekä paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston haltijalta. Tiedonsaantioikeus koskisi myös tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevinä taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla salassa pidettäviä. Kyseisen lain 24 §:n 1 momentissa säädetään asiakirjojen salassapitoperusteista, jotka velvoittavat valvontaviranomaista. Luettelo kuvaisi, mitä kaikkia tietoja viranomainen voi saada. Esimerkiksi asennusliikkeiden toiminnan valvonnassa voi tulla esiin tarve saada sellaisia tietoja, joiden toimittamiseen ei ole tavallisesti velvollisuutta. Näissä tiedoissa voi olla kyse liike- ja ammattisalaisuudesta tai esimerkiksi onnettomuustiedoista. Terveystietojen saaminen voisi tulla kysymykseen

Luonnos 8.6.2022

esimerkiksi tilanteessa, jossa on aiheutunut vahinkoa henkilölle. Kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto selvittää asennusliikkeen tai tarkastuslaitoksen virheellistä toimintaa tai tutkii paloilmoittimeen tai automaattiseen sammutuslaitteiston liittyvää onnettomuutta tai vaaratilannetta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi tarvita tietoja myös laitteiston haltijalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeudesta saada valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä tarkastuslaitokselta. Säännös on tarpeellinen, koska tarkastuslaitokset hoitavat yksityisinä toimijoina julkista hallintotehtävää ja niitä velvoittaa laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

48 §. Tiedonsaanti viranomaiselta ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälässä säädettäisiin viranomaisten keskinäisestä tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeudella on tärkeä merkitys valvontaviranomaisen toiminnassa. Valvontaviranomaisten keskinäinen tiedonsaanti on turvattava silloinkin, kun kyse on salassa pidettävistä tiedoista. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ei ole säännöksiä siitä, että salassa pidettäviä tietoja voisi luovuttaa toiselle viranomaiselle tietyn tehtävän suorittamiseksi. Asiasta täytyy säätää erikseen erityislainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvontaa varten tietoja toisilta viranomaisilta. Tietojensaantioikeus olisi kytketty tietojen saannin välttämättömyyteen.

Pykälän 2 momentin mukaan salassapitosäännökset eivät estäisi tietojen luovuttamista syyttäjälle ja poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi. Pelastusviranomaiselle, rakennusvalvontaviranomaiselle, työsuojelu-, ympäristönsuojelu- ja kuluttajansuojaviranomaiselle, jos tiedon luovuttaminen olisi viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi luovuttaa tietoja myös toimivaltaiselle toisen valtioriviranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädöksen tai Suomea sitovan kansainväliseen sopimukseen perustuvan velvoitteen täyttämiseksi. Käytännössä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto arvioisi tapauskohtaisesti, mitä tietoja tämän säännöksen nojalla luovutetaan.

49 §. Oikeus tehdä tarkastuksia. Pykälässä säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeudesta tehdä tarkastuksia sekä päästä paikkoihin, joihin pääsy on lain valvonnan kannalta tarpeen. Sääntely vastaisi voimassa olevan laitelain 19 §:ssä säädettyjä tarkastusoikeuksia.

Jotta Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi valvoa, että paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutuksessa, huollossa ja tarkastuksissa noudatetaan laissa säädettyjä velvollisuuksia, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on voitava päästä paikkoihin, joihin laitteistoja asennetaan tai joissa niitä korjataan tai huolletaan. Käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöiden valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on päästävä paikkoihin, joissa käsiammuttinliike tekee käsiammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä. Tarkastuksissa noudatettaisiin, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaa ei ulotettaisi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

50 §. Kiellot ja pakkokeinot. Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä, joita viranomainen voi käyttää, jos toimija ei ole noudattanut lainsäädännön vaatimuksia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimenpiteistä, jos valvonnassa todetaan, että asennusliike tai käsiammuttinliike ei noudata tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai Turvallisuus-

Luonnos 8.6.2022

ja kemikaaliviraston määräyksiä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi määrättävä liike korjaamaan puute määräajassa. Jos puutteet tai laiminlyönnit olisivat vakavia tai toistuvia eikä niitä olisi korjattu annetusta määräyksestä huolimatta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi kieltää liikkeen toiminnan. Kielto olisi lähtökohtaisesti määräaikainen ja se määrättäisiin toiminnassa esiintyneiden puutteiden tai laiminlyöntien vakavuuteen suhteuttaen. Säännös vastaisi voimassa olevan laitelain 18 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimenpiteistä, jos asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen vastuuhenkilö laiminlyö tehtävänsä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi puutteita havaitessaan määrättävä henkilö korjaamaan puutteellinen toiminta. Jos puutteet olisivat vakavia tai toistuvia eikä niitä olisi korjattu annetusta määräyksestä huolimatta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi kieltää toimimasta vastuuhenkilönä tai peruuttaa vastuuhenkilön pätevyystodistuksen. Säännös vastaisi osittain voimassa olevan laitelain 9 §:n 2 momenttia. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on nykyisinkin voinut peruuttaa pätevyystodistuksen, mutta toimintakielto on voitu kohdentaa vain liikkeelle.

Pykälän 3 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi välittömästi ilmoitettava liikkeelle vastuuhenkilölle antamastaan määräyksestä tai toimintakiellosta tai pätevyystodistuksen peruuttamisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeudesta puuttua sellaisen toiminnanharjoittajan toimintaan, joka tekee paloilmotitimen tai automaattisen sammutuslaitteiston asennus- ja huoltotöitä tai käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä ilman, että on tehnyt toimintailmoituksen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi kieltää toiminnanharjoittajaa jatkamasta toimintaansa tai määrätä täyttämään velvollisuutensa. Asiasta on tarpeen säätää, koska voimassa olevassa laitelaissa on säädetty vain toimenpiteistä, joilla voidaan puuttua toimintailmoituksen tehneiden liikkeiden toimintaan, jos niiden toiminnassa on havaittu puutteita.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilanteista, joissa tarkastuslaitos ei täyttäisi siltä vaadittuja vaatimuksia. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan laitelain 18 §:n 3 momenttia, uutta olisi säätäminen alihankkijasta. Jos tarkastuslaitos tai sen alihankkija toimisi säännösten vastaisesti taikka ei enää täyttäisi hyväksymisen edellytyksiä tai ei noudattaisi 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksessä asetettuja ehtoja, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi asetettava tarkastuslaitokselle riittävä määräaika asian korjaamiseksi. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi peruutettava antamansa hyväksyminen, jos tarkastuslaitos ei korjaisi olennaista tai vakavaa epäkohtaa annetussa määräajassa.

51 §. Uhkasakko ja teettämisuhka. Pykälässä ehdotetaan säädettävän Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeudesta tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämisuhalla. Näiden hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä säädetään uhkasakollaisissa (1113/1990). Uhkasakosta on säädetty voimassa olevan laitelain 23 §:n 1 momentissa.

52 §. Poliisin virka-apu. Pykälässä ehdotetaan säädettävän poliisille toimivaltuudet virka-apun antamiseen nykytilaa vastaavasti. Pykälässä säädettäisiin poliisille velvollisuus antaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle virka-apua tämän lain valvonnassa ja täytäntöön panemiseksi. Poliisin antamasta virka-avusta säädetään poliisilaisissa (872/2011).

6 luku **Erinäiset säännökset**

Luonnos 8.6.2022

53 §. Muutoksenhaku Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätökseen. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Pykälän 1 momentissa olisi tästä informatiivinen viittaussäännös.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Päätökset voivat olla luonteeltaan sellaisia, että turvallisuuden ja yleisen edun varmistaminen edellyttää viivytyksetöntä täytäntöönpanoa. Säännös vastaisi voimassa olevan laitelain 21 §:n 4 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämishan asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Ehdotetun 44 §:n 2 momentin mukaan pelastusviranomaisen valvoisi 17, 18, 25 ja 27 §:ssä säädettäviä velvoitteita. Muutoksenhausta pelastusviranomaisen päätökseen säädetään pelastuslaissa. Pelastusviranomaisen tekemään pelastuslain 81 §:n mukaiseen korjausmääräyksen haetaan pelastuslain 104 §:n 2 momentin mukaan muutosta valittamalla siten kuin muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

54 §. Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätökseen. Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitoksen päätöksiä koskevasta oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta. Tarkastuslaitoksen tehdessä lakiin perustuvia paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen varmennus- ja määräaikaistarkastuksia, kyse on perustuslain 124 §:n mukaisesta julkisesta hallintotehtävästä, joten oikeusturvan takaamiseksi tarkastuslaitoksen päätöksiin olisi voitava hakea muutosta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tarkastuslaitoksen tekemään päätökseen saisi vaatia oikaisua hallintolain säännösten mukaisesti. Yleiset säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä ovat hallintolain 7 a luvussa. Oikaisuvaatimus tehtäisiin tarkastuslaitokselle. Päätöksissä on kyseessä teknisluonteiset asiat, joista paras asiantuntemus on päätöksen tehneellä tarkastuslaitoksella. Siksi ei ole perusteltua, että oikaisuvaatimus tehtäisiin valvontaviranomaiselle. Säännös vastaa tältä osin voimassa olevan laitelain 21 §:n 1 momenttia. Vastaavalla tavalla on säädetty myös esimerkiksi sähköturvallisuuslain (1135/2016) 119 §:ssä ja painelaitelain 106 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkastuslaitoksen tekemä päätös voitaisiin kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

55 §. Ulkomailla hankitun ammattipätevyys tunnustaminen. Pykälän 1 momentin mukaan asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyys voitaisiin osoittaa myös ulkomaisella pätevyystodistuksella. Vastaava säännös on voimassa olevan laitelain 20 §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi ammattipätevyys tunnustamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto arvioisi ulkomaisen pätevyystodistuksen vastaavuuden ja tekisi kyseisen lain 13 §:ssä tarkoitetun ammattipätevyys tunnustamispäätöksen. Aiempina vuosina näitä on ollut käsiteltävänä vain yksittäisiä.

56 §. Vastavuoroinen tunnustaminen. Pykälässä säädettäisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuotteiden vaatimustenmukaisuuteen, kun on kyse kansallisesta tuotelainsäädännöstä, joka ei pohjautu EU:n yhdenmukaistettuun tuotelainsäädäntöön kuten esimerkiksi rakennustuoteasetukseen. Vastaava säännös on voimassa olevan laitelain 20 §:n 1 momentissa. Pykälässä viitattaisiin EU-asetukseen tuotteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta (EU) 2019/515. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti jäsenvaltion on sallittava toisessa jäsenvaltiossa, ETA-sopimuksen osapuolena olevissa valtioissa tai Turkissa laillisesti kaupan pidettävän tuotteen pääsy markkinoille omalla alueellaan. Rakennustuotteiden osalta on kuitenkin huomioitava, että vastavuoroista tunnustamista koskeva säännös ei takaa sitä, että rakennustuote välttämättä soveltuu sellaisenaan rakentamisessa käytettäväksi.

57 §. Pelastusviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan säädettävän pelastusviranomaisen ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle epäkohdista, joita viranomainen havaitsee tässä laissa tarkoitetuissa tuotteissa tai tarkastuslaitosten, asennusliikkeiden tai käsisammutinliikkeiden toiminnassa. Voimassa olevassa laitelaisissa ilmoitusvelvollisuus on koskenut vain pelastusviranomaista, mutta koska rakentamista ohjaa ja valvoo kunnan rakennusvalvonta, on perusteltua säätää myös rakennusvalvontaviranomaisesta. Vastaava rakennusvalvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuus on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n 4 momentissa, jonka mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on seurattava rakennustuotteiden käyttämistä ja ilmoitettava havaitsemistaan epäkohdista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Ilmoittamista ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa vain vakaviin puutteisiin kuten voimassa olevassa laitelaisissa. Viranomaiset voivat tekemänsä valvonnan yhteydessä havaita epäkohtia tuotteiden merkinnöissä ja asiakirjoissa tai liikkeiden tai tarkastuslaitosten toiminnassa. Pelastusviranomaisille tuotteiden puutteet voivat tulla esille myös esimerkiksi palontutkinnassa. Pelastus- ja rakennusvalvontaviranomaiset voivat puuttua asiaan yksittäisen rakennuksen tai rakennushankkeen osalta, jolloin lisätietovaatimukset ja mahdolliset korjausmääräykset tai hallintopakat kohdennetaan rakennuksen omistajalle tai rakennushankkeen osapuolille. Viranomaisen käytettävissä olevat reaktiokeinot perustuvat tällöin muihin säädöksiin: pelastusviranomaisen osalta pelastuslakiin ja rakennusvalvonnan osalta yleensä maankäyttö- ja rakennuslakiin. Rakennustuotteen valmistajaan, maahantuojaan ja jakelijaan samoin kuin käsisammutinliikkeisiin, asennusliikkeisiin ja tarkastuslaitoksiin toimenpiteitä voi kohdentaa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Tämän takia havaituista epäkohdista olisi ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi myös hyödyntää näitä tietoja valvontatoimintansa suunnittelussa.

58 §. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suoritteista perittävät maksut. Tämän lain mukaisista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimenpiteistä määrätään maksut siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Säännös on luonteeltaan informatiivinen. Maksullisia suoritteita ovat esimerkiksi liikkeiden toimintailmoitusten käsittely.

59 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen. Siirtymäsäännöksistä säädettäisiin 60 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumottaisiin voimassa oleva pelastustoimen laitteista annettu laki. Samalla kumoutuisivat sen ja aiemman laitelain nojalla annetut asetukset eli valtioneuvoston asetus palovaroitimien teknisistä ominaisuuksista (239/2009), sisäasiainministeriön asetus automaattisista sammutuslaitteistoista (744/2000, julkaisu A:65, kumoutunut osin jo 1.1.2007) ja sisäasiainministeriön asetus käsisammuttimista (790/2001).

Luonnos 8.6.2022

Voimassa olevista asetuksista sisäasiainministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkittämisestä ja valaisemisesta (805/2005) ja sisäasiainministeriön asetus käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta (917/2005) on annettu sekä aiemman laitelain että aiemman pelastuslain lain nojalla ja jätetty voimaan nykyisten lakien siirtymäsäännöksillä. Siltä osin kuin asetukset on jätetty voimaan nykyisen pelastuslain siirtymäsäännöksillä, ne eivät kumoudu automaattisesti uuden laitelain myötä ja siksi asetukset kumottaisiin pykälän 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että asetuksista voimaan jäisi kuitenkin valtioneuvoston asetus väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011). Asetus on annettu voimassa olevan laitelain 5 §:n 4 momentin nojalla, ehdotetussa laissa vastaava valtuussäännös olisi 42 §:n 2 momentissa.

60 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa markkinoille saatetut lain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet, joiden vaatimustenmukaisuus on varmistettu ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, saisivat jäädä markkinoille lain tultua voimaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastuuhenkilön pätevyydistuksiin liittyvästä siirtymäajasta. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa annetut paloilmoittimien ja automaattisten sammuuslaitteistojen asennusliikkeiden vastuuhenkilöiden sekä käsisammutinliikkeiden vastuuhenkilöiden pätevyydistukset pysyisivät voimassa myöntämispäätöksen voimassaolopäivämäärään asti. Tänä aikana pätevyydistuksen voisi uusia tämän lain mukaiseksi pätevyydistukseksi ilman uuden kokeen suorittamista tekemällä ilmoituksen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa vastuuhenkilön kokeesta annetut todistukset olisivat voimassa kolme vuotta lain voimaantulosta. Tänä aikana olisi mahdollista hakea vastuuhenkilön pätevyydistystä edellyttäen, että myös työkokemusta koskevat vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset täyttyvät.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen toimintailmoituksen voimassaolosta. Toiminnanharjoittaja, jonka toimintailmoitus on käsitelty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, saisi jatkaa toimintaansa tekemänsä toimintailmoituksen mukaisessa laajuudessa. Edellytyksenä on, että asennusliike täyttää 10 §:ssä säädettävät asennusliikkeenä toimimisen edellytykset ja että muutoksista, kuten toiminnanharjoittajaa ja vastuuhenkilöä koskevista tiedosta, ilmoitetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle 9 §:n 3 momentin mukaisesti. Vastavasti käsisammutinliikkeen on täytettävä 32 §:ssä säädettävät edellytykset ja ilmoitettava muutoksista 31 §:n 3 momentin mukaisesti. Voimassa olevan laitelain mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle on ilmoitettava liikkeen toiminnan olennaisista muutoksista kuten vastuuhenkilön vaihtumisesta. Valvonnassa on kuitenkin tullut esille, että muutosilmoitusten teko on usein laiminlyöty.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa hyväksytty tarkastuslaitos voisi ilman erillistä hyväksyntää jatkaa tässä laissa tarkoitettuna tarkastuslaitoksena hyväksymispäätöksessä mainituilla ehdoilla.

Pykälän 6 momentin mukaan, jos hyväksytyllä tarkastuslaitoksella ei ole 22 §:n 2 momentissa säädettyä akkreditointia, on tarkastuslaitos kelpoinen tehtävänsä kahden vuoden ajan lain voimaantulosta.

Luonnos 8.6.2022

Pykälän 7 momentin mukaan, jos paloilmoittimen tai automaattisen sammutuslaitteiston määräaikaistarkastusten väli tällä lailla tehtyjen muutosten vuoksi lyhenee, voidaan seuraava määräaikaistarkastus kuitenkin tehdä noudattaen aikaisempaa, tarkastuspöytäkirjaan merkittyä tarkastusväliä.

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin, että ensimmäisen määräaikaistarkastuksen 17 §:n 1 momentin mukainen määräväli koskisi laitteistoja, joille varmennustarkastus on tehty tämän lain tultua voimaan.

7.2 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

1 §. Soveltamisala. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonta.

Eräistä paloturvallisuuslaista annetun lain 4 luvussa tarkoitettujen tuotteiden tuotevaatimusten noudattamista valvottaisiin sen mukaan, mitä markkinavalvontalaissa säädetään.

Käsisammuttimien painesäiliöt ovat painelaitelain tarkoittamia painelaitteita, joten niiltä osin käsisammuttimien markkinavalvontaan sovelletaan jo markkinavalvontalakia.

Voimaantulo: Laki tulisi voimaan samanaikaisesti eräistä paloturvallisuuslaitteista annettavan lain kanssa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotukseen sisältyy useita ministeriölle osoitettuja asetuksenantovaltuuksia, voimassa olevaan laitelakiin verrattuna valtuutussäännöksiä on kuitenkin karsittu. Ehdotetussa laissa osa nykyisten asetusten säännöksiä sisällytettäisiin lakiin ja asetustasolla säädettäisiin ainoastaan yksityiskohdista, jotka koskevat asennus-, huolto- ja tarkastustöiden teknistä sisältöä tai tuotteiden teknisiä vaatimuksia, merkintöjä ja ohjeita. Muista valtuutussäännöksistä poiketen, väestönsuojien varusteita ja laitteita koskeva tarkempi sääntely annettaisiin valtioneuvoston asetuksena ja siten säilytettäisiin nykyinen sääntelytaso.

Voimassa oleva laitelaki esitetään kumottavaksi, jolloin kumoutuvat myös sen ja aiemman laitelain nojalla annetut asetukset. Väestönsuojan laitteista ja varusteista annettu valtioneuvoston asetus jäisi kuitenkin edelleen voimaan ehdotuksen 59 §:n 3 momentin mukaisesti.

Valtioneuvoston asetus

Lakiehdotuksen 40 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä väestönsuojan laitteiden ja varusteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käyttötavalle asetettavista vaatimuksista, tuotteista annettavista tiedoista, tuotteen mukana toimitettavien asennus-, käyttö ja huolto-ohjeiden sisällöstä sekä tuotteisiin tehtävistä merkinnöistä. Nykyinen sääntelytaso säilytettäisiin, koska voimassa olevan asetuksen vaatimusten osalta ei tässä yhteydessä ole arvioitu tarkemmin sääntelytarpeita. Väestönsuojan laitteiden ja varusteiden vaatimukset ovat kiinteästi yhteydessä väestönsuojien rakentamista koskevaan sääntelyyn, joten tuotteita koskevan sääntelyn muutostarpeet on tarkoituksenmukaista arvioida väestönsuojien rakentamissääntelyn osana.

Sisäministeriön asetukset

Luonnos 8.6.2022

Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot

Lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin nojalla sisäministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toiminnallisista vaatimuksista sekä merkintöjen ja opasteiden vaatimuksista. Lisäksi lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentin nojalla voitaisiin säätää tarkemmin perusmäärityistä laadittavan selvityksen sisällöstä ja 7 §:n 3 momentin nojalla asennustodistuksen sisällöstä.

Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä. Asetus ei olisi yhtä yksityiskohtainen kuin aiempi asetustasoinen sääntely, koska osa sääntelystä nostettaisiin lain tasolle. Samassa asetuksessa säädettäisiin pelastuslain 12 §:n 3 momentin nojalla laitteiston haltijan velvoitteista koskien laitteiston toimintakunnossa pitämistä.

Käsisammuttimien tarkastus ja huolto

Lakiehdotuksen 26 §:n 3 momentin nojalla sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä käsisammuttimien tarkastukseen sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon tarkastuksessa. Lakiehdotuksen 28 §:n 3 momentin nojalla voitaisiin vastavasti säätää tarkemmin käsisammuttimien huoltoon sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon huollossa.

Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä. Kumoutuvasta käsisammuttimien tarkastusasetuksesta poiketen asetuksessa säädettäisiin ainoastaan tarkastus- ja huoltotyön sisällöstä, koska muu sääntely nostettaisiin lakiin. Tarkastus- ja huoltotyön sisällöstä on tarpeellista säätää tarkemmin, koska kyse on lainsäädäntöön perustuvasta tarkastus- ja huoltovelvoitteesta, eikä käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotoista ole eurooppalaista tai kansallista standardia tai muuta yleisesti hyväksyttyä ohjetta.

Tuotteita koskevat vaatimukset

Lakiehdotuksen 37 §:n 3 momentin nojalla sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuotteen turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteen ominaisuuksista sekä tuotteen toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista. Lisäksi lakiehdotuksen 38 §:n 4 momentin nojalla voitaisiin säätää tarkemmin tuotteen turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteesta annettavista tiedoista sekä tuotteen asennus-, käyttö- ja huolto-ohjeiden sisällöstä.

Asetustasoista tarkempaa sääntelyä on tarkoitus antaa, jos se on tarpeellista esimerkiksi EU-sääntelyn toimeenpanemiseksi tai tuotestandardien soveltamisen tueksi. Valmisteltavana on asetukset käsisammuttimista ja tehdasvalmisteisista tulisijoista. Muiden tuoteryhmien osalta ei ole tiedossa välittömiä tarpeita tarkemmalle sääntelylle.

Käsisammuttimista annettavassa sisäministeriön asetuksessa on tarkoitus säätää standardia SFS-EN 3-7 (Käsisammuttimet. Osa 7: Tunnusmerkit, toimintavaatimukset ja testimenetelmät) täydentävät kansalliset vaatimukset käsisammuttimien ominaisuuksille ja merkinnöille sekä käsisammuttimeen kiinnitettävän käyttö- ja huolto-ohjeen sisällölle. Uutena asiana asetuksessa on tarkoitus säätää, että kotitalous- tai muuhun vastaavaan yksityiseen käyttöön tarkoitettujen käsisammuttimien säiliön väri voi olla muukin kuin standardinmukainen punainen. Asetus korvaisi kumoutuvan käsisammuttimista annetun sisäministeriön asetuksen. Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä.

Luonnos 8.6.2022

Tehdasvalmisteisista tulisijoista annettavassa sisäministeriön asetuksessa on tarkoitus säätää tulisijan käyttöturvallisuudesta sekä tuotteen mukana toimitettavien tietojen ja ohjeiden sisällöstä eurooppalaisiin tuotestandardeihin perustuen. Asetus olisi uusi. Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan keväällä 2023.

Lakiehdotuksen 60 §:ssä esitetään useita siirtymäsäännöksiä.

10 Toimeenpano ja seuranta

[täydennetään]

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsitellyssä hallituksen esityksiä (HE 220/2021 vp, HE 32/2022 vp, HE 41/2022 vp), joissa esitetään muutosta markkinavalvontalain soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään, jota koskee myös tämän esityksen 2. lakiehdotus. Ministeriöissä on valmistelussa myös muita vastaavia esityksiä.

Eduskunnan käsitellyssä on hallituksen esitys uudeksi VAK-laiksi (HE 220/2021 vp). Ehdotus uudeksi laiksi sisältää nykyistä lakia vastaavat säännökset kuljetettavien painelaitteiden määräaikaistarkastuksista, joihin viitataan tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 2 §:ssä. Esityksessä muutettaisiin myös markkinavalvontalain soveltamisalaa koskevaa 1 §:ää.

Ympäristöministeriössä on valmistelussa hallituksen esitys uudeksi rakentamislakiin sekä maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jolla laista kumottaisiin nykyiset rakentamista koskevat säännökset. Maankäyttö- ja rakennuslakiin viitataan tämän esityksen 1. lakiehdotuksen 2 ja 37 §:ssä. Lisäksi lakiehdotuksen 4 ja 6 §:ssä käytetään voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain käsitettä rakennuslupa.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole talousarviovaikutuksia.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt elinkeinovapautta pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraistamisen olevan poikkeuksellisesti mahdollista (PeVL 48/2017 vp, s. 2, PeVL 46/2016 vp, s. 3, PeVL 13/2014 vp, s. 2). Toiminnan aloittamisen edellytyksenä oleva rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuus on rinnastettu luvanvaraisuuteen (PeVL 9/2005 vp, s. 2, PeVL 56/2002 vp).

Luonnos 8.6.2022

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 39/2016 vp, s. 3, PeVL 13/2014 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että perusoikeusrajoitusten on täytettävä oikeasuhtaisuuden vaatimus. Tämä merkitsee, että rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään (PeVM 25/1994 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 3, PeVL 56/2014 vp, s. 3 ja PeVL 18/2013 vp, s. 3).

Ehdotetun lain 9 §:ssä säädetään asennusliikkeen ja 31 §:ssä käsisammutinliikkeen velvollisuudesta tehdä ennen toiminnan aloittamista ilmoitus valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Myös ilmoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista olisi ilmoitettava. Voimassa olevassa laissa on vastaavaa sääntelyä. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto saa tiedon toimijoista, eikä ilmoitusvelvollisuus sinällään merkitse elinkeinovapauden rajoittamista. Ilmoitusvelvollisuus sisältäisi kuitenkin 10 ja 32 §:ien mukaan vaatimuksen nimetä vastuuhenkilö, jolla olisi oltava tietty osoitettu pätevyys. Jos asennusliike tai käsisammutinliike ei kykene nimeämään vastuuhenkilöä, niiden toiminta rajoittuu ehdotetun lain mukaisen toiminnan osalta siihen saakka, kunnes lain mukaan pätevä vastuuhenkilö kyetään osoittamaan. Tämä tarkoittaa käytännössä elinkeinovapauden rajoittamista.

Ehdotetun sääntelyn perusteena on, että erityisen pätevyyden hankkinut vastuuhenkilö huolehtii asennustyön säädöstenmukaisuudesta ja siitä, että laitteiston toteutus on kaikilta osin hyvän teknisen käytännön sekä sovittujen perusmäärittelyjen mukainen. Vastaavasti käsisammutinliikkeen vastuuhenkilö huolehtii tarkastus- ja huoltotöiden säädöstenmukaisuudesta. Vastuuhenkilöiden päteväntä koskevan sääntelyn voidaan katsoa olevan välttämätöntä ja oikeasuhtaista sen kannalta, että lain edellyttämät vaatimukset sekä laitteistojen asennuksessa että käsisammuttimien tarkastuksessa ja huollossa voidaan saavuttaa asianmukaisesti.

Ehdotetun lain 50 §:ssä säädetään hallinnollisista pakkokeinoista. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi mahdollisuus puuttua asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen sekä näiden vastuuhenkilöiden toimintaan, jos toiminnassa esiintyy puutteita. Jos asennusliike tai käsisammutinliike ei noudata lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos vastuuhenkilö laiminlyö tehtävänsä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi määrätä korjaamaan puutteet määräajassa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi myös kieltää liikkeen tai vastuuhenkilön toiminnan, mutta vasta sen jälkeen, jos annettu määräys ei ole johtanut puutteiden korjaamiseen ja puutteet ovat vakavia tai toistuvia. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa vastuuhenkilön pätevyystodistus voitaisiin peruuttaa. Koska toiminnanharjoittajalla ja vastuuhenkilöllä on mahdollisuus korjata toimintaansa viranomaisen antaman määräyksen johdosta ennen toimintakiellon asettamista tai pätevyystodistuksen peruuttamista, ehdotusten voidaan katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset.

Luonnos 8.6.2022

12.2 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Tarkastuslaitoksen tehtävät

Ehdotetun lain mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi hakemuksesta hyväksyä erillisiä tarkastuslaitoksia suorittamaan laitteistojen varmennus- ja määräaikaistarkastuksia. Voimassa olevassa laissa on vastaava sääntely. Tarkastuslaitos ei ole viranomainen, vaan yritysmuotoinen toimija. Tarkastustehtäviä suorittaessaan tarkastuslaitokset kuitenkin hoitavat julkista hallintotehtävää. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunta on viitannut tarpeeseen järjestää julkisten palvelutehtävien hoitaminen joustavasti. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan on tällöinkin perustuttava lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179).

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin (PeVL 16/2016 vp, s. 3, PeVL 8/2014 vp, s. 3 ja HE 1/1998 vp, s. 179). Myös hallintotehtävän luonne on otettava huomioon (PeVL 6/2013 vp, s. 2, PeVL 65/2010 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, s. 5 ja HE 1/1998 vp, s. 179).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti painottanut tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen olevan oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (PeVL 26/2017 vp ja siinä viitatu lausunnot sekä HE 1/1998 vp, s. 179). Tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen täyttymistä tulee arvioida tapauskohtaisesti kunkin viranomaisorganisaation ulkopuolelle annettavaksi ehdotetun julkisen hallintotehtävän kohdalla erikseen (PeVL 44/2016 vp, s. 5).

Edellytyksenä julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle on perustuslain 124 §:n mukaan lisäksi se, ettei hallintotehtävän antaminen saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös korostaa julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista (HE 1/1998 vp, s. 179).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 33/2004 vp, s. 7, PeVL 46/2002 vp, s. 10). Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 5/2021 vp, s. 7). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin edellyttänyt säädettäväksi julkisen hallintotehtävän hoitoon liittyen virkavastuusta laissa (PeVL 5/2021, s. 7, PeVL 26/2017 vp, s. 49).

Luonnos 8.6.2022

Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa vain viranomaisille. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä pidetään esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (PeVL 62/2010 vp, s. 6, PeVL 28/2001 vp, s. 5, HE 1/1998 vp, s. 179).

Yksityiselle siirretyn julkisen hallintotehtävän edelleen siirtämiseen (subdelegointiin) on perustuslakivaliokunnan käytännössä suhtauduttu lähtökohtaisesti kielteisesti. Ehdotonta kieltoa tällaiselle siirtämiselle ei kuitenkaan ole ollut osoitettavissa tilanteissa, joissa on kyse teknisluonteisesta tehtävästä ja joissa alihankkijaan kohdistuvat samat laatuvaatimukset ja vastaava valvonta kuin alkuperäiseen palveluntuottajaan (PeVL 26/2017 vp, s. PeVL 6/2013 vp, s. 4).

Ehdotetun 21 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto hyväksyisi hakemuksesta tarkastuslaitoksen suorittamaan laissa tarkoitettuja paloilmioittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia. Tällöin tietyn tarkastuslaitoksen asema julkista hallintotehtävää hoitavana tahona siis perustuisi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tekemään hallintopäätökseen.

Paloilmioittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastukset ovat teknistä erityisosaamista vaativa asiantuntijatehtävä, jonka suorittaminen on tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi katsottu perustelluksi antaa viranomaisen ulkopuolelle. Paloilmioittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastustoiminta on laajamuotoista toimintaa, jolloin se edellyttäisi viranomaisen suorittamana toimintana merkittäviä resursointitarpeita. Tarkastuslaitoksille annettuna julkisena hallintotehtävänä tarkastustoiminta kyetään sopeuttamaan tarkoituksenmukaisesti kulloisiinkin tarpeisiin ja toteuttamaan asiakaslähtöisesti.

Ehdotetun sääntelyn ei voida katsoa vaarantavan perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia, koska tarkastuslaitos olisi velvollinen noudattamaan hyvän hallinnon vaatimuksia ja sen tekemistä päätöksistä olisi ehdotetun 54 §:n mukaisesti muutoksenhakuoikeus. Ehdotetun 23 §:n mukaan tarkastuslaitoksen henkilökunta toimisi julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Tarkastuslaitokset olisivat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvonnassa, jolla olisi ehdotetun 50 §:n mukaan toimivalta puuttua tarkastuslaitoksen toimintaan tarvittaessa viime kädessä peruuttamalla yrityksen oikeus toimia lain tarkoittamana tarkastuslaitoksena. Hyväksymisen peruuttaminen tulisi kysymykseen, jos puutteet ovat olennaisia tai vakavia, eikä tarkastuslaitos ole niitä korjannut.

Ehdotetussa laissa tarkastuslaitoksen hoidettavaksi tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien ovat erilaisia tarkastustehtäviä, jotka eivät hallituksen käsityksen mukaan ole luettavissa merkittäväksi julkisen vallan käyttämiseksi.

Ehdotetun 22 §:n mukaan tarkastuslaitos voisi käyttää alihankkijaa sille kuuluvien tehtävien suorittamiseen. Tarkastuslaitos olisi kuitenkin velvollinen huolehtimaan, että sen käyttämä alihankkija kykenee täyttämään laissa tarkastuslaitokselle säädetyt vastaavat vaatimukset. Tarkastuslaitos olisi myös oikeudellisessa vastuussa alihankkijalla toteuttamastaan työstä ja tarkastuslaitoksella olisi kokonaisvastuu asiakkaaseen nähden. Hallituksen käsitys on, ettei alihankkijoiden käyttö muodosta ehdotetun lain yhteydessä perustuslain 124 §:n kannalta sellaista subdelegointia, että se olisi perustuslain kannalta ongelmallinen, koska kyse on teknisluonteisista tehtävistä ja alihankkijaa koskevat samat laatuvaatimukset kuin tarkastuslaitostakin.

Vastuuhenkilön koe

Luonnos 8.6.2022

Lakiin ehdotetaan sääntelyä, jonka mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voisi antaa asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen vastuuhenkilöiden kokeet sopimuksella järjestettäväksi muulle kuin viranomaiselle. Myös tällainen järjestely tulee arvioida perustuslain 124 §:n kannalta. Voimassa olevassa laissa on vastaava sääntely, jota ehdotetussa laissa tarkennettaisiin.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2, PeVL 11/2002 vp, s. 5).

Ehdotetun 15 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulisi tehdessään sopimusta kokeen järjestämisestä varmistaa, että kokeen järjestäjällä olisi riittävä asiantuntemus kokeen järjestämiseen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vahvistaisi kokeen sisällön ja toteutustavan sekä kokeesta annettavan todistuksen sisällön. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myös valvoisi kokeiden tasoa ja arvostelua.

Hallitus pitää ehdotettua sääntelyä tarkoituksenmukaisena, koska Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ei ole välttämättä käytännössä mahdollista itse järjestää kokeita ilman ulkopuolisen tahon tarjoamia palveluja. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi ehdotetun mukaan oikeus purkaa sopimus, jollei sen ehtoja noudatettaisi. Tällä varmistettaisiin samalla, ettei julkisen hallintotehtävän antaminen vaarantaisi perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

12.3 Viranomaisen rekisterit ja julkinen tietopalvelu

Ehdotettu laki sisältäisi sääntelyä viranomaisen ylläpitämistä rekistereistä, joihin tallennettaisiin myös henkilötietoja. Laki olisi tältä osin merkityksellinen perustuslain 10 §:n osalta, jossa säädetään henkilötietojen suojasta. Jokaisen yksityiselämä on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on viitannut henkilötietojen suojan laintasoisen sääntelyn vaatimukseen ja korostanut yleisesti lain yksityiskohtaisten säännösten täsmällisyyden tärkeyttä.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä säänneltävinä asioina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallitut käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 14/2018 vp, s. 2, PeVL 25/1998 vp, s. 2). Lailla säättämisen vaatimus koskee myös mahdollisuutta luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 11/2008 vp, s. 3, PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 14/2018 vp, s. 3). Lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä (PeVL 73/2018 vp, s. 2, PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Luonnos 8.6.2022

Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen lähtökohtana on, että käsiteltävien henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi.

Tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla tarpeellista ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi.

Ehdotetun 45 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pitäisi rekisteriä ilmoituksen tehneistä asennusliikkeistä ja käsisammutinliikkeistä, vastuuhenkilön pätevyyden saaneista henkilöistä sekä vastuuhenkilön kokeen hyväksytysti suorittaneista henkilöistä. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pitäisi rekisteriä hyväksymistään tarkastuslaitoksista. Kaikkiin edellä mainittuihin liittyisi tietyssä määrin henkilötietojen käsittelyä eli ehdotetun lain sääntelyä koskevat edellä viitatussa sääntelystä johtuvat vaatimukset henkilötietojen käsittelystä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oikeus käsitellä henkilötietoja ehdotetulla tavalla perustuisi sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Henkilötietojen rekisteröinnin tavoitteena on, että Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi sen valvontatehtävää varten tietoja ilmoituksen tehneistä asennusliikkeistä ja käsisammutinliikkeistä sekä näissä toimivista vastuuhenkilöistä.

Rekisteröitävien henkilötietojen sisältö olisi 45 §:ssä säädetty tarkasti ja rekisteriin merkittäisiin ainoastaan sellaisia henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä valvonnassa sekä sen varmistamiseksi, että laissa tarkoitettuja palveluja tarvitsevat voivat varmistua toiminnan asianmukaisuudesta.

Henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia olisivat siis Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittama valvonta ja tietojen antaminen yleisessä tietoverkossa laissa tarkoitettujen toimijoiden toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi. Valvontatehtäviä varten oikeus saada henkilötietoja olisi laajempi kuin asianmukaisuuden varmistamiseksi, jolloin esimerkiksi henkilötunnuksia ei annettaisi jälkimmäiseen tarkoitukseen.

Ehdotetun 48 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa lain valvonnassa haltuunsa saamia tietoja tietyille laissa erikseen mainittaville viranomaisille. Luovutettavat tiedot voisivat koskea yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa, liikesalaisuutta sekä yksityisen henkilökohtaisia oloja.

Ehdotetun 46 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekistereistä olisi julkisen tietopalvelun eli Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivujen kautta mahdollista hakea asennusliikkeiden, käsisammutinliikkeiden ja tarkastuslaitosten palveluihin liittyviä tietoja. Palvelun kautta olisi mahdollista saada tietoja asennus- tai käsisammutinliikkeiden nimistä, yritys- ja yhteisötunnuksista, toimipaikkojen osoitteista, toimintaoikeuksista ja sen voimassaolon päättymispäivistä, rekisteröintitunnuksista sekä toiminnan vastuuhenkilön nimistä. Lisäksi tietoja saisi tarkastuslaitosten nimistä, toimipaikkojen osoitteista, yritys- ja yhteisötunnuksista, rekisteröintitunnuksista ja valtuutusten laajuuksista. Tietoja voisi hakea vain yksittäisinä hakuina eli ei massahakuina.

Julkisen tietopalvelun kautta yritysten palveluja hankkivalla olisi pääsy tiettyihin henkilötietoihin, jotka ovat keskeisiä toimijoiden ammattipätevyyden tunnistettavuuden kannalta. Tietopalvelun tarkoitus on mahdollistaa asiantuntevien ja turvallisten palvelujen käyttöä, jolloin olisi perusteltua, että myös tiettyjä yrityksiin liittyviä henkilötietoja on yleisesti saatavilla. Julkisen tietopalvelun yhteiskunnallisten hyötyjen arvon voidaan arvioida perusoikeuksien toteutumisen

Luonnos 8.6.2022

turvaamisvaikutus huomioiden olevan sellainen, että se perustelee henkilötietojen suojan tietynasteisen rajoittamisen tietynlaisten henkilötietojen jakamisella julkisessa tietopalvelussa.

12.4 Oikeusturva

Lakiehdotus sisältää useita toimivaltuuksia, jotka antavat viranomaiselle tai julkista hallintotehtävää hoitavalle taholle oikeuden päättää jonkun edusta tai oikeudesta, tai velvoittaa tekemään jotakin. Ehdotetussa laissa muutoksenhaku lain nojalla annettaviin hallintopäätöksiin tapahtuisi sen nojalla, mitä säädetään hallintolaissa (434/2003) ja laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).

12.5 Kotirauhan suoja

Ehdotetun sääntelyn mukaan valvontaviranomaisena toimiva Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei saisi ulottaa valvontatoimenpiteitään kotirauhan suojaamaan paikkaan. Julkisenä hallintotehtävänä varmennus- ja määräaikaistarkastuksia suorittavalla tarkastuslaitoksella ei myöskään olisi toimivaltaa puuttua kotirauhan suojaan.

Ehdotettua sääntelyä ei näin ollen ole tarvetta arvioida perustuslain 10 §:ssä turvatun kotirauhan suojan osalta.

12.6 Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti lainsäädäntövallan delegoinnin sallittavuuden arvioinnissa kiinnitetään yleisesti huomiota valtuuttavan säännöksen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen (HE 1/1998 vp, s. 131, PeVL 11/1999 vp). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on myös tuotu esiin perustuslain 80 §:n 1 momentin eräänä lähtökohdaksi se, että ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisissä asioissa (PeVL 33/2004 vp, s. 6).

Ehdotettu laki sisältää useita asetuksenantovaltuuksia. Sisäministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin ehdotetun 5 §:n mukaan paloilmioittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toiminnallisista vaatimuksista. Lisäksi sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa ehdotetun 6 §:n mukaan tarkempia säännöksiä laitteiston perusmäärittelyistä laadittavan selvityksen sisällöstä ja ehdotetun 7 §:n mukaan laitteiston asennustodistuksen sisällöstä.

Sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa ehdotetun 26 §:n mukaan tarkempia säännöksiä käsisammuttimen tarkastukseen sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon tarkastuksessa, ja ehdotetun 28 §:n mukaan käsisammuttimen huoltoon sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon huollossa.

Sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa ehdotetun 37 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan tuotteen turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteen ominaisuuksista sekä tuotteen toiminnalle ja käyttötavalle asetettavista vaatimuksista. Sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa ehdotetun 38 §:n mukaan tarkempia säännöksiä tuotteen

Luonnos 8.6.2022

turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteesta annettavista tiedoista, tuotteen asennus-, käyttö- ja huolto-ohjeiden sisällöstä sekä tuotteeseen tehtävistä merkinnöistä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa ehdotetun 40 §:n mukaan tarkempia säännöksiä väestönsuojan laitteiden ja varusteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista, tuotteista annettavista tiedoista, tuotteen mukana toimitettavien asennus-, käyttö ja huolto-ohjeiden sisällöstä sekä tuotteisiin tehtävistä merkinnöistä.

Valtuutussäännökset on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään. Esitetyt valtuudet on kuvattu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Sisäministeriölle annettavat valtuudet koskisivat teknisluonteisia asiakokonaisuuksia, joiden merkitys ei edellytä käsittelyä valtioneuvostossa. Valtuutussäännösten voi katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

12.7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallan jaosta. Ehdotettu sääntely sisältää sekä valtakunnan toimivaltaan että maakunnan toimivaltaan kuuluvia kokonaisuuksia.

Itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta pelastustointia koskevissa asioissa. Itsehallintolain 27 §:n 28 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat kuitenkin väestönsuojelua koskevat asiat.

Ahvenanmaan maakunnalla on oma pelastuslaki (Räddningslag (106:2006) för landskapet Åland). Voimassa olevaa laitelakia vastaava sääntely, pois lukien väestönsuojien laitteita ja varusteita koskevat vaatimukset, on annettu maakunnan pelastuslain nojalla annetulla asetuksella (Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet). Tarkempien vaatimusten osalta asetuksessa viitataan laitelain nojalla annettuihin sisäministeriön asetuksiin. Lisäksi asetuksessa säädetään, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston laitelain perusteella antamien hyväksyntöjen ja pätevyyskäsien vastaavuudesta Ahvenanmaalla päättää maakuntahallitus. Paloturvallisuuslaitteiden kunnossapidosta ja valvonnasta säädetään maakunnan pelastuslaissa.

Itsehallintolain 18 §:n 7 kohdan mukaan rakennustointia koskevat asiat kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Rakentamisesta säädetään maakunnan kaavoitus- ja rakennuslaissa (Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland). Laki sisältää myös rakennustuotteita ja rakennustuotteiden markkinavalvontaa koskevat säännökset. Lain nojalla annetuissa rakentamismääräyksissä (Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling) on säädetty toiminnallisia vaatimuksia paloteknisille laitteistoille kuten paloilmoittimille ja automaattisille sammutuslaitteistoille.

Itsehallintolain 18 §:n 22 kohdan mukaan elinkeinotoimintaa koskevat asiat kuuluvat tietyin rajoituksin Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan maakunnalla on muun muassa oma markkinavalvontalaki (Landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter).

Nyt ehdotettu sääntely koskee pääosin asioita, jotka itsehallintolain mukaan kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia ovat paloilmoittimia ja automaattisia sammutuslaitteistoja, käsisammuttimien tarkastusta ja huoltoa sekä tuotteiden vaatimuksia koskevat säännösehdotukset näiden valvonta mukaan lukien. Itsehallintolain 27 §:n 28 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat väestönsuojelua koskevat asiat. Näin ollen ehdotetun

Luonnos 8.6.2022

sääntelyn osalta valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat väestönsuojelun alaan luettavat säännökset eli väestönsuojien varusteita ja laitteita koskevat tuotevaatimukset.

Edellä esitetyillä perusteilla esitykseen sisältyvät lait voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotus

1.

Laki

eräistä paloturvallisuuslaitteista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään:

- 1) rakennuksiin asennettavien paloilmointimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen vaatimuksista ja asennus-, huolto- ja tarkastustöistä;
- 2) käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta; sekä
- 3) näiden valvonnasta.

Tässä laissa säädetään myös tuotteiden vaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Lakia sovelletaan seuraaviin tuoteryhmiin:

- 1) käsisammuttimet;
- 2) sammutuspeitteet ja muut käsin käytettävät, kannettavat alkusammutustuotteet, jotka on tarkoitettu tulipalon sammuttamiseen palon alkuvaiheessa;
- 3) palovaroittimet ja häkävaroittimet;
- 4) paloilmointimen osaksi tarkoitetut laitteet;
- 5) automaattisen sammutuslaitteiston osaksi tarkoitetut laitteet;
- 6) rakennukseen asennettavaksi tarkoitetut sammutuslaitteet;
- 7) rakennukseen kiinteästi asennettavat savunpoistoluukut, savunpoistopuhaltimet ja savusulut;
- 8) poistumisreittien merkitsemiseen ja valaisemiseen tarkoitetut poistumisvalaistustuotteet kuten poistumisopasteet ja -valaisimet;

Luonnos 8.6.2022

9) panospolttoiset tehdasvalmisteiset tulisijat, jotka on tarkoitettu kiinteiden aineiden polttamiseen, rakennuksen savuhormiin liitettäväksi ja tuottamaan lämpöä tilaan, johon ne on asennettu;

10) väestönsuojien rakentamiseen ja varustamiseen tarkoitetut tuotteet.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Rakentamisen luvanvaraisuudesta, rakentamiselle asetettavista vaatimuksista, rakennustuotteiden ominaisuuksista sekä rakennustyön valvonnasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999).

Rakennusten paloturvallisuuslaitteiden kunnossapidosta ja kunnossapidon valvonnasta säädetään pelastuslaissa (379/2011).

Käsisammuttimen painesäiliön turvallisuusvaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta säädetään painelaitelaissa (1144/2016). Käsisammuttimen määräaikaistarkastuksesta painelaitteena säädetään lisäksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994).

Yhdenmukaistettujen tuotestandardien piiriin kuuluvien rakennustuotteiden ominaisuuksien ilmoittamisesta ja CE-merkinnästä säädetään rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 305/2011.

Markkinavalvonnasta, valvontaviranomaisista ja muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätöksiin säädetään eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016). Mainitussa laissa tarkoitettuna talouden toimijana pidetään tämän lain 41 §:n mukaista toiminnanharjoittajaa.

CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) paloilmoittimella rakennukseen kiinteästi asennettavaa laitteistoa, joka havaitsee alkavan palon, antaa palosta hälytyksen paikallisesti, ja automaattisesti ja välittömästi ilmoittaa alkavasta palosta sekä laitteiston toimintavalmiutta vaarantavista vioista;

2) automaattisella sammutuslaitteistolla rakennukseen kiinteästi asennettavaa laitteistoa, joka havaitsee tulipalon ja sammuttaa sen alkuvaiheessaan, tai pitää palon hallinnassa, kunnes sammutus saadaan suoritetuksi;

3) asennusliikkeellä toiminnanharjoittajaa, joka tekee paloilmoittimien tai automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöitä;

4) tarkastuslaitoksella Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymää organisaatiota, jolla on oikeus tehdä tässä laissa säädettyjä paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia;

5) käsisammuttimella kannettavaa ja käsin käytettävää sammutinta, jonka paino toimintakuntoisena on korkeintaan 20 kg;

6) käsisammutinliikkeellä toiminnanharjoittajaa, joka tarkastaa ja huoltaa käsisammuttimia;

7) pelastusviranomaisella pelastuslain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua pelastusviranomaista.

2 luku

Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot

4 §

Paloilmoittimia ja automaattisia sammutuslaitteistoja koskevien vaatimusten soveltamisala

Tässä luvussa säädetään rakennuksiin asennettavien paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutuksesta, huollosta ja tarkastuksista. Vaatimukset koskevat laitteistoja, joiden asentaminen perustuu laissa tai muussa säädöksessä olevaan velvoitteeseen, rakennuslupaan tai muuhun viranomaisen lupamenettelyyn. Vaatimukset koskevat myös laitteistoja, joiden paloilmoitukset liitetään hätäkeskukseen sekä laitteistoja, jotka liitetään vesihuoltolaitoksen verkostoon tai rakennuksen vesi- ja viemärlaitteistoon.

Tässä luvussa säädetään myös paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastusvelvoitteesta ja tarkastuksen määrävälistä. Paloilmoittimeen, jonka paloilmoituksia ei ole liitetty hätäkeskukseen, ei kuitenkaan sovelleta 17 §:ssä säädettyjä määräaikaistarkastusta koskevia vaatimuksia.

5 §

Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toteutusta koskevat vaatimukset

Paloilmoittimet ja automaattiset sammutuslaitteistot on suunniteltava ja asennettava niin, että laitteistot toimivat asianmukaisesti ja luotettavasti, eikä niistä aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle eikä ympäristölle. Laitteistot on rakennettava kyseiseen käyttöön ja olosuhteisiin tarkoitetuista laitteista, komponenteista ja tarvikkeista, jotka ovat niitä koskevien vaatimusten mukaisia.

Paloilmoittimen ja sammutuslaitteiston toteutuksessa on otettava huomioon laitteiston käyttötarkoitus, suojattavassa kohteessa harjoitettava toiminta, suojattavan kohteen olosuhteet ja yhteensopivuus laitteiston toimintaan mahdollisesti vaikuttavien muiden järjestelmien kanssa. Laitteiston on täytettävä toiminnalliset vaatimukset, jotka koskevat laitteiston ominaisuuksia, laitteiston toiminnan luotettavuutta, eri laitteiden keskinäistä yhteensopivuutta ja suojausta haittavaikutuksilta. Toiminnalliset vaatimukset koskevat myös laitteiston erheellisen toiminnan ehkäisyä sekä tarpeellisia merkintöjä ja opasteita.

Sisäministeriön asetuksella säädetään tarkemmin paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toiminnallisista vaatimuksista.

6 §

Laitteiston perusmäärittelyt

Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toteutusta koskevista perusmäärittelyistä on laadittava selvitys, jossa kuvataan suojauksen laajuus, laitteiston mitoitusperusteet ja muut määrittelyt, joiden perusteella voidaan arvioida suunnitellun ratkaisun olevan 5 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukainen. Selvitys on laadittava myös laitteiston merkittävistä muutos- ja laajennustöistä. Merkittäviksi muutos- ja laajennustöiksi katsotaan sellaiset työt, joita varten tarvitaan rakennuslupa tai muu viranomaishyväksyntä, tai jotka ovat vaativuudeltaan tai laajuudeltaan muuten rinnastettavissa uuden laitteiston asentamiseen.

Selvitys laitteiston perusmäärittelyistä on toimitettava tiedoksi pelastusviranomaiselle.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä perusmäärittelyistä laadittavan selvityksen sisällöstä.

7 §

Asennustodistus

Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston toteutuksesta on laadittava asennustodistus, jossa kuvataan laitteiston tekninen toteutus ja kerrotaan toimintakunnon varmentamiseksi tehdyt testaukset ja muut toimenpiteet. Asennustodistus on laadittava myös laitteiston laajennus-, muutos- ja korjaustöistä.

Asennustodistuksen on sisällettävä laitteiston käytössä ja kunnossapidossa tarvittavat tiedot ja ohjeet. Näiden on oltava suomen tai ruotsin kielellä.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asennustodistuksen sisällöstä.

8 §

Asennusliikkeen velvollisuudet

Asennusliikkeen on varmistettava, että paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston asennus- ja huoltotyöt tehdään asiantuntevasti ja huolellisesti noudattaen hyvää teknistä käytäntöä.

Asennusliikkeen on ennen laitteiston käyttöönottoa varmistettava, että laitteisto on 5 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukainen. Asennusliikkeen on tehtävä kattavat toimintatestaukset. Lisäksi asennusliikkeen on huolehdittava, että laitteistolle tehdään 16 §:ssä tarkoitettu varmenustarkastus.

Asennusliike laatii asennustodistuksen ja luovuttaa sen liitteineen laitteiston haltijalle.

9 §

Asennusliikkeen toimintailmoitus

Asennusliikkeen on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ilmoitus valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Jos ilmoitus sisältää kaikki vaaditut tiedot, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto lähettää asennusliikkeelle ilmoituksesta vahvistuksen, jonka saatuaan asennusliike voi aloittaa toiminnan.

Ilmoituksen on sisällettävä tiedot toiminnanharjoittajasta ja vastuuhenkilöstä sekä harjoitettavan asennus- ja huoltotoiminnan alasta. Ilmoituksessa on selvitettävä, että 10 §:ssä asetetut vaatimukset täyttyvät. Ilmoituksesta on käytävä ilmi vastuuhenkilön suostumus tehtävänsä. Lisäksi ilmoituksessa on mainittava rekisteriin merkitsemistä varten 45 §:n 2 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Tässä pykälässä säädettyissä asioissa sekä muissa toiminnan kannalta oleellisissa asioissa tapahtuvista muutoksista on ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kuukauden kuluessa muutoksesta.

10 §

Asennusliikkeenä toimimisen edellytykset

Asennusliikkeen on nimettävä vähintään yksi vastuuhenkilö, jonka on oltava toiminnanharjoittaja tai asianomaisen asennusliikkeen palveluksessa ja jolla on 12 §:ssä tarkoitettu pätevyystodistus asennusliikkeen harjoittamalla asennus- ja huoltotoiminnan alalla. Vastuuhenkilöllä on oltava tosiasiallinen mahdollisuus huolehtia tehtävästään.

Asennusliikkeen on nimettävä uusi vastuuhenkilö kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vastuuhenkilö vaihtuu tai on estynyt hoitamasta tehtävänsä muuten kuin lyhytaikaisen poissaolon vuoksi.

Luonnos 8.6.2022

Asennusliikkeen käytössä on oltava asennus- ja huoltotyön edellyttämät laitteet, välineet ja järjestelmät.

11 §

Asennusliikkeen vastuuhenkilön tehtävät

Asennusliikkeen vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia siitä, että:

- 1) asennus- ja huoltotöissä noudatetaan tätä lakia;
- 2) laitteisto on tehdyn asennus- tai huoltotyön osalta lain vaatimusten mukainen;
- 3) asennus- ja huoltotöitä tekevillä henkilöillä on tarvittava osaaminen ja heidät on perehdytetty tehtäviinsä.

Asennusliikkeen vastuuhenkilö allekirjoittaa asennustodistuksen.

Vastuuhenkilön on tunnettava laitteistojen toteutusta koskevat vaatimukset ja ylläpidettävä ammattitaitoaan.

12 §

Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus

Vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset ovat:

- 1) hyväksytysti suoritettu 14 §:ssä tarkoitettu vastuuhenkilön koe;
- 2) yhteensä vähintään kahden vuoden pituinen ja vastuuhenkilön tehtäviin nähden riittävän laaja-alainen työkokemus paloilmotimien tai automaattisten sammutuslaitteistojen suunnittelu-, asennus- tai huoltotöistä.

Pätevyystodistuksessa yksilöidään mitä asennus- ja huoltotoiminnan alaa se koskee. Aloja ovat:

- 1) paloilmotimien asennus- ja huoltotyöt;
- 2) sprinklerilaitteistojen asennus- ja huoltotyöt;
- 3) vesisumulaitteistojen asennus- ja huoltotyöt;
- 4) kaasusammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotyöt;
- 5) aerosolisammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotyöt;
- 6) muu yksilöitävissä oleva ala.

13 §

Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyyden todentaminen

Vastuuhenkilön pätevyyttä haetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta. Hakemuksessa on yksilöitävä mitä asennus- ja huoltotoiminnan alaa hakemus koskee ja selvitettävä, että 12 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset täyttyvät. Lisäksi hakemuksessa on mainittava rekisteriin merkitsemistä varten 45 §:n 3 momentin 1–2 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa pätevyystodistuksen.

14 §

Asennusliikkeen vastuuhenkilön koe

Asennusliikkeen vastuuhenkilön kokeella osoitetaan, että henkilöllä on tehtävässä tarvittavat tiedot ja taidot sekä suunnittelu-, asennus- ja huoltotöihin liittyvien säädösten, standardien ja ohjeiden tuntemus. Koe koskee yksilöityä asennus- ja huoltotoiminnan alaa.

Luonnos 8.6.2022

Kokeen hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus kokeen suorittamisesta. Kokeesta annettu todistus on voimassa kolme vuotta. Tiedot kokeista annetuista todistuksista tallennetaan 45 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin.

15 §

Vastuuhenkilön kokeen järjestäminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto huolehtii vastuuhenkilön kokeiden järjestämisestä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi järjestää kokeet itse tai tehdä kokeiden järjestämisestä sopimuksen muun riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Riittävän asiantuntevana tahona pidetään henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä tai yhteisöä tai muuta yritystä tai yhteisöä, jonka toiminnan riippumattomuus on varmistettu ja jolla on tarvittava ammatillinen osaaminen kokeiden järjestämiseen.

Kokeen järjestämisestä tehtävässä sopimuksessa asetetaan ehdot, joilla varmistetaan kokeiden asianmukainen järjestäminen sekä arvostelun yhdenmukaisuus. Sopimuksessa määritellään kokeen sisältö, toteutustapa ja arvosteluperusteet sekä kokeesta annettavan todistuksen sisältö. Lisäksi sopimuksessa määritellään kokeesta perittävän maksun perusteet sekä miten kokeen järjestäjä raportoi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo kokeiden tasoa ja arvostelua. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on irtisanottava sopimus, jos kokeiden järjestäjä ei enää täytä sopimuksen ehtoja.

16 §

Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston varmennustarkastus

Paloilmoittimelle ja automaattiselle sammutuslaitteistolle on tehtävä varmennustarkastus ennen laitteiston käyttöönottoa. Varmennustarkastus on tehtävä myös laitteiston merkittävälle muutos- ja laajennustyölle.

Varmennustarkastuksessa on riittävässä laajuudessa pistokokein tai muulla soveltuvalla tavalla varmistettava, että:

- 1) laitteisto täyttää toteutukselle säädetyt vaatimukset;
- 2) laitteistosta on laadittu asennustodistus ja laitteisto on sen mukainen;
- 3) asennusliike on tehnyt laitteiston toimintatestaukset ja tarkastukset;
- 4) laitteisto on tarkoitukseen sopiva ja toimintakuntoinen;
- 5) laitteisto antaa ja välittää tarvittavat hälytykset ja ilmoitukset.

Asennusliikkeen on huolehdittava varmennustarkastuksesta. Jos asennusliike laiminlyö velvollisuutensa tai on estynyt huolehtimaan siitä, on laitteiston haltijan huolehdittava tarkastuksesta. Varmennustarkastuksen tekee tarkastuslaitos.

17 §

Paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston määräaikaistarkastus

Paloilmoittimelle ja automaattiselle sammutuslaitteistolle on tehtävä määräaikaistarkastus kolmen vuoden välein. Uuden laitteiston ensimmäinen määräaikaistarkastus on kuitenkin tehtävä 12–18 kuukauden kuluessa laitteiston varmennustarkastuksesta.

Määräaikaistarkastuksessa on riittävässä laajuudessa pistokokein tai muulla soveltuvalla tavalla varmistettava, että:

- 1) laitteisto on tarkoitukseen sopiva ja toimintakuntoinen;
- 2) laitteiston hälytykset ja ilmoitukset ovat toimintakunnossa;

Luonnos 8.6.2022

3) laitteiston muutos- ja korjaustyöt on teetetty asennusliikkeellä ja niistä on asianmukaiset asiakirjat;

4) laitteistolla on ajantasainen huolto- ja kunnossapito-ohjelma;

5) laitteiston kunnossapito on riittävää toimintakunnon ylläpitämiseksi.

Laitteiston haltijan on huolehdittava laitteiston määräaikaistarkastuksesta. Määräaikaistarkastuksen tekee tarkastuslaitos.

18 §

Vakavat puutteet ja uusintatarkastus

Jos tarkastuslaitos varmennustarkastuksessa toteaa laitteistossa vakavia puutteita tai jos laitteiston asentaminen on niin keskeneräinen, ettei laitteiston toimintakunnosta voida varmistua, tarkastuslaitos keskeyttää tarkastuksen.

Jos tarkastuslaitos määräaikaistarkastuksessa toteaa laitteiston toimintakuntoon, käytettävyyteen tai luotettavuuteen vaikuttavia vakavia puutteita, tarkastuslaitoksen on määrättävä laitteisto tarkastettavaksi uudelleen.

Laitteiston haltijan on tilattava uusintatarkastus kolmen kuukauden kuluessa tarkastusmääräyksen antamisesta.

Tarkastuslaitoksen on ilmoitettava tarkastuksessa havaitsemistaan vakavista puutteista ja uusintatarkastuksen määräämisestä pelastusviranomaiselle.

19 §

Tarkastuspöytäkirja

Tarkastuslaitoksen on laadittava laitteiston haltijan käyttöön tarkastuspöytäkirja, josta käy ilmi:

1) kohteen yksilöintitiedot;

2) tehdyn tarkastuksen ja seuraavan tarkastuksen ajankohta;

3) tarkastuksen kulku ja tehdyt tarkastustoimenpiteet;

4) selvitys laitteiston säännösten ja vaatimusten mukaisuudesta;

5) havaitut laitteistoon ja sen toimintakuntoon liittyvät puutteet.

Laitteiston haltijan on säilytettävä varmennustarkastuksen tarkastuspöytäkirja vähintään viisi vuotta. Määräaikaistarkastuksen ja uusintatarkastuksen tarkastuspöytäkirjat sekä osoitus pöytäkirjassa esitettyjen puutteiden korjaamisesta laitteiston haltijan on säilytettävä vähintään seuraavaan määräaikaistarkastukseen saakka.

Tarkastuslaitoksen on toimitettava tarkastuspöytäkirja tiedoksi pelastusviranomaiselle.

20 §

Tarkastustarra

Kun laitteiston toimintakunto on tarkastuksessa varmistettu, tarkastuslaitoksen on kiinnitettävä paloilmoitinkeskukseen tai vastaavaan kohtaan tarkastustarra, josta käy ilmi tarkastuslaitoksen nimi, tarkastusajankohta ja seuraavan määräaikaistarkastuksen ajankohta.

21 §

Tarkastuslaitoksen hyväksyminen

Luonnos 8.6.2022

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto hyväksyy hakemuksesta tarkastuslaitoksen tekemään 16, 17 ja 18 §:ssä tarkoitettuja paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia varmistuttuaan, että hyväksymisen edellytykset täyttyvät.

Hyväksymispäätöksessä määritellään tarkastuslaitoksen pätevyysalue, vahvistetaan laitoksen valvontaan liittyvät järjestelyt sekä asetetaan tarvittaessa laitoksen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan tehtävien asianmukainen suorittaminen. Päätös voidaan antaa määräajaksi.

22 §

Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytykset

Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytyksenä on, että:

- 1) laitos on Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai sen osa;
- 2) laitos on tarkastustehtäviä koskevassa toiminnassaan riippumaton ja puolueeton;
- 3) laitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä, jonka toiminnan riippumattomuus ja puolueettomuus tarkastustehtävissä on varmistettu;
- 4) laitoksella on käytössään toiminnan edellyttämät laitteet, välineet ja järjestelmät;
- 5) laitoksella on puolueettomasti arvioitu ja valvottu järjestelmä, jolla toiminnan laatu varmistetaan, sekä asianmukaiset ohjeet toimintaa ja sen seuranta varten;
- 6) laitoksella on tarkastuslaitostehtäviin liittyvien asiakirjojen luotettava ja tarkoituksenmukainen ylläpito- ja tallennusjärjestelmä;
- 7) laitoksella on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vastuuvakuutus toiminnasta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi.

Tarkastuslaitoksen on osoitettava Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön (FINAS-akkreditointipalvelu) akkreditoinnilla täyttävänsä 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Tarkastuslaitos voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tarkastustehtäviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset. Tarkastuslaitos vastaa alihankkijalla teettämästään työstä. Laitoksen on pidettävä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston saatavilla asiakirjat, jotka koskevat alihankkijan pätevyyden arviointia. Laitoksen on viipymättä tehtävä ilmoitus käyttämästään alihankkijasta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle rekisteriin merkitsemistä varten. Ilmoituksessa on mainittava 45 §:n 5 momentin 5 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Tarkastuslaitoksen on ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaikista muutoksista, joilla on vaikutusta hyväksymisen edellytysten täyttymiseen.

23 §

Tarkastuslaitostehtävien suorittaminen

Tarkastuslaitoksen on suoritettava paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastukset ammattitaitoisesti ja noudattaen hyvää tarkastuskäytäntöä.

Tarkastuslaitoksen on seurattava toimialansa säännösten ja standardien kehittymistä sekä toimittava yhteistyössä toimialansa muiden tarkastuslaitosten kanssa toimintatapojen riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Tarkastuslaitoksen ja sen käyttämän alihankkijan henkilökunta toimii tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tarkastuslaitoksen on annettava vuosittain toiminnastaan kertomus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

3 luku

Käsisammuttimien tarkastus ja huolto

24 §

Käsisammuttimien tarkastusta ja huoltoa koskevien vaatimusten soveltamisala

Tässä luvussa säädetään käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä, tarkastus- ja huoltovoitteesta sekä tarkastuksen ja huollon määräväleistä.

Tämän lain 25 ja 27 §:ää ei sovelleta kotitalous- tai muuhun vastaavaan yksityiseen käyttöön hankittuun käsisammuttimeen eikä liikennevälineiden ja vesikulkuneuvojen käsisammuttimiin.

25 §

Velvollisuus huolehtia käsisammuttimen tarkastuksesta

Käsisammuttimen omistajan tai haltijan on huolehdittava, että käsisammuttimelle tehdään tarkastus kahden vuoden välein. Jos käsisammuttinta säilytetään paikassa, jossa se on alttiina kosteudelle, tärinälle, lämpötilan vaihtelulle tai pakkaselle, on tarkastus tehtävä vuoden välein. Käsisammuttimen tarkastuksia tekee käsisammutinliike.

Käsisammuttimen ensimmäisen tarkastuksen ajankohta määrittyy käsisammuttimeen merkitystä valmistusajankohdasta.

26 §

Käsisammuttimen tarkastuksen sisältö

Käsisammuttimen tarkastuksessa tarkastetaan käsisammuttimen toimintakunto. Tarkastuksessa on otettava huomioon sammuttimen ominaisuudet.

Tarkastuksessa varmistetaan, että käsisammuttimessa ei ole toimintaa haittaavia vikoja tai puutteita ja että käsisammuttimeen kiinnitetyn käyttö- ja huolto-ohjeen (etiketin) tiedot ovat luettavissa. Tarkastuksessa arvioidaan myös, että sammute ei ole menettänyt sammutustehoa.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käsisammuttimen tarkastukseen sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon tarkastuksessa.

27 §

Velvollisuus huolehtia käsisammuttimen huollosta

Käsisammuttimen omistajan tai haltijan on huolehdittava, että käsisammuttimelle tehdään huolto vähintään kymmenen vuoden välein, ellei käsisammuttimen etikettiin ole merkitty lyhyempää huoltoväliä. Jos sammutinta on käytetty, on sille tehtävä huolto tai poistettava sammutin käytöstä. Käsisammuttimen huoltoja tekee käsisammutinliike.

Käsisammuttimen ensimmäisen huollon ajankohta määrittyy käsisammuttimeen merkitystä valmistusajankohdasta.

28 §

Käsisammuttimen huollon sisältö

Luonnos 8.6.2022

Käsisammuttimen huollossa käsisammutin tarkastetaan ja huolletaan toimintakuntoiseksi. Käsisammuttimen huollossa on otettava huomioon käsisammuttimen ominaisuudet ja käytettävä käsisammuttimeen soveltuvia mallikohtaisia varaosia ja tarvikkeita sekä sammuttimen etiketin mukaisia sammutteita ja ponneaineita.

Huollossa käsisammutin tyhjenetään, säiliön kunto tarkastetaan ja käsisammuttimen osat puhdistetaan, kunnostetaan tai uusitaan. Käsisammutin kootaan ja täytetään uudelleen sekä tarkastetaan käsisammuttimen tiiveys.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käsisammuttimen huoltoon sisältyvistä toimenpiteistä ja asioista, jotka on otettava huomioon huollossa.

29 §

Tarkastus- ja huoltotarrat

Käsisammutinliikkeen on kiinnitettävä tarkastettuun ja toimintakuntoiseen käsisammuttimeen tarkastustarra, josta on käytävä ilmi käsisammutinliikkeen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tarkastusajankohta ja käsisammuttimen sijoituspaikan mukainen seuraavan tarkastuksen ajankohta kuukauden tarkkuudella. Tarkastustarran on oltava helposti luettavissa, eikä se saa peittää käsisammuttimen etikettiä ja muita merkintöjä.

Käsisammutinliikkeen on kiinnitettävä huollettuun käsisammuttimeen sekä tarkastus- että huoltotarra. Huoltotarrasta on käytävä ilmi käsisammutinliikkeen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä huollon ajankohta. Huoltotarra ei saa peittää käsisammuttimen etikettiä ja muita merkintöjä.

30 §

Käsisammutinliikkeen velvollisuudet

Käsisammutinliikkeen on tehtävä tarkastus- ja huoltotyöt asiantuntevasti ja huolellisesti noudattaen hyvää tarkastus- ja huoltokäytäntöä. Tarkastus- ja huoltotyöt on tehtävä sammuttimen turvallisuuden ja toimintavarmuuden varmistavalla tavalla ja niin, että ei aiheuteta vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle eikä ympäristölle.

Jos käsisammutinliike käsisammuttimen tarkastuksessa havaitsee, että sammutin on huollettava, on siitä kerrottava asiakkaalle. Jos painelaitelain mukainen määräaikaistarkastus on tekevä, käsisammutinliike ei saa ryhtyä suorittamaan käsisammuttimen tarkastusta tai huoltoa ja asiasta on siitä kerrottava asiakkaalle.

31 §

Käsisammutinliikkeen toimintailmoitus

Käsisammutinliikkeen on ennen toiminnan aloittamista tehtävä ilmoitus valvontaa varten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Jos ilmoitus sisältää kaikki vaaditut tiedot, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto lähettää asennusliikkeelle ilmoituksesta vahvistuksen, jonka saatuaan käsisammutinliike voi aloittaa toiminnan.

Ilmoituksen on sisällettävä tiedot toiminnanharjoittajasta ja vastuuhenkilöstä. Ilmoituksessa on selvitettävä, että 32 §:ssä asetetut vaatimukset täyttyvät. Ilmoituksesta on käytävä ilmi vastuuhenkilön suostumus tehtäväänsä. Lisäksi ilmoituksessa on mainittava rekisteriin merkitsemistä varten 45 §:n 2 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Tässä pykälässä säädettyissä asioissa sekä muissa toiminnan kannalta oleellisissa asioissa tapahtuvista muutoksista on ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kuukauden kuluessa muutoksesta.

32 §

Käsisammutinliikkeenä toimimisen edellytykset

Käsisammutinliikkeen on nimettävä vähintään yksi vastuuhenkilö, jonka on oltava toiminnanharjoittaja tai asianomaisen käsisammutinliikkeen palveluksessa ja jolla on 34 §:ssä tarkoitettu pätevyystodistus. Vastuuhenkilöllä on oltava tosiasialliset mahdollisuudet huolehtia tehtävästään.

Käsisammutinliikkeen on nimettävä uusi vastuuhenkilö kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vastuuhenkilö vaihtuu tai on estynyt hoitamasta tehtäväänsä muuten kuin lyhytaikaisen poissaolon vuoksi.

Käsisammutinliikkeen käytössä on oltava töiden tekemisen kannalta tarpeelliset työvälineet ja asianmukaiset tilat.

33 §

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön tehtävät

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia siitä, että:

- 1) tarkastus- ja huoltotyössä noudatetaan tätä lakia;
- 2) tarkastus- ja huoltotöitä tekevillä on tarvittava osaaminen ja heidät on perehdytetty tehtäviinsä.

Vastuuhenkilön on tunnettava käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöitä koskevat vaatimukset ja ylläpidettävä ammattitaitoaan.

34 §

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus

Vastuuhenkilön pätevyysvaatimukset ovat:

- 1) hyväksytysti suoritettu 36 §:ssä tarkoitettu vastuuhenkilön koe;
- 2) yhteensä vähintään vuoden pituinen käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöihin perehdyttävä työkokemus.

35 §

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön pätevyyden todentaminen

Vastuuhenkilön pätevyyttä haetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta. Hakemuksessa on selvitettävä, että 34 §:ssä säädetyt vaatimukset täyttyvät. Lisäksi hakemuksessa on mainittava rekisteriin merkitsemistä varten 45 §:n 3 momentin 1–2 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa pätevyystodistuksen.

36 §

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön koe

Käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeella osoitetaan, että henkilöllä on tehtävässä tarvittavat tiedot ja taidot sekä käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöihin liittyvien säädösten, standardien ja ohjeiden tuntemus.

Koe sisältää teoriakokeen ja käytännön kokeen. Teoriakokeella selvitetään käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotoihin liittyvien säädösten, standardien ja ohjeiden tuntemus. Käytännön kokeella selvitetään kykyä suoriutua eri tyyppisten käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotoista.

Kokeesta annettavaa todistusta ja kokeen järjestämistä koskee mitä säädetään 14 §:n 2 momentissa ja 15 §:ssä.

4 luku

Tuotteita koskevat vaatimukset

37 §

Tuotteiden yleiset vaatimukset

Tuotteiden on oltava käyttötarkoitukseensa sopivia ja toimittava asianmukaisesti. Tuotteen rakenteen, varusteiden ja muiden ominaisuuksien on lisäksi oltava sellaisia, että tuotetta voidaan käyttää turvallisesti ja niin, että niistä ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle eikä ympäristölle.

Lisäksi rakennustuotteiden ominaisuuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 152 §:ssä.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuotteen turvalliseen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tuotteen ominaisuuksista sekä tuotteen toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista.

38 §

Tuotteiden merkinnät, tiedot ja ohjeet

Tuotteessa on oltava asianmukaisen ja turvallisen käytön edellyttämät merkinnät ja tiedot. Merkinnät ja tiedot on kiinnitettävä tuotteeseen näkyvästi, helposti luettavasti ja pysyvästi. Jos niitä ei ole mahdollista tai perusteltua kiinnittää tuotteeseen tuotteen koon, muodon tai vastaavan syyn takia, ne on annettava tuotteen pakkauksessa tai tuotteen mukana olevissa ohjeissa.

Tuotteessa tai tuotteen mukana olevissa ohjeissa on oltava tarpeelliset tiedot tuotteen asianmukaista ja turvallista asentamista, käyttöä ja huoltoa varten.

Tuotteessa on oltava tyyppi-, erä-, sarja- tai mallinumero tai muu merkintä, jonka perusteella tuote voidaan tunnistaa. Tuotteessa on oltava valmistajan nimi tai muu merkintä valmistajan tai markkinoille saattajan todentamiseksi sekä osoite, jonka kautta valmistajaan saa yhteyden.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuotteen asentamiseen ja käyttöön liittyvistä tiedoista sekä asennus-, käyttö- ja huolto-ohjeiden sisällöstä.

39 §

Kielivaatimukset

Tuotteen merkintöjen ja mukana toimitettavien asianmukaista ja turvallista käyttöä koskevien tietojen ja ohjeiden on oltava suomen ja ruotsin kielellä. Niiden on oltava selkeitä, ymmärrettäviä ja helppotajuisia.

Tuotteen ominaisuuksia ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista koskevien teknisten asiakirjojen on oltava suomen tai ruotsin kielellä. Valvontaviranomaiselle toimitettavat asiakirjat voivat olla myös muulla valvontaviranomaisen hyväksymällä kielellä.

40 §

Luonnos 8.6.2022

Väestönsuojan laitteet ja varusteet

Sen lisäksi, mitä tuotteiden vaatimuksista, tuotteeseen tehtävistä merkinnöistä ja tuotteesta annettavista tiedoista ja ohjeista säädetään 37–39 §:ssä, on väestönsuojien rakentamiseen ja varustamiseen tarkoitettujen laitteiden ja varusteiden ominaisuuksien ja kestävyuden vastattava pelastuslaissa ja sen nojalla säädettyjä väestönsuojan teknisiä vaatimuksia. Väestönsuojakäyttö on otettava huomioon tuotteen merkinnöissä, tiedoissa ja ohjeissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä väestönsuojan laitteiden ja varusteiden ominaisuuksille, toiminnalle ja käytettävälle asetettavista vaatimuksista, tuotteista annettavista tiedoista, tuotteen mukana toimitettavien asennus-, käyttö ja huolto-ohjeiden sisällöstä sekä tuotteisiin tehtävistä merkinnöistä.

41 §

Tuotteen vaatimustenmukaisuus

Toiminnanharjoittajan, joka valmistaa, tuo maahan, saattaa markkinoille, myy tai muuten luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tuotteita, on varmistettava, että tuote on vaatimusten mukainen.

Valmistajan on tuotteen ominaisuuksien edellyttämällä tavalla:

- 1) osoitettava tuotteen vaatimustenmukaisuus;
- 2) koottava ja pidettävä saatavilla vaatimustenmukaisuuden osoittamista ja valvontaa varten tekniset asiakirjat;
- 3) varustettava tuote tarpeellisilla merkinnöillä ja tiedoilla;
- 4) laadittava tuotteen mukana toimitettavaksi käyttö- ja muut ohjeet.

Jos valmistaja ei ole täyttänyt 2 momentissa säädettyä velvollisuuttaan, kuuluu velvollisuus sille, joka saattaa tuotteen markkinoille tai luovuttaa käyttöön ensimmäistä kertaa Euroopan talousalueella.

5 luku

Valvonta

42 §

Valvontaa koskevien säännösten soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan tämän lain 2 ja 3 lukujen valvontaan.

43 §

Valvonnan ohjaus

Tämän lain säännösten noudattamista koskevan valvonnan ohjaus kuuluu sisäministeriölle.

44 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain noudattamista valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Luonnos 8.6.2022

Pelastusviranomaisen valvoo paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston tarkastusvelvoitetta koskevien 17 §:n ja 18 §:n 3 momentin noudattamista sekä käsisammuttimen tarkastus- ja huoltovelvoitetta koskevien 25 ja 27 §:n noudattamista. Pelastusviranomaisen valvonnasta säädetään pelastuslaissa.

45 §

Viranomaisen rekisterit

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto pitää rekisteriä toiminnan valvontaa varten sekä sen varmistamiseksi, että tämän lain 2 ja 3 luvuissa tarkoitettuja palveluja tarvitsevat voivat varmistua toiminnan asianmukaisuudesta:

- 1) asennusliikkeistä;
- 2) käsisammutinliikkeistä;
- 3) 13 ja 35 §:ssä tarkoitetuista pätevyytensä osoittaneista henkilöistä;
- 4) 14 ja 36 §:ssä tarkoitetuista vastuuhenkilön kokeen hyväksytysti suorittaneista henkilöistä;
- 5) tarkastuslaitoksista.

Rekisteriin tallennetaan asennusliikkeistä ja käsisammutinliikkeistä:

- 1) toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus, sen toimipaikan osoite, jossa toimintaa harjoitetaan ja muut yhteystiedot;
- 2) vastuuhenkilön nimi, rekisteröintitunnus ja pätevyyttä koskevat tiedot;
- 3) liikkeen toiminnan ala;
- 4) rekisteröintitunnus;
- 5) toiminnanharjoittajalle ja vastuuhenkilölle tämän lain nojalla määrätyt seuraamukset.

Rekisteriin tallennetaan pätevyytensä osoittaneista henkilöistä:

- 1) nimi ja henkilötunnus;
- 2) pätevyyttä koskevat tiedot;
- 3) rekisteröintitunnus;
- 4) pätevyystodistuksen peruuttaminen.

Rekisteriin tallennetaan hyväksytysti suoritetuista vastuuhenkilön kokeista:

- 1) henkilön nimi ja henkilötunnus;
- 2) toiminnan ala, jota koe koski;
- 3) todistuksen antamisen päivämäärä.

Rekisteriin tallennetaan tarkastuslaitoksista:

- 1) toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus, sen toimipaikan osoite, jossa toimintaa harjoitetaan ja muut yhteystiedot;
- 2) pätevyysalue;
- 3) rekisteröintitunnus;
- 4) tarkastuslaitokselle tämän lain nojalla määrätyt seuraamukset;
- 5) tarkastuslaitoksen alihankkijan nimi, toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus, pätevyysalue, sen toimipaikan osoite, jossa toimintaa harjoitetaan ja muut yhteystiedot.

Rekisteriin tallennetut 4 momentissa tarkoitettut tiedot on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä.

46 §

Viranomaisen julkinen tietopalvelu

Luonnos 8.6.2022

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä rekisteristä toimijoiden pätevyyden varmistamiseksi tarpeellisia tietoja (julkinen tietopalvelu). Asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen osalta näitä tietoja ovat toiminimi, toimipaikan osoite, yritys- ja yhteisötunnus, liikkeen toiminnan ala, liikkeen vastuuhenkilön nimi sekä liikkeen rekisteröintitunnus. Tarkastuslaitosten osalta tietoja ovat toiminimi, toimipaikan osoite, yritys- ja yhteisötunnus, laitoksen pätevyysalue sekä rekisteröintitunnus.

Julkisesta tietopalvelusta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena toiminimeä, yritys- ja yhteisötunnusta, toimipaikan sijaintikuntaa, toiminnan alaa tai liikkeen vastuuhenkilön nimeä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on poistettava asennusliikettä, käsisammutinliikettä ja vastuuhenkilöä koskevat tiedot välittömästi julkisesta tietopalvelusta, jos liike tai vastuuhenkilö on lopettanut toimintansa tai jos Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kieltänyt liikkeen tai vastuuhenkilön toiminnan. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on poistettava tarkastuslaitosta koskevat tiedot välittömästi julkisesta tietopalvelusta, jos hyväksyminen on peruutettu tai toiminta on loppunut.

47 §

Viranomaisen oikeus saada tietoja

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot toiminnanharjoittajalta ja vastuuhenkilöltä sekä paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston haltijalta. Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevat taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten välttämättömät tiedot myös tarkastuslaitokselta.

48 §

Tiedonsaanti viranomaiselta ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja toiselta viranomaiselta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valvonnassa saamia tietoja sekä rekisteriensä tietoja:

1) syyttäjälle syyteharkintaa varten ja poliisille ja muulle esitutkintaviranomaiselle rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi;

2) pelastusviranomaiselle, kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle sekä työsuojelu-, ympäristönsuojelu- ja kuluttajansuojaviranomaiselle, jos tiedon luovuttaminen on viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä;

3) toimivaltaiselle toisen valtion viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädökseen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan velvoitteen täyttämiseksi.

49 §

Oikeus tehdä tarkastuksia

Luonnos 8.6.2022

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus valvontaa varten päästä kaikkiin tiloihin, joissa harjoitetaan tämän lain 2 ja 3 luvussa tarkoitettua toimintaa, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia. Tarkastuksissa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Valvontatoimenpiteitä ei voida kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin.

50 §

Kiellot ja pakkokeinot

Jos asennusliike tai käsisammutinliike ei noudata tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä liike korjaamaan puutteen määrääjässä. Jos puutteet tai laiminlyönnit ovat vakavia tai toistuvia eikä annetusta määräyksestä huolimatta puutteita tai laiminlyöntejä ole korjattu, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää liikkeen toiminnan määrääjäksi tai toistaiseksi.

Jos asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen vastuuhenkilö laiminlyö 11 tai 33 §:ssä säädetyn huolehtimisvelvollisuutensa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä henkilö korjaamaan puutteellinen toiminta. Jos puutteet tai laiminlyönnit ovat vakavia tai toistuvia eikä annetusta määräyksestä huolimatta puutteita tai laiminlyöntejä ole korjattu, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää vastuuhenkilön toiminnan määrääjäksi tai toistaiseksi tai peruuttaa vastuuhenkilön pätevyystodistuksen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on ilmoitettava välittömästi asennusliikkeelle tai käsisammutinliikkeelle tämän vastuuhenkilölle antamastaan määräyksestä tai toimintakiellosta tai pätevyystodistuksen peruuttamisesta.

Jos toiminnanharjoittaja tekee tai tarjoaa 8 ja 30 §:ssä tarkoitettuja töitä ilman, että on tehnyt toimintailmoituksen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää toiminnanharjoittajaa jatkamasta toimintaansa tai määrätä täyttämään muulla tavalla velvollisuutensa.

Jos tarkastuslaitos tai laitoksen 22 §:n 3 momentissa tarkoitettu alihankkija toimii säännösten tai määräysten vastaisesti, ei enää täytä 22 §:ssä säädettyjä edellytyksiä tai ei noudata 21 §:ssä tarkoitettussa päätöksessä asetettuja vaatimuksia, ehtoja ja rajoituksia, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä tarkastuslaitos korjaamaan puutteen määrääjässä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on peruutettava antamansa hyväksyminen, jos tarkastuslaitos ei ole korjannut puutetta määrääjässä ja puute on olennainen tai vakava.

51 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määrystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

52 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tämän lain noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöön panemiseksi. Poliisin antamasta virka-avusta säädetään poliisilaissa (872/2011).

6 luku

Erinäiset säännökset

53 §

Muutoksenhaku Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätökseen

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Muutoksenhausta uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakko-laissa (1113/1990) säädetään.

54 §

Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätökseen

Tarkastuslaitoksen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

55 §

Ulkomailla hankitun ammattipätevyden tunnustaminen

Vastuuhenkilön pätevyys voidaan osoittaa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnetyllä pätevyystodistuksella tai vastaavalla asiakirjalla, jos sen saamisen perustana olevat vaatimukset vastaavat, mitä tässä laissa säädetään.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena vastuuhenkilön kelpoisuudesta päättämistä varten.

56 §

Vastavuoroinen tunnustaminen

Tuotteiden, joita pidetään laillisesti kaupan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Turkissa tai jotka ovat peräisin ETA-sopimuksen osapuolena olevista valtioista ja joita pidetään laillisesti kaupan tällaisissa valtioissa, markkinoille saattamisesta säädetään toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/515.

57 §

Pelastusviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuus

Pelastusviranomaisen ja kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on ilmoitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle epäkohdista, joita valvontaa tehdessään tai muita tehtäviään hoitaessaan

Luonnos 8.6.2022

on havainnut tässä laissa tarkoitetuissa tuotteissa tai tarkastuslaitosten, asennusliikkeiden tai käsisammutinliikkeiden toiminnassa.

58 §

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suoritteista perittävät maksut

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992).

59 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2023.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) pelastustoimen laitteista annettu laki (10/2007);
 - 2) sisäasiainministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta (805/2005);
 - 3) sisäasiainministeriön asetus käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta (917/2005).
- Valtioneuvoston asetus väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011) jää edelleen voimaan.

60 §

Siirtymäsäännökset

Tuotteet, jotka on saatettu markkinoille ennen tämän lain voimaantuloa ja joiden vaatimustenmukaisuus on varmistettu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, saavat jäädä markkinoille tämän lain voimaantullessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyt vastuuhenkilön pätevyystodistukset jäävät voimaan annetussa laajuudessa myöntämispäätöksen voimassaolopäivämäärään asti. Tänä aikana pätevyystodistus voidaan uusia tämän lain mukaiseksi pätevyystodistukseksi tekemällä ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Uusiminen ei edellytä vastuuhenkilön kokeen suorittamista uudelleen.

Ennen tämän lain voimaantuloa asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeista annetut todistukset ovat voimassa kolme vuotta tämän lain voimaantulosta.

Toiminnanharjoittaja, joka on tehnyt asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen toimintailmoituksen Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kumottavan lain nojalla, saa jatkaa toimintaansa entisessä laajuudessaan.

Kumottavan lain nojalla hyväksytty tarkastuslaitos voi ilman erillistä hyväksyntää jatkaa tässä laissa tarkoitettuna tarkastuslaitoksena hyväksymispäätöksessä mainituilla ehdoilla.

Kumottavan lain nojalla hyväksytty tarkastuslaitos, joka ei täytä tämän lain 22 §:n 2 momentissa säädettyä akkreditointivaatimusta on edelleen kelpoinen tehtävänsä kaksi vuotta tämän lain voimaantulosta.

Jos paloilmoittimen tai automaattisen sammutuslaitteiston määräaikaistarkastusten väli tämän lain johdosta lyhenee, voidaan seuraava määräaikaistarkastus tehdä noudattaen tarkastuksen yhteydessä tarkastuspöytäkirjaan merkittyä tarkastusväliä.

Tämän lain 17 §:ssä säädettyä uuden laitteiston ensimmäisen määräaikaistarkastuksen määräväliä sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen suoritettavan varmennustarkastuksen jälkeen.

2.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 266/2022, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (1134/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1139/2016), painelaitelain (1144/2016), sähköturvallisuuslain (1135/2016), räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1140/2016), kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annetun lain (218/2018), kaasulaitelain (502/2018), säteilylain (859/2018), ilmaislain (864/2014), aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (794/2020), ajoneuvolain (82/2021), jätelain (646/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), EU-ympäristömerkistä annetun lain (832/2014), huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetun lain (1712/2015), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014), laivavarustelain (1503/2011), tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008), vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013), kemikaalilain (599/2013), kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013), tupakkalain (549/2016), jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) sekä eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain (/) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Luonnos 8.6.2022

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

Luonnos 8.6.2022

*Liitteet
Rinnakkaisteksti*